Хэбзэ тхыжьыгъэр

ХЭБЗЭ ТХЫЖЬЫГЪЭР
Мосэ иятфэнэрэ тхылъ

Хэбзэ тхыжьыгъэр

Библием изэдзэкIынкIэ Институтыр
Москва, 2020

Хэбзэ тхыжьыгъэр

ЗэзыдзэкIыгъэр Къатмэс ФатIимэт
Филологие редакторыр Тэу Нуриеттэ

Сурэтхэр зышIыгъэр Щад Асланбек

Библием щыщ тхылъхэу адыгабзэкIэ зэдзэкIыгъэхэм ятекстхэр электроннэ амалхэр жъугъэфедэхэзэ Библием изэдзэкIынкIэ Институтым исайт къишъуухын шъулъэкIыщт: http://ibt.org.ru/ru/media?id=ADG

ISBN 978-5-93943-288-7

Пэублэ гущыӀ

Лъытэныгъэ зыфэтшӀырэ тхылъеджэр!

Тхьэм и ГущыӀэ ЛъапӀэу Библием иӀахьыгъоу, Мосэ и ТхылъитфкӀэ заджэхэрэ Тэуратым къыхиубытэхэрэмкӀэ ятфэнэрэ тхылъэу адыгабзэкӀэ зэдзэкӀыжьыгъэр уапашъхьэ илъ.

Тхьэм и ГущыӀэ ЛъапӀэ Ӏахьит Ӏоу зэхэт: Ижъырэ Зэзэгъыныгъэмрэ ЗэзэгъыныгъакӀэмрэ. Зэралъытэрэмк Ӏэ, Тхылъитфыр Мосэ ытхыгъ. Апэрэ, ятӀонэрэ тхылъхэу «УблапӀэмрэ» «МысырикӀыжьымрэ» адыгабзэкӀэ зэдзэкӀыгъэхэу къыдэкӀыгъэх.

Джащ фэдэу Мосэ иятфэнэрэ тхылъэу урымыбзэкӀэ зэрадзэкӀыгъэм урысыбзэкӀэ шъхьэу иӀэр «Второзаконие» зыфиӀорэр ары. Ар зэпхыгъэр израил лъэпкъыр зэрыгъозэн фэе хабзэу Тхьэм къаритыгъэр Мосэ ахэм ятӀонэрэу зэрагуригъэӀожьыгъэр ары. Ащ елъытыгъэуи мы тхылъэу адыгабзэкӀэ зэдзэкӀыгъэм «Хэбзэ тхыжьыгъэр» зыфиӀорэр шъхьэу фэтшӀыгъ.

Израилыр Мысырым къикӀыжьи, илъэс 40-рэ Ӏэпэцыпэм шъоф нэкӀым щэпсэуфэ лъэпкъым иунэенэу Тхьэм къаритыгъэ КъэнаӀан хэгъэгум ихьанхэшъ, ар зыӀэ къизыгъэхьанэу щыт ныбжьыкӀэхэм

зыкъаIатыгъ. Илъэс 38-кIэ узэкIэIэбэжьмэ ятэхэм аштэгъэ хабзэм ахэм къахэкIыгъэмэ агухэр зэретыгъэхэр къызэраушыхьатыжьынэу ар икIэрыкIэу агурыгъэIожьыгъэн фэягъэ.

Мосэ ыныбжь илъэси 120-рэ хъугъэу, мы дунаир ыхъожьынкIэ тIэкIу горэ къэнагъэу, хабзэ хъугъэ къэлъытакIэм тетэу тиэрэ ыпэкIэ я 1400-рэ илъэсхэм адэжь израил цIыфмэ псалъэу адишIыгъэхэр ытхыгъэх.

Мысыр гъэрыпIэр къызэранэкIыгъэу, шъхьафитэу зыщыпсэущтхэ чIыгоу къаритынэу Тхьэм къызэригъэгугъагъэхэм кIохэ зэхъум, израил цIыфхэм аужырэ уцупIэу яIагъэр Ерыхъэу къалэм пэчIынэтIэ Моаб шъофэу Иордан псыхъом итыгъэкъокIыпIэ лъэныкъокIэ (1:5) щыIэр ары.

ЧIыгоу къызэригъэгугъагъэхэм израил лъэпкъыр рищэныр Тхьэм Мосэ къыфимыдэу, Иордан зэпырымыкIэу, ащ итыгъэкъокIыпIэ лъэныкъо зэрэщылIэщтыр къыреIо. Мосэ, лъэпкъым осыетхэр къыфишIыжьыхэзэ, гур ыгъэбырсырэу иаужырэ псалъэхэмкIэ цIыфмэ къяушъыижьы. Ащ фэдизырэ уахътэм Тхьэм шъоф нэкIым къызэрэщырищэкIыгъэхэр зыщамыгъэгъупшэнэу, агухэмрэ апсэхэмрэкIэ фэщагъэхэу Ащ фэIорышIэнхэ фаеу ахэм къареIо.

Мосэ лъэпкъым зыфигъазэзэ, зы пчъагъэм итэу, «о» ыIозэ, бэрэ адэгущыIэ, джащ фэдэуи къэIуакIэу «уи Зиусхьанэу Тхьэр» егъэфедэ. Тхьэмрэ Ащ къахихыгъэ израил цIыф лъэпкъымрэ зэрэзэпэблагъэхэр Мосэ ащкIэ хегъэунэфыкIышъ, а гущыIэхэр ежьми фэгъэхьыгъэхэу щыт.

ИкIэухым Тхьэм иунашъо тетэу Ащ ицIыф лъэпкъ ипэщэнэу Ныун ыкъо Ехъошуа Мосэ егъэуцу. Тхьэм ифэшъыпкъэныгъэ фэгъэхьыгъэ орэдыр къыIуи, израил лIакъохэм шIуфаIохэмкIэ ынэшIу къызащефэ нэуж Мосэ Моабым, Иордан псыхъом итыгъэкъокIыпIэ лъэныкъо игъашIэ щиухыгъ.

Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм къыхиубытэрэ тхылъ пстэуми анахьэу «Хэбзэ тхыжьыгъэр» зыфиIорэм Тхьэм итетыгъошхо израил цIыфхэм шIошъхъуныгъэ фыряIэнымкIэ, Ащ фэлэжьэнхэмкIэ мэхьанэ куу иI.

«Хэбзэ тхыжьыгъэм» щыщхэр бэрэ къащыхэфэх «Гугъэ орэдхэр» зыфиIорэ тхылъми, Ешай пегъымбарым итхылъи, ЗэзэгъыныгъакIэм итхылъхэми гъогогъу 50-м къехъурэ ахэтых.

Тхылъыр зэрэзэхэтымрэ ащ дэтхэмрэ

Тхылъыр Iахьыгъуихэу зэхэт:

1. Мосэ иапэрэ псалъ: (1:1-рэ – я 4:43-рэ шъхьэхэр)

Мосэ игукъэкIыжь тетэу Синай къушъхьэм дэжь зыщыIэгъэхэ уахътэм лъэпкъым итарихъ къыщежьэ. Зиусхьаным иунашъо едэIухи, израил цIыфхэм Синай къушъхьэр къабгыни шъоф нэкIыр зэпачыгъ, мэфэ пшIыкIузэ гъогум тетыгъэхэу чIыпIэу Къадэщ-Барнэ нэсыгъэх. Яунэенэу къаритынэу Тхьэм чIыгоу къызэригъэгугъагъэхэм иубытын зыщырагъэжьэрэр (1:2, 19-21) мы чIыпIэр ары. КъэнаIан чIыгур къаплъыхьанэу цIыф куп ащ загъакIом, дэпкъхэмкIэ къэшIыхьагъэхэу къалэхэр итхэу, цIыф

шъэджашъэхэр ащ исхэу къэбар къахьыгъэти, израил цIыфхэр ащ лъэшэу къыгъащтэхи, а хэгъэгум ихьанхэр адагъэп. Джащ къыхэкIэу Моабым, Иордан псыхъом итыгъэкъокIыпIэ лъэныкъо, нэмысыфэхэ илъэс щэкIырэ ирэ фэдизырэ шъоф нэкIым итыгъэх (2:14).

Мосэ иапэрэ псалъэ къызщиухырэм я Тхьэ дашIыгъэ зэзэгъыныгъэм фэшъыпкъэнхэу, сыдрэ тхьэ нэпцIыхэри щагъэзыенхэу цIыфхэм лъэш дэдэу къяджэ. Джаущтэу зекIохэмэ, Тхьэр зэрягъусэщтыр, къаритынэу ахэр Ащ къызэригъэгугъэгъэхэ къэнаIан чIыгум (4:15-40) яIофхэр дэгъоу, тхъагъор яIэу, мамырэу зэрэщыпсэущтхэр къареIо (4:39-40):

«Зиусхьаныр уашъоми чIыгуми зэря Тхьэр джы щегъэжьагъэу зэжъугъашIи, егъэшIэрэу шъугу ишъуубыт. НэмыкI тхьэ зыпари щыIэп.

Шъори шъуилъфыгъэхэми шъуиIофхэр зэрэдэгъунхэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм егъэшIэрэу къышъуитырэ чIыгум бэрэ шъузэрэщыпсэунэу, Ащ ишапхъэхэу, иунашъохэу непэ шъузфэзгъасэхэрэр жъугъэцакIэх».

2. Мосэ иятIонэрэ псалъ: (я 4:44-рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

Апэрэ Iахьэр: (я 4:44-рэ – я 11:32-рэ шъхьэхэр)

Ар зыфэгъэхьыгъэр УнэшъуипшIэу Тхьэм израил цIыфхэм къаритыгъэхэр Мосэ ахэм зэрагуригъаIорэр ары (5:1-22). Зиусхьан закъом фэшъыпкъэнхэу ахэм къяджэзэ (6:1-9), апэрэ унашъор анахьэу къыхегъэщы (6:4-5):

«КъэдаIу, израил лъэпкъыр: ти Зиусхьанэу Тхьэр ары Тхьэ закъоу щыIэр.

Уи Зиусхьанэу Тхьэр угурэ упсэрэкIэ уфэщагъэу, кIуачIэу пхэлъ пстэумкIэ шIу зэгъэлъэгъу».

Тхьэм зэзэгъыныгъэу дашIыгъэм мэхьанэу иIэр Мосэ цIыфхэм агу къегъэкIыжьы (7:6):

«Шъо шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ицIыф лъэпкъ лъапIэу шъущытба, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь иунэе Iэхьэ лъапIэу шъущытынэу, шъурилъэпкъынэу дунаим тет адрэ цIыф лъэпкъ пстэуми шъукъахихыгъ».

ЯтIонэрэ Iахьэр: (я 12–рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

Мыр къызтегущыIэрэр КъэнаIан хэгъэгум зихьэхэкIэ цIыфхэм яунэгъо, ялъэпкъ щыIэкIэ-псэукIэ зытегъэпсыкIыгъэщтхэ хабзэхэр, унашъохэр, шапхъэхэр ары.

3. МыдаIохэрэм къащышIыщтхэмрэ гъэгугъэныгъэхэмрэ, нэшIущыфэныгъэхэмрэ бгыбзэхэмрэ: (я 27:1-рэ – я 28:68-рэ шъхьэхэр)

Мы шъхьэхэр зыфэгъэхьыгъэхэр Тхьэм Ежь ицIыф лъэпкъ зэзэгъыныгъэу къыдишIыгъэм пылъ унашъохэр агу зэрэраубытэщт шIыкIэр ары. Тхьэм къариIорэм едэIухэмэ, нэшIущыфэныгъэ яIэнэу ахэр къегъэгугъэх, емыдэIухэмэ, бгыбзэхэр къызэратефэщтхэмкIэ егъэгъуазэх.

4. Мосэ иящэнэрэ псалъ: (я 29-рэ – я 30-рэ шъхьэхэр)

Ар къызтегущыIэрэр Моабым, Синай къушъхьэм дэжь Тхьэм Израилым апэ къыщыдишIыгъэ зэзэгъыныгъэр, а уахътэм щыIэгъэ израил цIыфхэри

ыужкIэ ахэм къахэкIыщтхэри рыгъозэнхэу икIэрыкIэу зэраштэрэр ары (29:1,10-15).

Мосэ джыри лъэпкъым зыкъыфегъазэ, ипсалъэ къызщиухыным лIэныгъэр щагъэзыенышъ, щыIэныгъэр къыхахынэу цIыфхэм къяджэ (30:19-20):

«Мы уашъори мы чIыгури непэ сишыхьатых – щыIэныгъэмрэ лIэныгъэмрэ, нэшIущыфэныгъэхэмрэ тхьамыкIагъохэмрэ шъуахэдэнэу непэ къышъосIуагъ. ЩыIэныгъэр къыхэшъух шъори къышъухэкIыщтхэми шъущыIэнэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шIу шъулъэгъунэу, Ащ къыIорэм шъуедэIунэу, шъугукIи шъуепкIылIэгъэнэу щыIэныгъэм шъухад. Зиусхьанэу Тхьэр ары шъуищыIэныгъэ ылъапсэр, шъуятэжъхэу Ибрахьимэ, Исхьакъ, Якъубэ къаритынэу Зиусхьаным гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIыгум Ащ илъэсыбэрэ шъущигъэпсэущт».

5. Мосэ иаужырэ Iофхэр: (я 31-рэ – я 33-рэ шъхьэхэр)

Мы чIыпIэм къыхиубытэхэрэр зэхьылIагъэр Нэун ыкъо Ехъошуа Мосэ иIофлъыгъэкIуатэу зэрэтырагъахьэрэр (31:1-8), Мосэ иорэд (31:30–32:44), ащ ынэшIу израил лIакъохэм зэращифэрэ шIуфаIохэр ары (33:1-29).

6. Мосэ зэрэлIагъэр: (я 34-рэ шъхьэр)

Тхылъым иаужырэ гущыIэхэм къызэрагъэнафэрэмкIэ, Мосэ Израилым ипегъымбар пстэумэ анахь цIэрыIощтыгъ, ар Тхьэм пэблэгъэ шъыпкъэщтыгъ. Тхьэм ЫцIэкIэ гъэунэфыпIэхэр, Ащ ыкIуачIэкIэ шIэгъошIагъэхэр къэзгъэлъэгъогъэ Мосэ фэдэ къэмыхъугъэ цIыф хьалэмэтэу щытыгъ (34:10):

«Джащ щегъэжьагъэу Зиусхьаныр ынэгу къыкIаплъээзэ, зэныбджэгъухэр зэрэзэдэгущыIэнхэу къыздэгущыIэщтыгъэ пегъымбар Мосэ фэдэу израил лъэпкъым къыхэкIыжьыгъэп».

Дэтхэр

1. Мосэ иапэрэ псалъ (1:1-рэ – я 4:43-рэ шъхьэхэр)

Мосэ израил цIыфхэм агу къыгъэкIыжьыгъэхэр (1:1-8)
Мосэ хьыкумышIхэр зэрэтыригъэхьагъэхэр (1:9-18)
Къэбарыхьхэр зэраIофытагъэхэр (1:19-25)
ЦIыфхэр Тхьэм зэрэпэуцужьыгъэхэр (1:26-33)
Тхьэм цIыфхэр зэригъэпщынагъэхэр (1:34-46)
Израил цIыфхэр шъоф нэкIым къызэрэщекIокIыгъэхэр (2:1-23)
Хъэщбэн къалэм ипачъыхьэу Сыхъон зэрэтекIуагъэхэр (2:24-37
Бащаным ипачъыхьэу Iогъ зэрэтекIуагъэхэр (3:1-11)
Иордан псыхъом итыгъэ къокIыпIэ лъэныкъокIэ щыIэ чIыгур зэрагощыгъэр (3:12-22)
Тхьэм Мосэ КъэнаIан хэгъэгум зэрэримыгъэхьагъэр (3:23-29)
Израил цIыфхэр Тхьэм зэредэIунхэ фэягъэр (4:1-14)
ТхьэнэпцIыхэм шъхьащэ афашI зэрэмыхъущтыр (4:15-31)
Хэт фэдэн Зиусхьанэу Тхьэ закъом?! (4:32-40)
ЗыкъэухъумэжьыпIэ къалэхэр (4:41-43)

2. Мосэ иятIонэрэ псалъ (я 4:44-рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

2.1. Мосэ зэзэгъыныгъэм игъэпсыкIэ цIыфхэм зэрагуригъэIуагъэр (я 4:44-рэ – я 11:32-рэ шъхьэхэр)

УнэшъуипшIыр (5:1-33)
Тхьэр шIу плъэгъуныр апэрэ унашъу (6:1-9)
МыдэIоным изэрар (6:10-25)
Хымэ лъэпкъхэр ифыгъэнхэр (7:1-11)
ДэIоным ишIуагъ (7:12-26)
Зиусхьаныр израил цIыфхэм шъофнэкIым къызэрэщяушъыигъэр (8:1-10)
Тхьэр зыщагъэгъупшэ зэрэмыхъущтыр (8:11-20)
Израил цIыфхэр зэрэмыдэIуагъэхэмрэ Тхьэм ифэшъыпкъэныгъэрэ (9:1-6)
ШкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр дышъэм зэрэхашIыкIыгъэр (9:7-29)
Мосэ кIэу мыжъобгъуитIу зэригъэхьазырыгъэр (10:1-5)
Хьарунэ зэрэлIагъэмрэ лэуйхэм япшъэрылъхэмрэ (10:6-11)
Тхьэм щынагъо зэрэфыуиIэщтыр (10:12-22)
Тхьэм ишIэгъошIэгъэшхохэр агу къызэрагъэкIыжьыгъэхэр (11:1-7)
Тхьэм израил цIыфхэм яунэещт чIыгум шIоу фиIуагъэхэр (11:8-25)
Тхьэм инэшIущыфэныгъэхэмрэ ибгыбзэхэмрэ (11:26-32)

2.2. Хабзэу КъэнаIан хэгъэгум зэрэщыпсэущтхэр (я 12-рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

Тхьэм шъхьащэ зыщыфэпшIыщт чIыпIэ закъор (12:1-12)
Лы зэфэшъхьафхэмрэ къурмэнылымрэ зэрэпшхыщтхэр (12:13-28)
НэмыкI тхьэхэм шъхьащэ афэпшI зэрэмыхъущтыр (12:29-32)
Пегъымбар нэпцIыхэм зэрафэсакъыщтхэр (13:1-18)
Псэушъхьэ къабзэхэмрэ мыкъабзэхэмрэ (14:1-21)
Мылъкум ияпшIэнэрэ Iахьэхэр (14:22-29)
ЧIыфэхэр афэгъэгъунхэм иилъэс (15:1-11)
ПщылIмэ яхьылIэгъэ хабзэхэр (15:12-18)
Былымхэмрэ мэл-пчэнхэмрэ ящыпэлъф къурмэныпхъэхэр (15:19-23)
Пэсах мэфэкIыр (16:1-8)
Хыныгъом имэфэкI (16:9-12)
Чэлхэм ямэфэкI (16:13-17)
ХьыкумышIхэр (16:18-22)
ТхьэнэпцIыхэм шъхьащэ афэзышIыхэрэр (17:1-7)
Хьыкумым щызэхэфыгъое Iофхэр (17:8-13)
Пачъыхьэр зэрыгъозэщт хабзэр (17:14-20)
Лэуй къурмэнышIхэм яIахьэхэр (18:1-8)
НэмыкI лъэпкъхэм яхабзэхэм защыдзыегъэныр (18:9-13)
Пегъымбарым ехьылIагъ (18:14-22)
ЗыкъэухъумэжьыпIэ къалэхэр (19:1-13)
ЧIыгу гъунапкъэхэм узэрафэсакъыщтыр (19:14)
Шыхьатхэм яхьылIагъ (19:15-21)

3. КъэнаIаным зэрихьащтхэм пылъ унашъохэр (я 27:1-рэ – я 28:68-рэ шъхьэхэр)

Тхьэм ихабзэхэу мыжъобгъумэ атетхагъэхэр (27:1-10)
МыдаIохэрэм къащышIыщтыр (27:11-26)
ДаIорэм шIоу къыдэхъущтхэр (28:1-14)
УмыдэIоным къыкIэлъыкIощт бгыбзэхэр (28:15-68)

4. Мосэ иящэнэрэ псалъ (я 29-рэ – я 30-рэ шъхьэхэр)

Моаб хэгъэгум щызэдашIыгъэ зэзэгъыныгъэр (29:1-29)
Зиусхьаным къызыфэбгъэзэжьыкIэ (30:1-14)
ЩыIэныгъэмрэ лIэныгъэмрэ уахэдэныр (30:15-20)

5. Мосэ иаужырэ Iофхэр (я 31-рэ – я 33-рэ шъхьэхэр)

Ехъошуа Мосэ иIофлъыгъэкIуатэ зэрэхъугъэр (31:1-8)
Тхьэм и Хабзэ къызэреджэщтхэр (31:9-13)
Зиусхьаным Мосэ аужырэу зыщигъэгъозагъэхэр (31:14-30)
Мосэ иорэд (32:1-44)
Мосэ цIыфхэм аужырэу зэряушъыижьыгъэр (32:45-47)
Тхьэм Мосэ къыфишIыгъэ аужырэ унашъор (32:48-52)
Мосэ израил лIакъохэм ынэшIу зэращыфагъэр (33:1-29)

6. Мосэ зэрэлIагъэр (я 34-рэ шъхьэр)

Мы тхылъэу ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэр цIыф лъэпкъ зэфэшъхьафхэм абзэхэмкIэ гъогогъуишъэрэ зэрадзэкIыгъ. Джы, мары, адыгабзэкIэ зэдзэкIыгъэу а тхылъ гъэшIэгъоныр ори къызэгопхыгъ.

Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытххэм къахэкIыгъэхэу щыт цIэ унаехэр адыгэ макъэхэм якъэIуакIэ тетэу тхыгъэх.

Адыгабзэм щамыгъэфедэрэ къэIуакIэхэу къыхафэхэрэм ямэхьанэ къызэIуахэу нэкIубгъомэ ачIэгъ ехьыхынхэр фэтшIыгъэх.

Еджэхэрэр рыгъозэнхэу картэр, гущыIалъэр тхылъым кIыгъух, къыIуатэхэрэм япхыгъэу сурэтхэри къыдэхьагъэх. А зэкIэ тхылъеджэхэм IэпыIэгъу къафэхъунэу тэгугъэ.

Тхылъэу «Хэбзэ тхыжьыгъэр» зэзыдзэкIыгъэхэм, редакторхэм, адыгабзэкIэ ар къыдэкIыным зиIахь хэзышIыхьагъэхэм зэкIэми Библием изэдзэкIынкIэ Институтыр афэраз. Лъытэныгъэ зыфэтшIырэ тхылъеджэхэм тхылъэу апашъхьэ итлъхьагъэр агу рихьынэу тэгугъэ.

ШъуишIошIхэмрэ шъуиеплъыкIэхэмрэ яхьылIэгъэ къэбар Библием изэдзэкIынкIэ ти Институт ежъугъэшIэн шъулъэкIыщт.

ХЭБЗЭ ТХЫЖЬЫГЪЭР

Мосэ иятфэнэрэ тхылъ

Мосэ иапэрэ псалъ

(1:1-рэ – я 4:43-рэ шъхьэхэр)

Апэрэ шъхьэр

Мосэ израил цIыфхэм агу къыгъэкIыжьыгъэхэр

1 [1] Мары Мосэ зэрэизраил лъэпкъэу Иордан итыгъэ
къокIыпIэ лъэныкъокIэ щыIэ шъоф нэкIым зет-
хэм риIуагъэхэр. Ар зыщыхъугъэр Пэран шъоф нэкIыр
зы бгъумкIэ гъэзагъэу, Тофэл, Лабан, Хъацэрэт, Дызэ-
хъаф псэупIэ-тIысыпIэхэр адрэ бгъумкIэ щыIэхэу Суф
чIыпIэм зыщыпэчIынатIэхэр ары. [2] Синай къушъхьэм*

---

* [1:2] Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым Синай къушъхьэм ыцIэ зэрэщыхэтыр: „Хъорэб къушъхьэр“. Мы тхылъым инэмыкI чIыпIэхэми джары къызэращыхафэрэр.

къыщегъэжьагъэу СэӀир къушъхьэлъэ чӀыпӀэм узэпыры-
кӀэу къыблэ лъэныкъомкӀэ щыӀэ чӀыпӀэу Къадэщ-Барнэ
нэс укӀомэ, гъогум мэфэ пшӀыкӀузэ утетынэу щыт. [3] Мы-
сырым къызикӀыжьыгъэхэр илъэс тӀокӀитӀум хэхьагъэу
япшӀыкӀузэнэрэ мазэм иапэрэ мафэ Зиусхьаным* израил
цӀыфхэм яхьылӀагъэу зэкӀэ унашъоу къыфишӀыгъэхэм
Мосэ ахэр ащигъэгъозагъэх. [4] Хъэщбэн къалэм тетыгъор
щызыӀыгъыгъэу, амэр цӀыфхэм япачъыхьэу Сыхъонрэ
Бащан хэкум ипачъыхьэу, къалэхэу Ӏащтарэт, ЕдрэӀ
тетыгъор ащызыӀыгъыгъэу Ӏогърэ затекӀохэм ыуж ар
зыхъугъэр.

[5] Иордан итыгъэ къокӀыпӀэ лъэныкъокӀэ щыӀэ Моаб
хэгъэгум итхэу Хабзэу Тхьэм къыриӀуагъэр Мосэ цӀыф-
хэм агуригъэӀонэу ригъэжьагъ:

[6] «Ти Зиусхьанэу Тхьэм Синай къушъхьэм къыщытиӀо-
гъагъ: „Мы къушъхьэм дэжь шъузэрэщысыгъэр икъущт.
[7] Шъуигъогу шъутехьажьи, къушъхьэлъэ чӀыпӀэу амэрхэр
зэрысхэм шъукӀу. Гъунэгъу лъэпкъ пстэури зыщыпсэухэрэ
иордан шъофыр, къушъхьэлъэ чӀыпӀэхэмрэ кӀэйхэмрэ
къызэшъунэкӀхи, къыблэ лъэныкъомкӀэ, хы ӀушъомкӀэ
шъукъырыкӀуи, къэнаӀан цӀыфхэм ячӀыгу шъуихьи,
Ливан хэгъэгум шъуекӀу, Ефрат псыхъошхоми шъунэс.
[8] Шъугу ишъуубыт Сэ а чӀыгур къызэрэшъостырэр. Шъу-
кӀуи, шъуятэжъхэу Ибрахьимэ, Исхьакъ, Якъубэ, ахэм
къахэкӀыгъэхэми къястынэу гущыӀэ пытэ зыфэсшӀыгъэ
чӀыгур шъуиунэенэу шъуубыты“».

---

* 1:3 Адыгэ гущыӀэу «Зиусхьан»-м имэхьанэ джурт гущыӀэу «Ях-
ве» зыфиӀорэм къикӀырэр къеты. ГущыӀэу «Яхве» зыфиӀорэмкӀэ
Тхьэм ыцӀэ къыраӀо, мэхьанэу ащ иӀэмэ ащыщ: «ЕгъашӀэм ЩыӀэ
Зэпытыр».

Мосэ хьыкумышIхэр зэрэтыригъэхьагъэхэр

[9] Джыри Мосэ ариIуагъ: «А уахътэм сэ къышъосIогъагъ:
„Шъо лъэшэу шъукъысэхьылъэкIы, сизакъоу сышъу-
фырикъужьырэп. [10] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуигъэ-
бэгъуагъ, мары джы непэ шъо ошъогум ит жъуагъохэм
афэдэу бэ шъохъу. [11] Зиусхьанэу, шъуятэжъмэ я Тхьэ, джы
шъузэрэхъурэм фэдэ минкIэ шъуерэгъэбагъу, шъукъызэ-
ригъэгугъагъэуи ынэшIу къышъущерэф! [12] Ау сыдэущтэу
сизакъоу шъуизэрэшхыжьын ибжь хьылъэ къесхьакIы-
шъуна? [13] ШъуилIакъохэм ащыщ цIыф акъылышIухэу,
зэхэшIыкI зиIэхэу лъытэныгъэ зыфашIыхэрэр къызы-
хэшъудзыхи, ахэр Iэшъхьэтет къышъуфэсшIыщтых“.
[14] „О зыфапIорэр дэгъу“, – шъуIуи, джэуап шъо къысэ-
шъутыжьыгъагъ. [15] ШъуилIакъохэм цIыф акъылышIоу
лъытэныгъэ зыфашIэу ахэт пащэхэр нэбгырэ минхэм,
нэбгыришъэхэм, шъэныкъохэм, пшIыхэм яIэшъхьэтетын-
хэу, лIакъохэм янахьыжъ упчIэжьэгъунхэу згъэуцугъэх.
[16] ШъуихьыкумышIхэм унашъо афэсшIыгъ: „Шъукъошхэр
зыфызэнэкъокъухэрэр зэхэшъуфых, израил цIыфхэр е
израил цIыфымрэ хымэ лъэпкъ щыщыр арми, зафэу
хьыкум шъушIы. [17] Хьыкум шъушIы зыхъукIэ темыфэу
зыгорэми шъудемыI. ЛъэкI зиIэми цIыф къызэрыкIоми
къаIорэм шъуедэIу. Хьыкумыр Тхьэм фэгъэзагъэшъ, хэти
шъущымыщын. ЗыгорэкIэ Iофым изэхэфын шъоркIэ
къинэу щытмэ, садэжь шъукъакIуи сэ ащ сыхэплъэщт“.
[18] А уахътэм зэкIэ шъушIэн фаехэм яхьылIагъэу унашъо
сэ къышъуфэсшIыгъагъ.

КъэбарыхьхэрзэраIофытагъэхэр

19 ЕтIанэ Зиусхьаным унашъо къызэрэтфишIыгъэм
тетэу гъогум тытехьагъ. Синай къушъхьэм щедгъа-
жьи, джа шъулъэгъугъэ шъоф нэкI щынэгъошхор
зэпытчи, амэр цIыфхэр зэрыс къушъхьэлъэ чIыпIэм
тыкIуи, чIыпIэу Къадэщ-Барнэ тынэсыгъ. 20 Джащ дэ-
жьым сэ къышъосIуагъ: „Амэрхэр зэрыс къушъхьэлъэ
чIыпIэу ти Зиусхьанэу Тхьэм къытитырэм шъукъэ-
сыгъ. 21 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм* мы чIыгур къызэ-
рэшъуитыгъэр шъугу ишъуубыт. Зиусхьанэу шъуятэ-
жъмэ я Тхьэ къызэрэшъуиIуагъэм фэдэу, зышъуIати
ар зэрэшъуиунэенэу шъуубыты. Шъумыщын, шъу-
гуи шъумыгъэкIоды“. 22 Ащ дэжьым шъо зэкIэми са-
дэжь шъукъакIуи къысэшъуIуагъ: „ЛIы горэхэр тапэ
итхэу дгъэкIонхэшъ, а чIыгур къызэпарэплъыхь, ты-
зэрыкIощт гъогури тыздэхьащт къалэхэри зыфэдэхэр
къытфызэрагъашI“. 23 КъэшъуIуагъэр дэгъукIэ слъы-
ти, шъуащыщэу нэбгырэ пшIыкIутIу, лIакъо пэпчъ
зы нэбгырэ, къыхэсхыгъ. 24 Ахэр ежьэхи къушъхьэ-
лъэ чIыпIэм кIуагъэх, Эшкол псы игъукIыгъэм** нэс
чIыгур къызэпаплъыхьагъ. 25 А чIыгум къыщыкIырэ-
мэ къапыкIэхэрэр къыздаштэхи, къытфахьхи къыта-
Iуагъ: „Ти Зиусхьанэу Тхьэм къытитырэ чIыгур гъэ-
бэжъулъ“.

* 1:21 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „уи Зиусхьанэу Тхьэм“. Зы пчъагъэм ит къэIуакIэр цIыф лъэпкъым фэгъэзагъ. Мыщ фэдэу тхылъым инэмыкI чIыпIэхэм къащыхэфэ.

** 1:24 Зыщыогъум игъукIырэ псы чъапIэр.

ЦIыфхэр Тхьэм зэрэпэуцужьыгъэхэр

26 Ау шъо шъукIонэу шъуфэягъэпти, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм иунашъо шъупэуцужьыгъ. 27 ШъуичэтэнгъэIагъэхэм
шъуачIэсэу, шъумыразэу шъугъум-тIымыщтыгъ: „Зиус-
хьаным тыфэлъэгъурэпти, амэрхэм аIэ тырилъхьанышъ,
тигъэкIодынэу Мысырым тыкъырищыжьыгъ. 28 Тыда
тыздэкIощтыр? Къэбарыхьэу дгъэкIуагъэхэм тагъэщтагъ.
Ахэм аIо: ‘А цIыф лъэпкъыр тэщ нахь лъэш, тэщ нахь
лъаг. А чIыпIэм ит къалэхэр иных, ахэр къызэрэшIы-
хьэгъэ дэпкъхэр уашъом нэсэу лъагэх. Iэнэкъ иныжъ
лъэпкъым къыхэкIыгъэхэри ащ къыщытлъэгъугъэх’“.
29 Арти сэ къышъосIуагъ: „Шъумыщын, ахэм зыкъя-
шъумыгъэгъащт. 30 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъуапэ итэу
макIо. Шъулъэгъузэ, Мысырым зэрэщишIагъэм фэдэу,
шъощ пае Ар зэощт. 31 Шъоф нэкIыми ар щишIагъ, гъогум
шъутетэу мыщ шъукъэсыфэ тыр ишъао зэрэфыщтыным
фэдэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъукъызэрэрихьакIыгъэр
шъори шъулъэгъугъэба“. 32 Ау шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
цыхьэ фэшъушIыгъэп, 33 шъукъызщыуцущт чIыпIэхэр
къышъуфигъэнафэхэу, шъузэрыкIощт гъогур къышъуи-
гъэгъотынэу чэщырэ къэзыгъэнэфырэ машIоу, мафэрэ
ошъуапщэм хэтэу Ар шъуапэ итыгъэ нахь мышIэми.

Тхьэм цIыфхэр зэригъэпщынагъэхэр

34 Зиусхьаным шъуIохэрэр зызэхехым лъэшэу къэгубжи,
гущыIэ пытэ ышIыгъ: 35 „Мы цыхьэмышI-мыдэIо лъэп-
къым щыщ горэми шъуятэжъхэм къястынэу гущыIэ пытэ
зыфэсшIыгъэ чIыгушIур ылъэгъущтэп. 36 Епунэх ыкъо
Къалэб нэмыкIэу. ЫгукIэ Сэ къысфэшъыпкъагъэшъ,
ащ ар ылъэгъущт, ылъэ зытеуцогъэ чIыгур ежьыми

къыхэкIыщт цIыфхэми къястыщт“. 37 Шъощ пае сэри
къысфэгубжи, Зиусхьаным къысиIуагъ: „Ори ащ уи-
хьащтэп.

38 Ау о уиIумэтэу Ныун ыкъо Ехъошуа а чIыгум ихьащт.
Израил цIыфхэр зылъищэхэзэ, а чIыгур аштэнэу ар гъэ-
гушхо“. 39 Джащыгъум Зиусхьаным къышъуиIуагъ: „Гъэры
хъунхэу шъуIуи, зигугъу шъушIыгъэ шъуисабыйхэу шIум-
рэ бзаджэмрэ джыри зэхэзымышIыкIхэрэр ары а чIыгум
ихьащтхэр. Сэ ахэм ар къястынышъ, яунэенэу аубытыщт.
40 Ау шъо къэжъугъази хы Къамылым* ылъэныкъокIэ
щыIэ шъоф нэкIым шъукIу“. 41 Ащ дэжьым къысэшъу-
Iожьыгъ: „Зиусхьаным ыпашъхьэ псэкIод щытшIагъ.
ТыкIонышъ, ти Зиусхьанэу Тхьэм къызэрэтиIуагъэм
тетэу, тязэощт“. Къушъхьэлъэ чIыпIэм укIоныр IэшIэх
къышъуфэхъун къышъущыхъоу, нэбгырэ пэпчъ иIашэ
къыштагъ. 42 Ау Зиусхьаным къысиIуагъ: „ЯIу ахэм: ‘Сэ
сышъуигъусэщтэпышъ, шъуипыйхэм шъукъызэхамы-
къутэнэу шъуемыжь, шъумызау’“. 43 Сэ къышъосIуагъ,
ау шъукъысэдэIугъэп. Зиусхьаным иунашъо шъупэуцу-
жьи, зыкъышъушIошIыжьэу къушъхьэм шъудэкIоягъ.
44 А къушъхьэмэ ахэсыгъэ амэр цIыфхэр къышъупэуцу-
жьыгъэх. БжьэпчIым фэдэу къышъутебанэхи, шъукъа-
фыгъ, Хъорым къалэм нэс СэIир къушъхьэлъэ чIыпIэм
къыщышъозэуагъэх. 45 Къэжъугъэзэжьи Зиусхьаным
ыпашъхьэ шъущыгъыгъ, ау Зиусхьаныр шъуIорэм къе-
дэIугъэп, къышъуфэгумэкIыгъэп. 46 Джауштэу Къадэщ
чIыпIэм охътабэрэ шъущыпсэугъ».

* 1:40 «ШIэныгъэлэжьхэм янахьыбэ зыдырагъаштэрэр мыщ дэжьым зигугъу къыщишIырэ хы Къамылыр зэрэ Акабэ хытIуалэр ары».

ЯтIонэрэ шъхьэр

Израил цIыфхэр шъоф нэкIым къызэрэщекIокIыгъэхэр

2 [1] Мосэ израил цIыфхэм ариIуагъ: «Ащ ыуж, Зиусхьа-
ным унашъо къызэрэсфишIыгъэм тетэу, къэдгъэзэ-
жьи, хы Къамылым* ылъэныкъокIэ щыIэ шъоф нэкIым
тихьагъ. СэIир къушъхьэлъэ чIыпIэм бэрэ къыщыткIу-
хьагъ. [2] ЕтIанэ Зиусхьаным къысиIуагъ: [3] „Икъущт мы
къушъхьэлъэ чIыпIэм къызэрэщышъукIухьагъэр, джы
темыр лъэныкъомкIэ жъугъазэ. [4] ЦIыфхэм мыщ фэдэ
унашъо афэшI: Iэсау къыхэкIыгъэ шъукъошхэу СэIир
щыпсэухэрэм ячIыгу джы зэпышъучыщт. Ахэр шъо
къышъущыщтэщтых, ау лъэшэу шъусакъ. [5] Ахэм ячIыгу
щыщ зы щэрэчи къышъостыщтэпышъ, зао яшъумы-
шIылI. СэIир къушъхьэлъэ чIыпIэр иунэенэу Iэсау Сэ
естыгъ. [6] Гъомлапхъэу шъушхыщтри псэу шъузэшъощт-
ри тыжьын ахъщэкIэ ахэм къащышъущэфых“. [7] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм сыд фэдэ шъуиIофкIи ынэшIу къы-
шъущыфагъэба. Мы шъоф нэкIышхор зэпытч зэхъум Ащ
тыкъыухъумагъ. Мы илъэс тIокIитIум шъуи Зиусхьанэу
Тхьэр тигъусагъ, зыми тыщыкIагъэп. [8] Джаущтэу Iэсау
къыхэкIыгъэ ткъошхэу СэIир итемыр лъэныкъокIэ щы-
псэухэрэм таблэкIыгъ. ТылъыкIуатэзэ, къалэхэу Елатрэ
Iэцыон-Гъэбэрырэ апшъэкIэ дэкIоерэ гъогоу иордан шъоф
нэкIым пхырыкIырэм тыкъытекIи, Моаб шъоф нэкIым

* **2:1** Еплъ 1:40.

пхырыкIырэ гъогум тытетэу тыкIозэ, къэткIухьагъ. 9 Зиус-
хьаным къысиIуагъ: „Моаб цIыфхэм ячIыгу Сэ къышъос-
тыщтэпышъ, ахэр шъумыгъэгубжых, зауи яшъумышIылI.
Лот къыхэкIыгъэхэм яунэенэу къалэу Iар Сэ ястыгъ“».

10 Ем цIыфхэр – Iэнэкъ къыхэкIыгъэмэ афэдэу, лъэпкъ
кIочIэшхоу, лъагэу, зипчъагъэкIэ бэ хъурэр, нахьыпэм
ащ щыпсэущтыгъэх. 11 Iэнэкъ къыхэкIыгъэмэ афэдэу
ахэри рэф цIыфхэм ахалъытэщтыгъэх, ау моабхэр ахэм
емкIэ яджэщтыгъэх. 12 Хьор цIыфхэр нахьыпэм СэIир
щыпсэущтыгъэх, ау Iэсау къыхэкIыгъэмэ ахэр рафыгъэх.
Израил цIыфхэр Зиусхьаным яунэенэу къаритыгъэ чIы-
гум исыгъэ лъэпкъым зэрэдэзекIуагъэхэм фэдэу, Iэсау
къыхэкIыгъэхэм хьор цIыфхэр лъэпсэкIод ашIыхи, ахэм
ячIыгу итIысхьагъэх.

13 Зиусхьаным къыIуагъ: „Джы шъуежьи, Зэрэд псы
игъукIыгъэр зэпышъуч“. Арти ар зэпытчыгъ. 14 Зэрэд псы
игъукIыгъэр зэпытчыным ыпэкIэ, чIыпIэу Къадэщ-Барнэ
къызэтэбгынэм ыуж илъэс щэкIырэ ирэ тешIэгъэхагъ.
Ащ къыриубытэрэ уахътэм, Зиусхьаным гущыIэ пытэ
зэришIыгъагъэу, къытхэтыгъэ дзэкIолIхэр зэкIэ етэкъо-
хыгъэх. 15 Ежь Зиусхьанри ахэр зэкIэ пщыпIэм демыгъэ-
кIодыкIыфэхэ къафэшъэбагъэп. 16 Джы мары а дзэкIолIхэр
зэлIэхэм, 17 Зиусхьаным къысиIуагъ: 18 „Моаб хэгъэгум ит
къалэу Iар непэ шъублэкI. 19 Iамонхэм апэблагъэ шъузы-
хъукIэ, ахэр шъумыгъэгубжых, зауи яшъумышIылI, ахэм
ячIыгу щыщ зыпари шъуиунэенэу къышъостыщтэп. Лот
къыхэкIыгъэхэм яунэенэу Сэ ар ястыгъ“.

20 Нахьыпэм ащ исыгъэ рэф цIыфхэм ячIыгоу ар алъы-
тэщтыгъэ, ау Iамонхэр ахэм замзумкIэ яджэщтыгъэх.
21 Рэф цIыфхэр Iэнэкъ къыхэкIыгъэмэ афэдэу, лъэпкъ
кIочIэшхоу, лъагэу, япчъагъэкIэ бэ хъоу щытыгъэх.

Зиусхьаным ахэр Іамонхэм апэкІэ лъэпсэкІод ышІыгъэх.
Іамонхэм ахэр рафыхи, ячІыгу итІысхьагъэх. 22 Зиусхьа-
ным Іэсау къыхэкІыгъэу СэІир къушъхьэлъэ чІыпІэм
исыгъэхэм джар дэдэр къафишІагъ. Ащ хъор цІыфхэр
лъэпсэкІод зешІыхэм, Іэсау къыхэкІыгъэмэ хъор цІыфхэр
рафыхи, ахэм ячІыгу итІысхьагъэхэу джы къызынэсы-
гъэми ащ щэпсэух. 23 Къалэу Іазэ нэс чІыпІэм итыгъэ
къуаджэмэ адэсыгъэ Іао цІыфхэр пІомэ, Крит* къикІы-
гъэ къафтор цІыфхэм ахэр лъэпсэкІод ашІыхи, чІыпІэу
зэрысыгъэхэм итІысхьагъэх.

Хъэщбэн къалэм ипачъыхьэу Сыхъон зэрэтекІуагъэхэр

24 Мосэ израил цІыфхэм ариІуагъ: «Іамонхэм ячІы-
гу тыкъызыблэкІым Зиусхьаным къытиІуагъ: „Арнон
псы игъукІыгъэм шъузэпырыкІ. Шъугу ишъуубыт,
амэрэу, Хъэщбэн къалэм ипачъыхьэу Сыхъони ащ
ихэгъэгуи шъуІэ къисльхьагъэхэшъ, шъуиунае зэ-
рэхъунэу иубытын шъуфежьи, зэоным дэшъуубл.
25 Мы мафэм къыщегъэжьагъэу ошъо чІэгъым щы-
псэурэ лъэпкъ пстэури щынэгъошхо къыпфыряІэуи
къыпщыщтэхэуи къэсшІыщт. Уикъэбар зэхахынышъ,
къыпщыщынэщтых, къызэрэпщыщынэхэрэм къыхэ-
кІэу кІэзэз хъущтых“».
26 Мосэ къыІуагъ: «Мэкъэгъэ Іухэр шъоф нэкІэу
Къэдэмэт изгъэкІыхи мамыр тызэрэфаем икъэбар
рагъэшІэнэу Хъэщбэн къалэм ипачъыхьэу Сыхъон
дэжь згъакІохи рязгъэІуагъ: 27 „Уихэгъэгу зэпытчынэу

* 2:23 Ижъырэ джуртыбзэкІэ тхыгъэ ІэпэрытхымКрит ыцІэ зэрэ-
хэтыр: „Къафтор“.

изын къытэтба. Гъогу шъхьаIэр ары тызэрыкIощтыр –
джабгъумкIи сэмэгумкIи тыдэхыщтэп. 28 Гъомлапхъэу
тшхыщтымрэ псэу тызэшъощтымрэ тыжьын ахъщэкIэ
къытащэх. ТыблэкIын къодыеу изын къытэт, 29 Iэсау
къыхэкIыгъэу СэIир щыпсэухэрэмрэ Iар къалэм дэс
моабхэмрэ Iизын къызэрэтатыгъэм фэдэу, Иордан ты-
зэпырыкIэу, ти Зиусхьанэу Тхьэм къытитырэ чIыгум
темыхьафэ“.
30 Ау Хъэщбэным ипачъыхьэу Сыхъон тыбли-
гъэкIынэу къезэгъыгъэп. Джа зэрэхъугъэм фэдэу,
Сыхъон тIэ къырилъхьаным пае, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ащ ыгу къызэшIуригъэдзагъэба, ыпси къа-
игъэ ышIыгъэба. 31 Зиусхьаным сэ къысиIуагъ: „Сы-
хъони ащ ихэгъэгуи шъуIэ къисэлъхьэхэшъ, шъугу
ишъуубыт. Джы ар шъуиунае зэрэхъунэу иубытын
шъуфежь“. 32 Сыхъон идзэ зэкIэ игъусэу къалэу Ехэц
дэжь къыщытпэуцужьыгъ. 33 Ти Зиусхьанэу Тхьэм
ащ тытыригъэкIуагъ, ежьыри, ыкъохэри, зэкIэ идзи
зэхэтыукIагъ. 34 А уахътэм ащ икъалэхэр зэкIэ ты-
убытыхи, зэкIэ цIыфхэр – хъулъфыгъи, бзылъфы-
гъи, сабыи зэхэтыукIагъ. Псэоу хэти къэдгъэнагъэп.
35 Ау былымхэмрэ тыубытыгъэ къалэхэм къадэтщыгъэ
къонтхъымрэ къызфэдгъэнагъэх. 36 Арнон псы игъу-
кIыгъэм тет къалэу IароIэр къыщегъэжьагъэу Гъы-
лыIад чIыпIэм нэсэу кIэим дэт псэупIэхэм ащыщ
гори тымыштэшъун къахэкIыгъэп. Ти Зиусхьанэу
Тхьэм зэкIэри тIэ къырилъхьагъ. 37 Ау ти Зиусхьанэу
Тхьэм унашъо къызэришIыгъэу, Iамонхэм ячIыгуи
къушъхьэмэ ахэт къалэхэм къапэIулъ чIыгухэри къа-
тетхыгъэхэп, Ябэкъ псы игъукIыгъэм инэпкъхэми та-
нэсыгъэп».

Ящэнэрэ шъхьэр

Бащаным ипачъыхьэу Іогъ зэрэтекІуагъэхэр

3 1 Мосэ цІыфхэм ариІуагъ: «Ащ ыуж къэдгъази,
Бащаным кІорэ гъогумкІэ тыдэкІоягъ. Бащаным
ипачъыхьэу Іогъ зэкІэ идзэ зэригъусэу къытэзэонэу
ЕдрэІ къалэм дэжь къыщытпэуцужьыгъ. 2 Зиусхьаным
сэ къысиІуагъ: „Ежьыри, зэкІэ идзи, ичІыгуи пІэ къи-
слъхьащтхэшъ, ащ ущымыщын. Хъэщбэным тетыгъор
щызыІыгъыгъэ амэр пачъыхьэу Сыхъон узэрэдэзекІуа-
гъэу ащи дэзекІу“. 3 Джаущтэу ти Зиусхьанэу Тхьэм
Бащан хэкум ипачъыхьэу Іогъи ащ идзи зэкІэ тІэ къы-
рилъхьагъэх. Ахэм ащыщ хэти псэоу къэтымыгъанэу
зэхэтыукІагъэх. 4 Ащыгъум ащ икъалэхэр зэкІэ тыубы-
тыгъэх. Къэлэ тІокІищыри зэкІэ тыубытыгъэх – зэрэ
Аргоб хэкоу – Іогъ ипачъыхьагъоу Бащаным щыІэр
зэрэщытэу. 5 А къалэхэр зэкІэ дэпкъ лъагэхэмкІэ, къэлэ-
пчъэ тІурытІухэмкІэ, пчъэдадзэхэмкІэ зэтегъэпытыхьэ-
гъагъэх, ахэм анэмыкІэу дэпкъхэмкІэ къэмышІыхьэгъэ
псэупІэхэри бэу итыгъэх. 6 Хъэщбэным ипачъыхьэу Сы-
хъон ицІыфхэм афэдэу ахэри – хъулъфыгъи, бзылъфы-
гъи, сабыи зэкІэ зэхэтыукІагъэх. Псэоу хэти къэдгъэ-
нагъэп. 7 Ау былымхэмрэ тыубытыгъэ къалэхэм къадэ-
тщыгъэ къонтхъымрэ къызфэдгъэнагъэх. 8 Джащ фэдэу
Иордан псыхъом итыгъэ къокІыпІэ лъэныкъокІэ гъэза-
гъэу, Арнон псы игъукІыгъэм къыщегъэжьагъэу Хъэр-
мон къушъхьэм нэс щыІэ чІыгур а амэр пачъыхьитІум
ащ дэжьым къатетхыгъ.

9 Цыдон цIыфхэр Хъэрмон къушъхьэм СирионкIэ
еджэх, амэр цIыфхэр зэреджэхэрэр Сэнир.
10 Ахэм якъалэхэу къушъхьэ-шъоф чIыпIэм итхэр,
Сэлкъахрэ ЕдрэIрэ анэсэу зэрэ ГъылыIадэу, зэрэ Ба-
щан хэкоу, Iогъ ипачъыхьагъоу Бащаным щыIэм къалэу
итхэр тыубытыгъэх».
11 Бащаным ипачъыхьэу Iогъ ары рэф цIыф лъэпкъым
щыщ закъоу къэнэжьыгъагъэр. Мары ащ ихьадэ щылъы-
пIэу гъучIыкIэ* зэкIэгъэпытыхьэгъагъэри, икIыхьагъэ
шапхъэкIэ зэдаштагъэм фэдэу Iэнтэгъуибгъу**, ишъомб-
гъуагъэ IэнтэгъуиплI*** хъущтыгъэ. Iамон цIыфхэм
якъэлэ шъхьаIэу Раббэ джыри ар дэт.

Иордан псыхъом итыгъэ къокIыпIэ лъэныкъокIэ щыIэ чIыгур зэрагощыгъэр

12 Мосэ къыIуагъ: «А уахътэм тиунэенэу тыубытыгъэ-
гъэ чIыгум щыщэу IароIэр итемыр лъэныкъокIэ гъэзэгъэ
хэкоу Арнон псы игъукIыгъэм къыпэIулъыр, къалэу итхэ-
ри къыхиубытэхэу, къушъхьэлъэ хэкоу ГъылыIад ызы-
ныкъо Рубэнрэ Гъадрэ ялIакъохэм ястыгъ. 13 ГъылыIад
адрэ икIэлъэныкъорэ Iогъ ипачъыхьагъоу Бащанымрэ
зэрэщытэу Мынасэ илIакъо ыныкъо фэзгъэзагъэх. Ба-
щаным къыхиубытэщтыгъэ Аргоб хэкум нахьыпэм рэф
цIыфхэм ячIыгукIэ еджэщтыгъэх. 14 Мынасэ къыхэкIы-
гъэ Яир гъышыур, маIах цIыфмэ ячIыгу гъунапкъэхэм

* 3:11 Непэрэ шIэныгъэлэжьхэр зэрегупшысэхэрэмкIэ, ар базальт мыжъо лъэпкъэу, шъоу иIэмкIи изэхэлъыкIэкIи гъучIым фэдэм хэшIыкIыгъагъ.

** 3:11 Ар метриплI фэдиз.

*** 3:11 Ар метритIу фэдиз.

анэсэу Аргоб хэкур зэрэщытэу ыубытыгъагъ. Ежь ыцIэ
ащ фиусыгъ, джы къызнэсыгъэми Бащаным зэреджэ-
хэрэр: «Яир ипсэупIэхэр».
15 Мынасэ илIакъо щыщ Махыр ГъылыIад естыгъ.
16 ГъылыIад къыщегъэжьагъэу Арнон псы игъукIыгъэм
нэс къехырэ чIыгур, псыхъо игъукIыгъэм ыгузэгу игъу-
напкъэу, Iамонхэм ячIыгу гъунапкъэу иIэм Ябэкъ псы
игъукIыгъэмкIэ гъэзагъэу, Рубэнрэ Гъадрэ ялIакъохэм
ястыгъ. 17 Джащ фэдэу Иордан псыхъор зигъунэпкъэ
шъоф нэкIэу Иордан итыгъэ къокIыпIэ лъэныкъокIэ
щыIэр, Гъалыл хыкъумэм къыщегъэжьагъэу хы ЛIа-
гъэм,* тыгъэ къокIыпIэмкIэ щыIэ Пысгъахъ къушъхьэ
лъапэхэм анэс къызэдиубытыхэу ахэм ястыгъ».
18 Джыри Мосэ къыIуагъ: «А уахътэм Рубэн, Гъад,
Мынасэ ялIакъохэм сэ ясIогъагъ: „Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм мы чIыгур шъуиунэенэу къышъуитыгъ. Зэон
зылъэкIыщт шъуихъулъфыгъэхэр зэкIэ зэоным фыте-
гъэпсыхьагъэхэу шъуикъош израилхэм апэ итхэу мы
псыхъом зэпырыкIынхэ фае. 19 Шъуишъузхэр, шъуи-
сабыйхэр, шъуибылымхэр, былым бэу зэрэшъуиIэр
сэшIэ, сэ къышъостыгъэ къалэхэм къадэнэнхэ фитых.
20 Шъощ фэдэу Зиусхьаным шъуикъошхэм гупсэфыгъо
къызариткIэ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Иордан иады-
рабгъу къащаритырэ чIыгур заубытыкIэ, шъуащыщ
пэпчъ шъуиунэенэу къышъостыгъэ чIыгум къыгъэ-
зэжьын ылъэкIыщт“. 21 А уахътэм Ехъошуа унашъо
фэсшIыгъ: „Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм а пачъыхьитIум
аришIагъэр унитIукIэ плъэгъугъэ. Адрэ зэпыпчыщт

* 3:17 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „хы Щыугъэр“.

пачъыхьагъухэми Зиусхьаным джа дэдэр аришӀэщт.
22 Уащымыщын ахэм, Ежь Зиусхьанэу Тхьэр шъощ пае
язэощт“».

Тхьэм Мосэ КъэнаӀан хэгъэгум зэрэримыгъэхьагъэр

23 Мосэ къыӀуагъ: «А уахътэм Зиусхьаным сэ селъэ-
Ӏугъ: 24 „ЗэкӀэ зыӀэ илъэу Зиусхьан, О уилъэрыхьыгъи
уилъэшыгъи уиӀумэт къеогъэлъэгъух. О зепхьэрэ лӀы-
гъэмрэ зэшӀопхырэ Ӏофыгъошхохэмрэ афэдэ зыфызэ-
шӀокӀын нэмыкӀ тхьэ горэ уашъом е чӀыгум атетына?
25 СызэпырыкӀынышъ, Иордан иадырабгъукӀэ щыӀэ
чӀыгушӀур – а къушъхьэлъэ хэку дахэмрэ Ливанрэ къызэ-
згъэлъэгъунхэу фит сышӀыба“. 26 Ау шъощ пае Зиусхьаныр
къысфэгубжыгъ, къысэдэӀугъэп. „Икъущт, – къыӀуагъ
Зиусхьаным, – ащ пае нахьыбэрэ укъысэмылъэӀужь.
27 Пысгъахъ къушъхьэм ышыгу дэкӀуаи, тыгъэ къохьапӀэм-
кӀи, темырымкӀи, къыблэмкӀи, тыгъэ къокӀыпӀэмкӀи зы-
плъыхь. Иордан узэпырыкӀыщтэпышъ, унитӀукӀэ а чӀыгур
къызэпэплъыхь. 28 Арышъ, Ехъошуа еушъый, ыгу къыдэ-
щай, гъэпытэ. Джары цӀыфхэм япащэу зэпырыкӀыщтри о
плъэгъущт чӀыгур яунэенэу ахэм афэзгощыщтри“. 29 Арти
Бэт-ПэӀор къалэм пэблагъэу кӀэим тыкъыщыуцугъ».

ЯплӀэнэрэ шъхьэр

Израил цӀыфхэр Тхьэм зэредэӀунхэ фэягъэр

4 1 Мосэ игущыӀэ лъигъэкӀотагъ: «Джы, израил лъэпкъыр,
шъозгъэшӀэщт шапхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ

шъукъядэIу. ШъущыIэным, шъуятэжъмэ я Зиусхьанэу
Тхьэм къышъуитырэ чIыгум шъуихьанышъ, ар шъуиунае
хъуным пае, джахэр жъугъэцакIэх. [2] Сэ къышъуасIорэм
зыпари хэшъумыгъахъу, хэшъумыгъэкI. Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм къышъуфишIыгъэ унашъохэу сэ къышъуасIо-
хэрэр жъугъэцакIэх. [3] Зиусхьаным чIыпIэу БэIал-ПэIор
щишIагъэр зэкIэ шъулъэгъугъэ. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
зэкIэ тхьэнэпцIэу БэIал-ПэIор ыуж ихьагъэхэр шъухи-
гъэкIодыкIыгъэх, [4] ау шъо, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
фэшъыпкъагъэхэм, шъукъэнагъ, джы къызынэсыгъэ-
ми шъущыI. [5] Шъугу ишъуубыт: шъуиунэенэу шъу-
убытыщт чIыгум щыжъугъэцэкIэнхэ фэе шапхъэхэмрэ
хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ си Зиусхьанэу Тхьэм унашъо
къызэрэсфишIыгъэм тетэу шъуащызгъэгъозагъ. [6] Ахэр
пытэу жъугъэцакIэх. Джащыгъум цIыф лъэпкъ пстэуми
шъуиакъылышIуагъэрэ шъуизэхэшIыкIныгъэрэ къалъэ-
гъущтых. А шапхъэхэм яхьылIагъэу зызэхахыкIэ, „Ары
адэ, ар цIыф лъэпкъышху, акъылышIу, зэхэшIыкIныгъи
иI“ аIощт. [7] ЩыIэна джыри ащ фэдэ цIыф лъэпкъышхо –
сыдигъуи теджагъэми, ти Зиусхьанэу Тхьэр тэ къызэрэт-
пэблагъэм фэдэу, итхьэхэм апэблагъэу! [8] ЩыIэна джыри
ащ фэдэ цIыф лъэпкъышхо непэ сэ шъузщызгъэгъозэрэ
шапхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ афэдэхэр иIэу!

[9] Ау шъущэIэфэ шъунэхэмкIэ шъулъэгъугъэр зыщы-
шъумыгъэгъупшэжьэу шъугухэм арыжъугъэлъ, гукъэкIы-
жьхэр шъугухэм зэрарымыкIосыкIыжьыным шъуфэсакъ,
шъузылъыплъэжь. ШъуикIалэхэри ахэм ялъфыгъэхэри ащ
фэжъугъасэх. [10] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ шъуи-
тэу Синай къушъхьэм дэжь мафэу шъузщытыгъэр шъугу
ижъугъэлъ. Зиусхьаным ащ дэжьым къыщысиIогъагъ:
„ЦIыфхэр Сапашъхьэ къыигъэуцохи, чIыгум тетыфэхэ

Сэ сиунашъохэр агъэцэкIэнхэу, щынагъо къысфыряIэу
сагъэлъэпIэныр зэрагъэшIэнэу, якIалэхэми ар арагъэ-
шIэнэу ахэм къясIощт“. 11 Шъо шъукъызэлъыкIуати,
уашъом нэсэу машIоу блэщтыгъэ къушъхьэм ылъапсэ
дэжь шъууцугъ. Пщэ шIуцIэхэм ар чIагъэбылъыхьэгъагъ,
щышIункIыбзагъ. 12 Джащыгъум Зиусхьаныр машIом
къыхэгущыIыкIи къыжъудэгущыIагъ. Шъо гущыIэхэр
зэхэшъухыгъэх нахь, зыпари шъулъэгъугъэп – мэкъэ закъу
щыIагъэр. 13 ЖъугъэцэкIэн фэе Iуагъэр Ащ къыжъугу-
ригъаIуи, унэшъуипшIыр мыжъобгъуитIум атыритхагъ.
14 Шъуиунэенэу шъуубытыщт чIыгум щыжъугъэцэкIэнхэ
фэе шапхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ шъозгъэ-
шIэнхэу а уахътэм Зиусхьаным унашъо къысфишIыгъ».

ТхьэнэпцIыхэм шъхьащэ афашI зэрэмыхъущтыр

15 Мосэ игущыIэ лъигъэкIотагъ: «Пытэу шъугу ишъу-
убыти, шъусакъ, шъузылъыплъэжь. Синай къушъхьэм
дэжь шъущытэу Зиусхьаныр машIом къыхэгущыIыкIи
къызыжъудэгущыIэ мафэм теплъэ гори иIэу шъулъэгъу-
гъэп. 16 ЕмыкIу шъумышIэ, тхьэ сурэт гори, хъулъфы-
гъэм е бзылъфыгъэм ятеплъэ фэдэ иIэу, 17 чIыгум тет
псэушъхьэхэми, ошъогум щыбыбырэ бзыухэми, 18 чIыгум
щыпшырэ псэушъхьэхэми е псымэ ахэс пцэжъыеми афэдэ
шъушIынэу шъуфемыжь. 19 ЕтIанэ уашъом шъудэплъыеу
тыгъэри, мазэри, жъуагъохэри – ошъогум ит пстэури
зышъулъэгъухэкIэ, зышъумыгъэгъуащ: жъугъэлъапIэхэу
ахэм шъхьащэ афэшъумышI. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
ахэр ошъогу чIэгъым щыпсэурэ цIыф лъэпкъ пстэумэ
апае къыгъэшIыгъэх. 20 Джы зэрэщытым фэдэу, шъо
Зиусхьаным шъукъышти, Тхьэм Ежь къахихыгъэ иунэе
Iэхьэ лъапIэу шъущытынэу, гъучIыр зыщагъэткIурэ

хьакум, Мысырым, шъукъырищыжьыгъ. 21 Шъощ пае
Зиусхьаныр къысфэгубжыгъ, Иордан сызэпырымы-
кIынэуи, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуIэ къырилъхьэрэ
чIыгушIум симыхьанэуи гущыIэ пытэ ышIыгъ. 22 Мы
хэгъэгум сэ сыщылIэщт, Иордани сызэпырыкIыщтэп,
ау шъо шъузэпырыкIынышъ, а чIыгушIур шъуиунэе-
нэу шъуубытыщт. 23 Шъусакъ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
къыжъудишIыгъэ Iуагъэр зыщышъумыгъэгъупш. Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм къызэрэшъуфимыдагъэу, тхьэ сурэт
гори зыфэшъумышIыжь. 24 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр – Ар
узышхырэ мэшIошху, зыгорэм удигощыныр, нэкъокъогъу
иIэныр къызэмыкIурэ Тхьэ Ар. 25 Шъо кIалэхэри ахэм
къахэкIыгъэхэри къызышъуфэхъухэкIэ, а хэгъэгуми
бэрэ шъузыщыпсэукIэ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм инэ-
рылъэгъоу, Ар жъугъэгубжэу тхьэ сурэт горэ шъушIэу
емыкIу зышъушIэкIэ, 26 уашъори чIыгури шъоркIэ непэ
сишыхьатых, Иордан шъузэпырыкIынышъ, шъуиунэе-
нэу шъуубытыщт чIыгум шъутекIодыкIыпэщт. Ащ бэрэ
шъуисыщтэп, Iо хэмылъэу шъукIодыщт. 27 Зиусхьаным
цIыф лъэпкъхэм шъуахитэкъощт, Зиусхьаным зыдэжь
шъуифыщт цIыф лъэпкъэм ахэсэу шъуащыщэу псэоу
къэнэжьыщтыр макIэ. 28 А чIыпIэм цIыфым пхъэм, мы-
жъом ахишIыкIыгъэ тхьэнэпцIыхэу зымылъэгъухэрэм,
зэхэзымыххэрэм, мышхэхэу, мэр зымышIэхэрэм шъхьащэ
ащыфэшъушIыщт. 29 Джа чIыпIэр ары шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм шъулъыхъоу зыщежъугъэжьэщтыр, шъугукIи
шъупсэкIи шъуфалIэу зызыфэжъугъазэкIэ, Ащ шъуIу-
кIэщт. 30 КъэкIощт охътэ чыжьэм а зэпстэур зышъупэ-
кIэкIыхэкIэ, къиным шъузызэлъикIукIэ, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм зыфэжъугъэзэжьынышъ, Ащ ыIорэм шъуедэIущт.
31 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр – Тхьэ гукIэгъушIыба, Ащ

шъукъыбгынэщтэп, шъуигъэкIодыщтэп, Iуагъэу шъуятэжъмэ гущыIэ пытэкIэ адишIыгъэр щыгъупшэщтэп».

Хэт фэдэн Зиусхьанэу Тхьэ закъом?!

32 Мосэ джыри ариIуагъ: «Шъо шъукъэхъункIэ джыри
бэ щыIэу, Зиусхьаным цIыфыр чIыгум къызщигъэшIыгъэ
лъэхъаным къыщегъэжьагъэу дунаир зыфэдагъэр зэжъу-
гъашIэ. Зы цыпэм щегъэжьагъэу адрэм нэсыжьэу дунаир
къызэпэшъуплъыхь, ащ фэдэ шIэгъошхохэр хъугъэна,
ащ фэдэ горэм икъэбар зэхэшъухыгъэна? 33 МашIом къы-
хэгущыIыкIэу Тхьэм ымакъэ зэхихыгъэу шъощ фэдэу
нэмыкI цIыф лъэпкъ горэ псэоу къэнэжьыгъэна?! 34 Адэ
тхьэ горэм ушэтыпIэхэмкIэ, гъэунэфыпIэхэмкIэ, шIэгъо-
шIагъэхэмкIэ, заохэмкIэ, илъэшыгъэрэ ыкIуачIэрэкIэ,
гуих тхьамыкIагъохэмкIэ лъэпкъыр нэмыкI цIыф лъэп-
къым ежь пае къыхихыгъэу зэгорэм ыгъэунэфыгъэна!
Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуинэрылъэгъоу шъощ пае
Мысырым а зэпстэури щишIагъ. 35 Зиусхьаныр зэрэ Тхьэр,
Ащ нэмыкI тхьэ зэрэщымыIэр шъушIэным пае, ахэр шъо
нэрылъэгъу къышъуфишIыгъэх. 36 Къышъоушъыиным
пае, Ащ ымакъэ ошъогум къиIукIэу зэхышъуигъэхыгъ.
Ащ имэшIошхо чIыгум къыщышъуигъэлъэгъугъ, машIом
Ар къыхэгущыIыкIэу шъо зэхэшъухыгъ. 37 Шъуятэжъхэр
шIу ылъэгъугъэхэти, шъо, ахэм къахэкIыгъэхэм, шъу-
къахихыгъ, Ежь ыкIочIэ лъэшкIэ Мысырым шъукъы-
рищыжьыгъ. 38 Шъощ нахьыбэ хъоу, шъощ нахь лъэшэу
щыт цIыф лъэпкъхэм шъуатыригъэкIонышъ, ахэр зэрыс-
ыгъэ чIыгум шъурищэнышъ, джы зэрэщытым фэдэу, ар
шъуиунае хъуным пае. 39 Зиусхьаныр уашъоми чIыгуми
зэря Тхьэр джы щегъэжьагъэу зэжъугъашIи, егъэшIэрэу
шъугу ишъуубыт. НэмыкI тхьэ зыпари щыIэп. 40 Шъори

шъуилъфыгъэхэми шъуиIофхэр зэрэдэгъунхэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм егъэшIэрэу къышъуитырэ чIыгум бэрэ шъузэрэщыпсэунэу, Ащ ишапхъэхэу, иунашъохэу непэ шъузыфэзгъасэхэрэр жъугъэцакIэх».

ЗыкъэухъумэжьыпIэ къалэхэр

41 Ащ ыуж Мосэ Иордан икъокIыпIэ лъэныкъокIэ щыIэ къэлищ къахихыгъ, 42 хэтми ымышIахэу цIыф зы-
IэкIэукIагъэм ахэм закъыщиухъумэжьын ылъэкIынэу.
А къалэмэ ащыщ горэм екIужьынышъ, ащ зыкъыгъэ-
нэжьын ылъэкIыщтыгъ. 43 А къалэхэр мары: Рубэн къыхэкIыгъэхэм апае шъоф нэкIымкIэ щыIэ бгы тешъомэ атет къалэу Бэцэр; Гъад къыхэкIыгъэхэм апае ГъылъыIадым ит къалэу Рамот; Мынасэ къыхэкIыгъэхэм апае Бащаным ит къалэу Гъолан.

Мосэ иятIонэрэ псалъ
(я 4:44-рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

Мосэ зэзэгъыныгъэм игъэпсыкIэ цIыфхэм зэрагуригъэIуагъэр
(я 4:44-рэ – я 11:32-рэ шъхьэхэр)

44 Мары Тхьэм и Хабзэу Мосэ израил цIыфхэм
къафиIотагъэр. 45 Джахэр ары Мысырым къызекIы-
жьхэм Мосэ къафиIотэгъэ ухэсыгъэхэр, шапхъэхэр,
хэбзэ гъэунэфыгъэхэр. 46 Ар зыхъугъэр Мосэрэ израил
цIыфхэмрэ Иордан ыкIыбкIэ, Бэт-ПэIор къалэм пэблэгъэ кIэим зыщэIэхэр, Хъэщбэн къалэр зыIэ илъыгъэ

амэр пачъыхьэу Сыхъон зытекIохэ нэуж ары. [47] Ахэм
а пачъыхьэми, Бащан хэкум ипачъыхьэу Iогъи, амэр
пачъыхьитIуми ячIыгухэу Иордан иадырабгъукIэ щы-
Iэхэр яунэенхэу аIэ къырагъэхьагъэх. [48] А чIыгум Арнон
псы игъукIыгъэм тетыгъэ IароIэр къалэм щегъэжьагъэу
Сирион къушъхьэм, ар дэдэр Хъэрмон къушъхьэр, нэсэу
чIыпIэ зэлъиубытщтыгъэ. [49] Иордан итыгъэ къокIыпIэ
лъэныкъокIэ щыIэ иордан кIэир зэрэщытэу Пысгъахъ
къушъхьэ лъапэм къеолIэрэ хы ЛIагъэм* нэс ащ къы-
хиубытэщтыгъэ.

Ятфэнэрэ шъхьэр

УнэшъуипшIыр

5 [1] Мосэ зэкIэ израил цIыфхэм къяджи ариIуагъ:
«КъэдаIу, израил лъэпкъыр, непэ къыосIощт ша-
пхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ зэгъашIэх, угу
иубытэхи гъэцакIэх. [2] Ти Зиусхьанэу Тхьэм Синай
къушъхьэм дэжь зэзэгъыныгъэ къыщытдишIыгъ.
[3] Тятэхэм язакъоп, тэри, псэоу непэ зэкIэ мыщ щы-
Iэхэми, Зиусхьаным а зэзэгъыныгъэр къыддишIыгъ.
[4] Зиусхьаныр шъунэгу къыкIаплъээзэ, къушъхьэм
шъхьащытыгъэ машIом къыхэгущыIыкIызэ, къы-
жъудэгущыIагъ. [5] А уахътэм шъо машIом шъущэ-
щынэти, къушъхьэм шъудэкIоегъагъэп, Зиусхьаным

---

* [4:49] Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Араба хыр“.

къыIорэр шъо къышъосIожьынэу Зиусхьанымрэ
шъорырэ шъуазыфагу сыдэтыгъ. Ащ зэрэлъэпкъэу
къышъуиIуагъ:

6 „Сэ сы Зиусхьан, уи Тхьэу, Мысыр хэгъэгум, пщылIы-
пIэм укъизыщыжьыгъэр арышъ, 7 Сэщ нэмыкI тхьэ гори
уерэмыI. 8 Сыд фэдэу ышъхьагъыкIэ ошъогум щыIэ-
ри, ычIэгъыкIэ чIыгум щыIэри, чIы шъхьашъом нахь
лъхъанчэу псым щыIэри тхьэ сурэт зыфэмышIыжьых.
9 Ахэм шъхьащэ афэмышI, уафэмылажь, сыда пIомэ Сэры
Зиусхьанэу уи Тхьэр, зыгорэм удигощыныр, нэкъокъогъу
иIэныр къызэмыкIурэ Тхьэр. Лажьэ зиIэхэу, сызылъэгъу
мыхъурэ тыхэм къахэкIыгъэхэр лIэужищ-плIым нэсэу
сэгъэпщынэжьых. 10 Ау Сэ шIу сызылъэгъухэрэм, сиуна-
шъохэр зыгъэцакIэхэрэм къахэкIыгъэхэм лIэуж миным
нэсэу гукIэгъу афэсэшIы.
11 Зиусхьанэу уи Тхьэ ыцIэ пкIэнчъэу къэмыIу, Ащ
ыцIэ пкIэнчъэу къэзыIорэр Зиусхьаным ымыгъэпщы-
нэу къыгъэнэщтэп“.
12 Мосэ джыри ариIуагъ: „Уи Зиусхьанэу Тхьэм уна-
шъо къызэрэпфишIыгъэм тетэу, шэмбэт мафэр зыщы-
мыгъэгъупш, бгъэлъэпIэным пае ар угу игъэлъ. 13 Iоф
зэфэшъхьафэу уиIэхэр зэшIопхыхэзэ, мэфихым Iоф пшIэ
хъущт. 14 Яблэнэрэ мафэр уи Зиусхьанэу Тхьэм фыхэхы-
гъэ шэмбэтышъ, хэушъхьафыкI. А мафэм ори, пкъуи,
ппхъуи, уиунэIут хъулъфыгъи, бзылъфыгъи, уицуи,
уищыди, нэмыкI уибылыми, уипсэупIэхэм адэс хэхэсми
Iоф гори арэмышI. УиунэIут хъулъфыгъи, бзылъфы-
гъи, ощ фэдэу зарэгъэпсэф. 15 Ори Мысырым узэрэщы-
пщылIыгъэр, уи Зиусхьанэу Тхьэм уинэрылъэгъоу гъунэ
зимыIэ илъэшыгъэрэ ыкIуачIэрэкIэ зыкъыпфигъэнафи,

ащ укъызэрэрищыжьыгъэр зыщымыгъэгъупш. Джащ
пае уи Зиусхьанэу Тхьэм шэмбэт мафэр бгъэцэкIэнэу
унашъо къыпфишIыгъ.

16 Уи Зиусхьанэу Тхьэм къыуитырэ хэгъэгум бэгъа-
шIэуи утхъэжьэуи ущыпсэуным пае, уи Зиусхьанэу
Тхьэм унашъо къызэрэпфишIыгъэм тетэу, уятэрэ уянэрэ
лъытэныгъэ афэшI.

17 ЦIыфыр умыукIы.

18 Зинэ умышIэ.

19 Умытыгъу.

20 НэмыкI цIыфым шыхьат нэпцI уфэмыхъу.

21 НэмыкI цIыфым ишъуз уемынэцI. НэмыкI цIыфым
иуни е ихапIи, ащ иунэIут хъулъфыгъи е бзылъфыгъи,
ицуи е ищыди – ащ имылъку щыщ горэми уемынэцI.

22 Зиусхьаныр къушъхьэм шъхьащытыгъэ машIом,
ошъуапщэхэм, мэзэхаем къахэгущыIыкIзэ, зэкIэ цIыф-
хэм зэхахэу мы унашъохэр мэкъэшхокIэ къыIуагъ. А
гущыIэхэм зыпари Ащ къахигъэхъожьыгъэп. ЕтIанэ Ащ
а унашъохэр мыжъобгъуитIум къатыритхэхи къыситы-
гъэх. 23 ШIункIым къыхэIукIырэ макъэр зэхэшъухэу,
къушъхьэр машIоу сты зэхъум, шъуилIакъомэ япащэхэмрэ
янахьыжъ упчIэжьэгъухэмрэ садэжь къэкIуагъэх. 24 Шъо
къысэшъуIуагъ: „Мары ти Зиусхьанэу Тхьэм Ищытхъуи
Илъэшыгъи къытигъэлъэгъухи, Ымакъи машIом къыхэ-
IукIэу зэхэтхыгъ. Зиусхьаныр цIыфым къыдэгущыIэми,
ар псэоу къэнэжьын зэрилъэкIыщтыр непэ дгъэунэфы-
гъэ. 25 Ау сыд пае джы тылIэн фая? Ти Зиусхьанэу Тхьэм
ымакъэ джыри зэхэтхыщтмэ, а мэшIошхом тидырынышъ,
тыкIодыщт. 26 Хэта адэ тэщ фэдэу, лIэжьынэу зыпэкIэ
къэтхэм ащыщэу, Тхьэу щыIэм ымакъэ машIом къыхэ-

гущыIыкIэу зэхихыгъэу псэоу къэнэжьышъугъэр? [27] О
кIуи, ти Зиусхьанэу Тхьэм къыIорэм къедэIу. ЕтIанэ ти
Зиусхьанэу Тхьэм къыуиIощтыр зэкIэ тэ къытэIожь. Тэ
тыкъыодэIунышъ, пIорэр тшIэщт“.

[28] ШъукъыздэгущыIэ зэхъум Зиусхьаным шъукъызэхи-
хыгъэти, къысиIуагъ: „А цIыфхэм къыуаIуагъэр зэкIэ Сэ
зэхэсхыгъ. Ахэм къаIуагъэр зэкIэ дэгъу. [29] Адэ, щынагъо
къысфыряIэу сызэрагъэлъэпIэным, Си унашъохэр зэ-
кIэ зэрагъэцэкIэнхэм ахэр агукIэ фэягъэхэмэ, ежьхэми
ялъфыгъэхэми яIофхэр дэгъуныгъэхи! [30] КIуи, ячэтэнгъэ-
Iагъэхэм ачIэхьажьынхэу ахэм яIу. [31] Ау зэкIэ унашъохэр,
шапхъэхэр, хэбзэ гъэунэфыгъэхэр къыосIонхэу о мыщ,
Садэжь, къанэ. Яунэенэу Сэ къястыщт чIыгум щыпсэу-
хэ зыхъукIэ, ахэр зэрагъэцэкIэнхэм фэбгъэсэнхэ фае“.

[32] Арышъ, джабгъумкIи сэмэгумкIи шъудэмыхэу, шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм унашъоу къышъуфишIыгъэр пытэу
жъугъэцакIэ. [33] ШъущыIэнэу, шъуиIофхэр дэгъунхэу,
шъуиунэещт чIыгум шъуигъашIэ щылъыжъугъэкIотэнэу,
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузытетынэу къышъуфигъэ-
нэфэгъэ гъогум ренэу шъурыкIу».

Яхэнэрэ шъхьэр

Тхьэр шIу плъэгъуныр апэрэ унашъу

6 [1] Мосэ игущыIэ лъигъэкIотагъ: «Джары шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм шъуиунэенэу шъуубытыщт чIыгоу

шъуздакIорэм щыжъугъэцэкIэнхэ фэе унашъохэу, ша-
пхъэхэу, хэбзэ гъэунэфыгъэхэу шъозгъэшIэнхэ фаеу
къысфигъэпытагъэхэр. 2 Шъори, шъуикIалэхэми, ахэм
къафэхъущтхэми шъущэIэфэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
щынагъо фышъуиIэу жъугъэлъапIэмэ, Ащ ишапхъэ-
хэу, иунашъохэу шъузыфэзгъасэхэрэр зэкIэ жъугъэца-
кIэхэмэ, гъэшIэ кIыхьэ шъуиIэщт. 3 КъэдаIу, израил
лъэпкъыр, ахэр зэрэбгъэцэкIэным пылъи, уиIофхэр
дэгъущтых, уятэмэ я Зиусхьанэу Тхьэм укъызэригъэгу-
гъагъэм фэдэу, хэгъэгу хъоо-пщаоу, щэмрэ шъоумрэ зы-
щычъэхэрэм ущыбэгъощт. 4 КъэдаIу, израил лъэпкъыр:
ти Зиусхьанэу Тхьэр ары Тхьэ закъоу щыIэр. 5 Уи Зиус-
хьанэу Тхьэр угурэ упсэрэкIэ уфэщагъэу, кIуачIэу пхэлъ
пстэумкIэ шIу зэгъэлъэгъу. 6 Унашъоу непэ къыпфэ-
сшIыхэрэр угу игъэлъых. 7 Ахэр уикIалэхэм ягъашIэх.
Унэм уисми, гъогум утетми, узыгъолъыжьрэми, укъы-
зытэджыжьрэми ахэр агурыгъаIох. 8 Ахэр гукъэгъэ-
кIыжь тамыгъэу пIэхэми унэтIэ гузэгуи атегъэтых.
9 Уиунэ пчъэблыпкъхэми уикъэлэ дэхьапIэмэ ахэлъ
къэлапчъэхэми ахэр атетхэх».

МыдэIоным изэрар

10 «Уи Зиусхьанэу Тхьэм тятэжъхэу Ибрахьимэ, Ис-
хьакъ, Якъубэ къаритынэу гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ
чIыгум, о умыгъэпсыгъэу фэшIыгъэу къэлэшхохэр
зэрытхэм, 11 о зэIумыгъэкIагъэу мылъку зэфэшъхьаф-
кIэ ушъэгъэ унэхэр, умытIыгъэу псыIыгъыпIэхэр,
умыгъэтIысыгъэу сэнэшъхьэшIапIэхэмрэ зэйтын
чъыгхэмрэ зыдэщыIэхэм урищагъэу, пшхыщтым
ущымыкIэжь зыхъукIэ, 12 зыгъэсакъ, Мысыр хэгъэ-
гум, пщылIыпIэм, укъизыщыжьыгъэ ти Зиусхьан

зыщымыгъэгъупш. 13 Уи Зиусхьанэу Тхьэм щынагъо
фыуиIэу гъэлъапIэ, Ащ фэлажь, Ащ ыцIэ закъокIэ
тхьэлъанэ шIы.
14 НэмыкI тхьэхэм, шъукъэзыуцухьэрэ лъэпкъхэм
ятхьэхэм, зафэшъумыгъаз, 15 къышъухэт уи Зиусхьанэу
Тхьэр – Ар зыгорэм удигощыныр, нэкъокъогъу иIэ-
ныр къызэмыкIурэ Тхьэр арыба – Ар лъэшэу къышъу-
фэгубжынышъ, чIы шъхьашъом шъутыригъэкIоды-
кIыщт. 16 Масэ* дэжь зэрэщышъушIагъэм фэдэу, Ар
шъумыушэты. 17 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къышъуиты-
гъэ иунашъохэр, ишапхъэхэр, ихэбзэ гъэунэфыгъэхэр
дэх имыIэу шъусакъэу жъугъэцакIэх. 18 ШъуиIофхэр
зэкIэ дэгъунхэм, шъуятэжъхэм къаритынэу Зиусхьа-
ным гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIыгушIум шъукIо-
нышъ, шъуиунэенэу шъуубытыным пае, Ащ шIу-
кIэ, тэрэзкIэ ылъытэрэр жъугъэцакIэ. 19 Джащыгъум,
Зиусхьаным къызэриIуагъэу, шъуипыйхэр зэкIэ шъу-
кIэлъырифыщтых.
20 УикIалэ тапэкIэ „Сыда ямэхьанэр ти Зиусхьанэу
Тхьэм жъугъэцэкIэнхэу пшъэрылъ къышъуфишIы-
гъэ ухэсыгъэхэм, шапхъэхэм, хэбзэ гъэунэфыгъэхэм?“
ыIоу къызыоупчIыкIэ, 21 мыщ фэдэу еIу: „Тэ фирхьау-
ным Мысырым тыщырипщылIыщтыгъ, ау Зиусхьа-
ным ыкIочIэ лъэшкIэ Мысырым тыкъырищыжьыгъ.
22 Тинэрылъэгъоу Зиусхьаным ушэтыпIэхэр, гъэунэфы-
пIэхэр, шIэгъошIагъэхэр Мысырыми, фирхьауными,
зэкIэ ащ ибынхэми, фэлэжьэрэ иIумэтхэми къафигъэ-
кIуагъэх. 23 Ау тятэжъхэр гущыIэ пытэкIэ къызэригъэгу-
гъагъэхэ чIыгур къытитынэу тэ ащ тыкъырищыжьыгъ.

* 6:16 Мыщ ехьылIагъэу еплъ тхылъэу „МысырикIыжь“ 17:1-7.

24 ТиIофхэр сыдигъуи дэгъунхэм, джы зэрэщытым фэ-
дэу, тищыIэныгъэ къэдгъэнэжьыным пае, ти Зиусхьанэу
Тхьэм щынагъо фытиIэу, дгъэлъэпIэнэу, а шапхъэхэр
зэкIэ дгъэцэкIэнхэу Зиусхьаным унашъо къытфишIыгъ.
25 Арышъ, ти Зиусхьанэу Тхьэм къызэрэтфигъэпытагъэу,
Ащ иунашъохэр зэкIэ дгъэцакIэхэмэ, ар тэ тишъыпкъа-
гъэу хъущт“».

Яблэнэрэ шъхьэр

Хымэ лъэпкъхэр ифыгъэнхэр

7 1 Мосэ израил цIыфхэм ариIуагъ: «Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм шъуубытыщт чIыгум шъуиунае хъунэу
шъузырищэкIэ, цIыф лъэпкъыбэхэр, шъощ нахьыбэу,
нахь лъэшэу щыт цIыф лъэпкъиблыр, шъукIэлъырифы-
щтых. Ахэр хьатхэр, гъыргъащхэр, амэрхэр, къэнаIан-
хэр, пэрыцхэр, еуйхэр, еусхэр арых. 2 Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ахэр шъуIэ къырилъхьэхэу зызэхэшъукъутэхэкIэ,
ащыщ къэмынэу зэхэшъуукIэнхэ фае. Зэзэгъыныгъи
адэшъумышI, гукIэгъуи афэшъумышI. 3 Къэщэн-дэкIон
IофкIэ ахэр пыщэгъу къызфэшъумышIых. Шъупхъухэр
ахэм якIалэмэ адэшъумыгъакIу, япхъухэр шъуикIалэмэ
къяшъумыгъащ. 4 Армырмэ ахэм япхъумэ шъуикIалэхэр
Зиусхьаным кIэлъыращынхэшъ, шъхьащэ афарагъэшIы-
нэу нэмыкI тхьэхэм афащэщтых, Зиусхьанри шъуи-
лъэпкъ къыфэгубжынышъ, шъуигъэкIодыщт. 5 Мары
ахэм шъузэрадэзекIощтыр: якъурмэншIыпIэхэр зэхэ-
шъукъутэх, шъхьащэ зыфашIырэ агъэлъэпIэрэ мыжъо

пкъэухэр зэхэжъугъэшъхъашъхъэх, агъэлъэпIэрэ пкъэ-
ухэр* ишъуупкIых, ятхьэ сурэтхэр жъугъэстых.
6 Шъо шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ицIыф лъэпкъ лъапIэу
шъущытба, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь иунэе Iэхьэ лъа-
пIэу шъущытынэу, шъурилъэпкъынэу дунаим тет адрэ
цIыф лъэпкъ пстэуми шъукъахихыгъ. 7 Зиусхьаным шъо
шъукъызкIахихыгъэр нэмыкI цIыф лъэпкъхэм анахьы-
бэу шъущытыгъэкIэ арэп, пчъагъэмкIэ шъунахь мэкIа-
гъэба. 8 ШIу шъузэрилъэгъурэм, тятэжъмэ адишIыгъэ
гущыIэ пытэр ымыукъоным пае Зиусхьаным шъукъыз-
кIахихыгъэр. Ащ ыкIочIэ лъэшкIэ шъукъахищыжьыгъ,
пщылIыпIэм шъукъырищыжьыгъ, Мысырым ипачъыхьэ
фирхьауным шъукъыIэкIихыжьыгъ. 9 ЗэжъугъашIэ: шъуи
Зиусхьанэу Тхьэр ар Тхьэ закъу. Ар фэшъыпкъэнытъэ
зиIэ Тхьэу щыт, Ежь шIу зылъэгъухэу, иунашъохэр зы-
гъэцакIэхэрэм къахэкIыгъэ лIэуж минхэр игукIэгъурэ
зэзэгъыныгъэу адишIыгъэмрэкIэ къеухъумэх. 10 Ау Ежь
зымыгъэлъапIэу, зыфэмылъэгъурэ пстэури Ащ ыгъэкIо-
дыщт. Ежь зымыгъэлъапIэу, зыфэмылъэгъурэ пстэуми
ымыгъэгужъоу яфэшъуашэ аригъэгъотыщт. 11 Арышъ,
непэ шъузыфэзгъэсэрэ унашъохэр, шапхъэхэр, хэбзэ
гъэунэфыгъэхэр жъугъэцакIэх».

ДэIоным ишIуагъ

12 Мосэ къыIуагъ: «А хэбзэ гъэунэфыгъэхэм шъуафэ-
сакъэу, шъуадэмыхэу жъугъэцакIэхэмэ, шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм тятэжъхэм гущыIэ пытэ къызэрадишIыгъэм
тетэу, Ежь къышъуфыриIэ гукIэгъумрэ зэзэгъыныгъэу

* 7:5 АшэрэкIэ заджэхэрэ тхьэнэпцIым шъхьащэ фашIыным пае
мыхэр агъэфедэщтыгъэх.

къыжъудишIыгъэмрэ къыухъумэщт. 13 Ащ шъо шIу
шъуилъэгъущт, ынэшIуи къышъущыфэщт, лъэпкъыри
ыгъэбэгъощт. Бынэу къышъухэкIыщтхэм, шъуичIыгу
къыщыкIхэрэм, лэжьыгъэм, сэнэ кIэфыгъакIэм, зэйтын
дагъэм, шъуибылым, мэл-пчэн Iэхъогъухэм къакIэхъощт-
хэм шъуIэ къырилъхьанэу шъуятэжъхэр гущыIэ пытэкIэ
къызфигъэгугъагъэхэ чIыгум Ащ ынэшIу къащищыфэщт.
14 Адрэ цIыф лъэпкъ пстэуми анахьэу нэшIущыфэныгъэ
шъуиIэщт; сабый къызхэмыкIырэ хъулъфыгъи бзылъфы-
гъи шъухэтыщтэп, шъуибылымхэм къахэмыхъоуи къэ-
нэщтхэп. 15 Зиусхьаным уз пстэуми шъуащиухъумэщт.
Мысырым щыжъугъэунэфыгъэ уз Iаемэ ащыщ гори Ащ
къышъуфигъэкIощтэп, ау шъузфэмылъэгъурэ пстэуми
ахэр къафигъэкIощт. 16 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуIэ
къырилъхьащт цIыф лъэпкъ пстэури зэхэшъуукIэх. Ахэм
шъугу яшъумыгъэгъу, ятхьэхэми шъхьащэ афэшъумышI,
ахэм шъуафэлажьэ зыхъукIэ, ар кIодыпIэ шъуфэхъущт.
17 Шъо шъугу къихьан ылъэкIыщт: „А цIыф лъэпкъхэр
тэщ нахьыбэу сыдэущтэу ахэр ячIыгу итфышъущтха?“
18 Ау ахэм шъуащымыщынэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
фирхьаунми зэрэ Мысырэуи аришIагъэхэр шъугу къэ-
жъугъэкIыжь. 19 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм илъэшыгъэрэ
ыкIуачIэрэкIэ ушэтыпIэхэмкIэ, гъэунэфыпIэхэмкIэ,
шIэгъошIагъэхэмкIэ Мысырым шъукъызэрэрищыжьы-
гъэр шъо шъунитIукIэ шъулъэгъугъэ. Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм джы шъо шъузщыщынэрэ лъэпкъ пстэуми джар
аришIэщт. 20 Ащ къыщымыуцоу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
ахэр гуIэным хидзэщтых*, псэоу къэнэжьыгъэу шъо

---

* 7:20 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „къэцы-
гъонэшхохэр къатыригъэбэнэщтых“.

зышъушIозгъэбылъхэри зы нэбгырэ къэмынэу кIоды-
щтых. [21] Шъо щъуигъусэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэр – Ар
кIочIэшхоу, щынагъошъ, ахэм шъуащымыщын. [22] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм игъорыгъоу цIыф лъэпкъхэр шъу-
кIэлъырифыщтых. Ау шъо ахэр зэу зэхэшъуукIэнхэ
шъулъэкIыщтэп, армырмэ губгъо хьэкIэ-къуакIэхэр
къышъобэкIыхэу зэлъыбэгъощтых. [23] Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм а цIыф лъэпкъхэр шъуIэ къырилъхьащтых, ахэр
емыгъэкIодыфэхэ, гузэжъогъушхом хигъэтыщтых. [24] Ахэм
япачъыхьэхэр Ащ шъуIэ къырилъхьанхэшъ, егъашIэми
агу къэмыкIыжьынхэу, кIодыкIае шъушIыщтых. ЗэкIэри
зэхэшъумыукIэфэ, хэти къышъупэуцужьын ылъэкIы-
щтэп. [25] Ахэм ятхьэ сурэтхэр жъугъэстынхэ фае. Яды-
шъи ятыжьыни шъуямынэцI, къэшъумыштэх, армыр-
мэ лъахъэ шъуфэхъущтых. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ар
шIоемыкIушху. [26] ЕмыкIушхор шъуиунэмэ арышъумыхь,
армырмэ ащ телъ бгыбзэр шъори къышъутефэнышъ,
шъукIодыщт. А зэпстэури хьэрам шъушIы, сыда пIомэ
Тхьэм ибгыбзэ ахэм ателъ».

Яенэрэ шъхьэр

Зиусхьаныр израил цIыфхэм шъофнэкIым къызэрэщяушъыигъэр

8 [1] Ащ ыуж Мосэ къыIуагъ: «ШъущыIэным, нахь шъу-
бэгъоным, шъуятэжъхэм къаритынэу Зиусханым
гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIыгум шъуихьанышъ, ар
шъуиунае хъуным пае, непэ къышъосIощт унашъо-

хэр зэкIэ шъуегугъузэ жъугъэцэкIэн фае. 2 Шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм шъугу илъыр, Ежь иунашъохэр жъугъэ-
цэкIэщтхэмэ е шъумыгъэцэкIэщтхэмэ зэригъэшIэнэу
шъуригъэуцуалIэзэ, шъуиушэтызэ, илъэс тIокIитIум
зэпымыоу шъоф нэкIым шъукъызэрэщырищэкIыгъэр
шъугу ижъугъэлъ. 3 Ащ шъуригъэуцуалIэщтыгъ, гъаблэм
шъухигъэтыгъ, шъори шъуятэжъхэми зыфэдэр шъу-
мышIэрэ мон шхынымкIэ* зышъуигъэшхэкIыгъ. ЦIы-
фыр хьалыгъум имызакъоу, ау сыдрэ гущыIэу Тхьэм
ыдэжь къикIырэми зэрэрыпсэурэр джаущтэу шъуи-
гъашIэ шIоигъуагъ. 4 Шъуищыгъынхэр лажьэщтыгъэ-
хэп, шъулъакъохэри а илъэс тIокIитIум пщыгъэхэп.
5 ЦIыфыр ыкъо зэреушъыинэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр
къызэрэшъоушъыирэр шъугу ишъуубыт. 6 Шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм иунашъохэр жъугъэцакIэх, Ащ игъогу-
хэм шъуарыкIу, щынагъо фышъуиIэу Ар жъугъэлъапIэ.
7 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуещэ чIыгушIоу псыбэ зы-
дэт псыхъохэр, хыкъумэхэр, псынэкIэчъхэр зыщыхъой
кIэйхэмрэ къушъхьэхэмрэ зыдэщыIэхэм; 8 коцымрэ
хьэмрэ, сэнашъхьэмрэ шхынцумпэмрэ, нар чъыгхэр
къызыщыкIыхэу, зэйтын дагъэр, шъоур зыдэщыIэхэ
чIыгум, 9 лэжьыгъэкIэ щыкIагъэ, фэныкъуагъэ гори зы-
щышъуимыIэщт чIыгум, гъучIыр зычIэлъэу, гъуаплъэр
къызщычIэпхын плъэкIыщт къушъхьэхэр зыдэщыIэ
чIыгум шъурищэщт. 10 Шъушхэу зызыжъугъэшхэкIыкIэ,
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къышъуитыгъэ чIыгушIум пае
щытхъу фэшъушI.

* 8:3 Мон шхыныр къоныкIэм ехьыщырыгъ, фыжьыгъ, шъоу зыхэлъ хьарыпIым фэдагъ. Мыщ ехьылIагъэу еплъ тхылъэу „МысырикIыжь“ 16:31.

Тхьэр зыщагъэгъупшэ зэрэмыхъущтыр

[11] Шъусакъ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъугу ижъу-
гъэлъ, Ащ иунашъохэу, ихэбзэ гъэунэфыгъэхэу, иша-
пхъэхэу непэ шъозгъашIэхэрэр жъугъэцакIэ. [12] Армыр-
мэ шъушхагъэу зызыжъугъэшхэкIыкIэ, унэ дэгъухэр
шъушIыгъэхэу ахэм шъузачIэхьажькIэ, [13] шъуибылым,
мэл-пчэн Iэхъогъухэм къызахахъокIэ, тыжьыни дышъи,
сыдрэ мылъкуи бэу шъуиIэхэ зыхъукIэ, [14] пагэ шъухъу-
нышъ, Мысырым, пщылIэу шъуздэщыIэгъэ чIыгум,
шъукъизыщыжьыгъэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъущы-
гъупшэжьыщт. [15] Щэнаут зыхэлъ блэхэмрэ скорпион-
хэмрэ зэрызыбзэ шъоф нэкIышхоу щынагъом, чIыгу
гъугъэу псы зэрымытым Ащ шъукъыщыращэкIыгъ.
ШтаукI къушъхьэ цакIэм къыпхыригъэчъи, псы Ащ
къышъуитыгъ. [16] Ащ шъуригъэуцолIэным, шъиушэты-
ным, ыужыкIэ зэкIэ шъуиIофхэр дэгъунхэм пае, шъори
шъуятэжъхэми зыфэдэр шъумышIэрэ мон шхынымкIэ
шъоф нэкIым шъущигъэшхагъ. [17] ШъуилъэпкЪ псэукIэ-
шIу иIэу зыхъукIэ, а байныгъэр зэкIэ шъо шъукIуа-
чIэкIэ къэшъулэжьыгъэу шъугукIэ зэшъуIожьынкIи
мэхъу. [18] Ау шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъугу ижъугъэлъ.
Арба мылъкур шъо шъозыгъэгъотырэр. Джаущтэу джы
къызнэсыгъэми шъуятэжъхэм къадишIыгъэ зэзэгъыны-
гъэр Ащ къеушыхьатыжьы. [19] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр
зэгорэм зыщыжъугъэгъупшэу, нэмыкI тхьэхэм ауж
шъуихьэу, жъугъэлъапIэхэу, ахэм шъхьащэ афэшъушI
зыхъукIэ, непэ шыхьатэу сыкъышъупэуцу: Iо хэмы-
лъэу шъукIодыщт. [20] Зиусхьаным шъуинэрылъэгъоу
ыгъэкIодырэ цIыф лъэпкъхэм афэдэу, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм шъуземыдэIукIэ, шъори шъукIодыщт».

Ябгъонэрэ шъхьэр

Израил цIыфхэр зэрэмыдэIуагъэхэмрэ Тхьэм ифэшъыпкъэныгъэрэ

9 [1] Мосэ израил лъэпкъым риIуагъ: «КъэдаIу, из-
раил лъэпкъыр, ощ нахьыбэ хъурэ, ощ нахь лъэ-
шэу щыт цIыф лъэпкъхэр зэрыс чIыгоу, зидэпкъхэр
уашъом нэс кIэорэ къэлэшхохэр зэрытыр уиунае
зэрэхъунэу, ащ щыпсэухэрэр къипфынхэу Иордан
джы узэпырыкIыщт. [2] А цIыфхэр кIочIэшхох, лъа-
гэх – ахэр Iэнэкъ иныжъым къыхэкIыгъэхэр ары.
Ахэм якъэбар ущыгъуаз, „Iэнэкъ къыхэкIыгъэхэм
хэт атекIон зылъэкIыщтыр?“ зэраIори зэхэпхы-
гъэ. [3] Ау джы къызгурыгъаIу: уи Зиусхьанэу Тхьэр
узышхырэ мэшIошхом фэдэу уапэ итэу кIощт. Ащ
ахэр ыгъэкIодыщт, Ащ ахэр пIэ къырилъхьащт. Уи
Зиусхьан укъызэригъэгугъагъэм фэдэу, о ахэр еп-
фыжьэнхэшъ, псынкIэу зэхэуукIэщт. [4] Уи Зиусхьа-
нэу Тхьэм ахэр зыпкIэлъырифхэкIэ, „Сишъыпкъа-
гъэ пае Зиусхьаным мы чIыгур сиунае зэрэхъунэу
мыщ сыкъыщагъ“ пIоу зэмыIожь. Хьау, янэпэн-
чъагъэ пае Зиусхьаным мы цIыф лъэпкъхэр зып-
кIэлъырифыщтхэр. [5] Уизэфагъэрэ уишъыпкъагъэрэ
паеп ахэм ячIыгу уиунае зэрэхъунэу узыкIакIорэр.
Уи Зиусхьанэу Тхьэм тятэжъхэу Ибрахьимэ, Ис-
хьакъ, Якъубэ гущыIэ пытэу къадишIыгъэр ыгъэ-
цэкIэжьынэу янэпэнчъагъэ пае джа цIыф лъэпкъхэр
пкIэлъырифыщт. [6] ЗэгъашIэ: уишъыпкъагъэ паеп уи

Зиусхьанэу Тхьэм мы чIыгушIур уиунэенэу къызкIыуитырэр, сыда пIомэ о зыгу зэшIодзэгъэ цIыф лъэпкъэу ущыт».

ШкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр дышъэм зэрэхашIыкIыгъэр

7 «Шъоф нэкIым шъуит зэхъум шъуи Зиусхьанэу
Тхьэр зэрэжъугъэгубжыщтыгъэр шъугу ижъугъэлъ, зыщышъумыгъэгъупш. Мысырым шъукъызщикIыжьыгъэ мафэм щегъэжьагъэу мыщ тыкъэсыфэ Зиусхьаным ренэу шъупэуцужьыгъ. 8 Синай къушъхьэм дэжь Зиусхьаныр лъэшэу зэрэщыжъугъэгубжыгъэм нахь хэмылъэу шъуигъэкIодыпэным Ар фэхьазырыгъ. 9 Мыжъобгъуи-
тIур, Зиусхьаным шъо къыжъудишIыгъэ зэзэгъыныгъэр зытетхэгъэ мыжъобгъуитIур, къэсхьынэу къушъхьэм сызыдэкIуаем, къушъхьэм мэфэ тIокIитIурэ чэщ тIокIитIурэ сыкъэтыгъ; хьалыгъуи зыIуслъхьагъэп, пси
зыIузгъэфагъэп. 10 Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ыIэкIэ ытхыгъэ
мыжъобгъуитIур сэ къыситыгъ. ШъукъызщызэIукIэгъэгъэ мафэм къушъхьэр зыхэтыгъэ машIом Зиусхьаным шъощ пае къыхиIукIыгъэ унашъохэр зэкIэ ахэм атетхэгъагъэх. 11 Мэфэ тIокIитIурэ чэщ тIокIитIурэ зытешIэм
зэзэгъыныгъэр зытетхэгъэ мыжъобгъуитIур Зиусхьаным
къыситыгъ. 12 Зиусхьаным къысиIуагъ: „Мысырым къипщыжьыгъэ цIыфхэр зэIыхьагъэхэшъ, псынкIаIоу мыщ ехыжь! Сэ унашъо къызэрафэсшIыгъэ гъогум ахэр псынкIэу дэхыгъэх: тхьэнэпцIыр зыфашIыжьыгъ“. 13 Арти
Зиусхьаным къысиIуагъ: „Сэлъэгъу Сэ а цIыф лъэпкъыр, ыгу зэшIодзагъ а цIыф лъэпкъым. 14 СкIэрыкIыжь, ахэр
Сэ зэхэзгъэкIодэщтых, ацIэхэри агу къэмыкIыжьынхэу ошъо чIэгъым щахэстхыкIыжьыщтых, ау нахь лъэшэуи

нахьыбэ хъоуи цIыф лъэпкъ о къыптезгъэкIыщт“. 15 Къэ-
згъэзэжьи, машIоу стырэ къушъхьэм сыкъехыжьыгъ.
Зэзэгъыныгъэр зыбгъухэм атетхэгъэ мыжъобгъуитIур
сIыгъыгъ. 16 Сыкъызэплъэм, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
ыпашъхьэ псэкIод зэрэщышъушIагъэр, шкIэ теплъэ зиIэ
тхьэнэпцIыр дышъэм зэрэхэжъугъэткIукIыгъэр, Зиус-
хьаным унашъо къызэрэшъуфишIыгъэ гъогум псынкIэу
шъузэрэдэхыгъэр слъэгъугъэ. 17 Мыжъобгъухэр къасшти
чIэсыдзыгъэх, шъулъэгъузэ ахэр зэхэзгъэшъхъэшъхъа-
гъэх. 18 ЕтIанэ Зиусхьаным инэрылъэгъоу бзэджагъэкIэ
псэкIод зэрэшъушIагъэм, ащ пае Ар зэрэжъугъэгубжы-
гъэм къахэкIэу Зиусхьаным ыпашъхьэ зыщесыдзыхи
джыри мэфэ тIокIитIурэ чэщ тIокIитIурэ хьалыгъу зы-
Iуслъхьагъэп, пси зыIузгъэфагъэп. 19 Зиусхьаным игубж
лъэш сыщыщынэщтыгъ, сыда пIомэ Ащ игубж къызэрэ-
зэкIэнагъэм къыхэкIэу шъуигъэкIодыным фэхьазырыгъ.
Ау Зиусхьаныр мызэгъогуми къысэдэIугъ. 20 Зиусхьаныр
Хьаруни ыгъэкIодыпэным нэсэу къыфэгубжыгъагъ,
ау Хьарунэ паи Тхьэм селъэIугъ. 21 ШкIэ теплъэ зиIэ а
тхьэнэпцIэу псэкIодкIэ шъушIыгъэр сшти, машIом хэ-
згъэстыхьагъ. Ар зэхэскъути, сапэм фэдэу схьаджыжьи,
къушъхьэм къечъэхырэ псым хэстэкъожьыгъ. 22 Джащ
фэдэу чIыпIэхэу ТапIэрах, Масэ, Къыбрэт-Хьэтау*
адэжь Зиусхьаныр шъо ащыжъугъэгубжыгъагъ. 23 ЕтIанэ
Зиусхьаным чIыпIэу Къадэщ-Барнэ къышъуигъэбгынэ
зэхъум къышъуиIогъагъ: „ШъукIуи, Сэ къышъосты-
нэу гущыIэ пытэ зыфэсшIыгъэ чIыгур шъуиунэенэу
шъуубыты“. Ау шъо шъуи Зиусхьанэу Тхьэм иунашъо

* 9:22 Мыщ ехьылIагъэу яплъ тхылъхэу «МысырикIыжь» 17:1-7; «Мосэ ияплIэнэрэ тхылъ» 11:1–2, 31-37

шъупэуцужьыгъ. Ащ цыхьэ фэшъушIыгъэп, ыIорэ-
ми шъуедэIугъэп. 24 Сэ шъузщысшIэрэм щегъэжьагъэу
шъо Зиусхьаным шъупэуцужьщтыгъ. 25 Зиусхьаным
шъуигъэкIодынэу къысиIуагъэти, Ащ ыпашъхьэ зыще-
сыдзыхыгъэу мэфэ тIокIитIурэ чэщ тIокIитIурэ сыщы-
лъыгъ. 26 Зиусхьаным селъэIузэ есIощтыгъ: „ЗэкIэ зыIэ
илъэу Зиусхьан, О уиунэе уилъэпкъэу, уилъэшыгъэкIэ
Мысырым къипщыжьыгъэр умыгъэкIод. 27 Угу къэ-
гъэкIыжьхэба уиIумэтхэу Ибрахьимэ, Исхьакъ, Якъубэ.
Мы цIыф лъэпкъым икъаигъагъэ, инэпэнчъагъэ, ипсэ-
кIодшIагъэ уямыплъыба. 28 Армырмэ О тыкъызэры-
пщыжьыгъэ хэгъэгум щаIонба: ‘Къызэригъэгугъэгъэхэ
чIыгум зэрэримыщэшъугъэхэмрэ зэрэфэмылъэгъухэмрэ
къахэкIэу, шъоф нэкIым ригъэкIодэнхэу Зиусхьаным
ахэр рищыгъэх’. 29 Ау ахэр гъунэ зимыIэ О уилъэшы-
гъэрэ пкIуачIэрэкIэ къахэпщыжьыгъэ уиунэе уицIыф
лъэпкъыба!“».

ЯпшIэнэрэ шъхьэр

Мосэ кIэу мыжъобгъуитIу зэригъэхьазырыгъэр

10 1 Мосэ игущыIэ лъигъэкIуати къыIуагъ: «Мэ-
фэ тIокIитIу зытешIэм Зиусхьаным къысиIуагъ:
„Ыпэрэмэ афэдэу мыжъобгъуитIу къыхэуIучIыкIи Са-
дэжь къушъхьэм къыдэкIуай. ЕтIани пхъонтэр пхъэм
хэшIыкI. 2 Джа пкъутэгъэ мыжъобгъуитIум атетыгъэ
гущыIэхэр къатестхэжьыщтых. ЕтIанэ о ахэр пхъон-
тэрым дэплъхьажьыщтых“. 3 Акацэ чъыгым пхъонтэр

хэсшIыкIи, ыпэрэмэ афэдэу мыжъобгъуитIу згъэхьазыри, ахэр сIыгъэу къушъхьэм сыдэкIоягъ.
[4] Зиусхьаным, ыпэрэм фэдэу, джа шъукъызщызэIукIэгъэгъэ мафэм къушъхьэр зыхэтыгъэ машIом шъощ пае къыхиIукIыгъэ унэшъуипшIыр а мыжъобгъуитIум къатыритхагъ. Зиусхьаным а мыжъобгъуитIур къыситыгъ.
[5] ЕтIанэ къэзгъэзэжьи къушъхьэм сыкъехыжьыгъ, Зиусхьаным унашъо къызэрэсфишIыгъэм тетэу сшIыгъэ мыжъобгъуитIур пхъонтэрым дэслъхьагъэх, джыдэдэми ахэр ащ дэлъых».

Хьарунэ зэрэлIагъэмрэ лэуйхэм япшъэрылъхэмрэ

[6] Израил цIыфхэм ЯIакъан къытекIыгъэ лъэпкъым ипсынэхэр къызэранэкIхи, Мэзэр чIыпIэм нэс кIуагъэх. Хьарунэ ащ щылIи щагъэтIылъыжьыгъ, ыкъоу ЕлыIазар ятэ къурмэнышIым иIоф кIэнэу къыфэнагъ.
[7] Ащ къыIукIыжьхи кIохэзэ, Гъудгъод чIыпIэм нэсыгъэх, етIанэ псыхъохэр бэу зыдэщыIэ чIыпIэу Иотбат кIуагъэх.
[8] А уахътэм Зиусхьаным Ежь дашIыгъэ зэзэгъынығъэр зытет мыжъобгъуитIур зыдэлъ пхъонтэр лъапIэр къырахьакIынэу, Зиусхьаным ыпашъхьэ итынхэу, фэлэжьэнхэу, Ежь ыцIэкIэ цIыфхэм афэлъэIонхэу Лэуй ыкъохэр ахиушъхьафыкIыгъэх. Джы къызнэсыгъэми ахэм джары зэрашIырэр.
[9] Джары лэуйхэм адрэ лIакъохэм афэдэу афыхахыгъэу яунэе чIыгу Iахьи кIэни зыкIямыIэр; шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къызэрариIуагъэм фэдэу, Зиусхьаныр ары ахэм яунэе Iахьэр.

[10] Мосэ етIанэ къыIуагъ: «Апэрэм фэдэу къушъхьэм чэщ-зымэфэ тIокIитIо сыкъэтыгъ. Зиусхьаныр мызэгъогуми къысэдэIуи, шъуигъэкIодыным фыкIэгъожьыгъ.

[11] „КIо, – къысиIуагъ Зиусхьаным, – ятэхэм къястынэу
гущыIэ пытэ зыфэсшIыгъэ чIыгур зэряунэенэу аубыты-
ным пае, цIыфхэр гъогум тещэх“.

Тхьэм щынагъо зэрэфыуиIэщтыр

[12] Арышъ, израил лъэпкъыр, сыда шъуи Зиусхьанэу
Тхьэр зыфаер шъуи Зиусхьанэу Тхьэм щынагъо фы-
шъуиIэу зэрэжъугъэлъэпIэным, Ащ игъогухэм ренэу
шъузэрарыкIоным, Ар шIу зэрэшъулъэгъуным, шъу-
гурэ шъупсэрэкIэ шъуфэщагъэу шъузэрэфэлэжьэным,
[13] шъуиIофхэр зэрэдэгъунхэу Зиусхьаным иунашъохэу,
ишапхъэхэу непэ шъузыфэзгъасэхэрэр зэрэжъугъэцэ-
кIэным анэмыкIэу? [14] Мары шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыIэ
илъых уашъори, ошъо къатхэри, чIыгури, ащ тет пстэури.
[15] Ау щытми, Зиусхьаным шъуятэжъхэр шIу ылъэгъухи,
шъо, ахэм къахэкIыгъэхэм, нэмыкI цIыф лъэпкъ пстэуми
шъукъахихыгъ, джы къызнэсыгъэми джары зэрэщытыр.
[16] Арышъ, шъугурэ шъупсэрэкIэ зэрэщытэу Зиусхьаным
зыфэжъугъаз*, ащ нахьыбэри зышъумыгъэкъаигъ. [17] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэр – ар тхьэмэ я Тхьэжьэу, зиусхьанмэ
я Зиусхьаныжьэу, Тхьэ инышхоу, кIочIэшхоу, щынэ-
гъошхо зыфыряIэу, зэфагъэ зыхэлъэу, шIухьафтынхэр
къаIызымыхырэ Тхьэу щытба! [18] Ар ибэхэмрэ шъузабэ-
хэмрэ адэIэпыIэ, хымэ цIыф лъэпкъмэ ащыщхэм афэгу-
мэкIы, ахэр егъашхэх, ефапэх. [19] Шъори Мысыр хэгъэгум
хэхэсэу шъуисыгъэшъ, хэхэсхэр шIу зэжъугъэлъэгъу.
[20] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм щынагъо фышъуиIэу жъугъэ-
лъапIэ, Ащ шъугукIэ шъуепкIылIагъэу шъуфэлажь. Ащ

* 10:16 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: «гум ыIэпакIэ пыупкIыныр». Еплъ тхылъэу «УблапIэ», 17:10-11.

шъуфэшъыпкъ, Ащ ыцIэкIэ тхьэлъанэ шъушIы. 21 Ащ
шъущытхъуныр ифэшъуаш; Ар шъуи Тхьэу, шъуинэры-
лъэгъоу шъощ пае шIэгъошIэгъэшхохэмрэ шIэгъошIэ-
гъэ щынагъохэмрэ зыгъэхъагъэр ары. 22 Шъуятэжъхэу
Мысырым ихьэгъагъэхэр нэбгырэ тIокIищырэ пшIырэ
хъущтыгъэх, джы шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуигъэбэ-
гъуагъ, ошъогу жъуагъохэм афэдэу бэ шъохъу».

ЯпшIыкIузэнэрэ шъхьэр

Тхьэм ишIэгъошIэгъэшхохэр агу къызэрагъэкIыжьыгъэхэр

11 1 Мосэ етIани израил лъэпкъым риIуагъ: «Уи
Зиусхьанэу Тхьэр шIу зэгъэлъэгъу, Ащ иунашъо-
хэр, ишапхъэхэр, ихэбзэ гъэунэфыгъэхэр сыдигъуи
гъэцакIэх. 2 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм илъэрыхьыгъи,
илъэшыгъи, икIочIэшхуагъи шъугу ижъугъэлъ. Ащ
иушъыйхэр зымыгъэунэфыгъэу, зымышIэрэ шъуи-
кIалэхэр арэп сэ засIорэр. 3 Ащ Мысырым, пачъыхьэ
фирхьауными ихэгъэгуи зэрэщытэу гъэунэфыпIэу, шIэ-
гъошIагъэу, 4 мысыр дзэми, ащ ишыхэми, ику псынкIэ-
хэми аришIагъэхэр, тауж итхэу къачъэхэ зэхъум, ахэр
хы Къамылым зэрэщычIыригъэхьагъэхэр, Зиусхьаным
ахэр зэригъэкIодыгъэхэр, 5 мы чIыпIэм шъукъэмысы-
фэ, шъоф нэкIым шъо къыщышъуфишIагъэхэр зы-
щышъумыгъэгъупш. 6 Джащ фэдэу шъулъэгъугъэ Ащ
рубэн лIакъом къыхэкIыгъэ Елыаб ыкъохэу Датанрэ
Абирамрэ аришIагъэр, ахэм ячэтэнгъэIагъэхэр зыдэщыт

чIыпIэм чIыгур къыщызэгози, яунагъомэ арысхэри,
ящэтырхэри, аIэ илъыгъэ псэ зыпыт пстэоу ягъусагъэ-
хэри ащ зэрэдэфагъэхэр. [7] Зиусхьаным ишIэгъошIэгъэ-
шхохэр шъо шъунитIукIэ шъулъэгъугъэ.

Тхьэм израил цIыфхэм яунэещт чIыгум шIоу фиIуагъэхэр

[8] Арышъ, непэ шъузфэзгъэсэрэ унашъохэр зэкIэ жъу-
гъэцакIэ, шъукIочIэшхоным, шъузэрыхьащт чIыгур
шъуиунае зэрэхъуным, [9] тятэжъхэм къаритынэу Зиусхьа-
ным гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIыгоу щэмрэ шъоумрэ
зыщычъэхэрэм бэрэ шъузэрэщыпсэуным пае. [10] Шъузэ-
рыхьащт чIыгоу шъуиунае хъущтыр Мысырым ичIыгоу
шъукъызэрыкIыжьыгъэм, чылапхъэхэр зыхашъулъхьэ-
щтыгъэм, хатэмэ афэдэу, къин шъулъэгъузэ, псыр зыте-
шъукIэзэ,* жъулэжьыщтыгъэм фэдэп. [11] Шъузэрыхьащт
чIыгоу шъуиунае хъущтыр — ар къушъхьэхэр зэрытэу,
кIэйхэр зыдэщыIэ, ощхымэ агъэшъокIырэ чIыгоу щыт.
[12] Ар шъуи Зиусхьанэу Тхьэр зыфэгумэкIэу, илъэс реным
ынаIэ зытыригъэтырэ чIыгоу щыт. [13] Непэ Ащ къышIы-
рэ унашъохэр** жъугъэцакIэхэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр
шъугурэ шъупсэрэкIэ шъуфэщагъэу шъуфэлажьэмэ,
[14] лэжьыгъи, сэнашъхьи, зэйтын дагъи зэрэшъуиIэнхэу,
шъуичIыгу ищыкIэгъэщт ощхыр бжыхьэми гъатхэми
игъом Ащ къыригъэщхыщт. [15] Шъуибылымхэм апае хъу-
пIэшIухэр къышъуитыщт, джаущтэу шъушхыщтыр хъоеу

* 11:10 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „лъа-
къохэмкIэ“.

** 11:13 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Сэ
къэсшIырэ унашъохэр“.

зэжъугъотылІэжьыщт. 16 Ау нэмыкІ тхьэхэм шъхьащэ
афэшъушІынэу шъугухэм шъузэрамыгъэгъощэным, шъу-
зэрэдэмыхыным шъуфэсакъ. 17 Джащыгъум Зиусхьаныр
лъэшэу къышъуфэгубжынышъ, уашъор зэфишІыщт, ощхи
къещхыжьыщтэп, чІыгуми лэжьыгъэ къытыжьыщтэп,
шъори Зиусхьаным къышъуитырэ чІыгушІум псынкІэу
шъутыригъэкІодыкІыпэщт.

18 Тхьэм къышъуеІо: „КъышъуфэсшІырэ Сиунашъо-
хэр шъугуи шъушъхьи арыжъугъэлъ, ахэр гукъэгъэ-
кІыжь тамыгъэхэу шъуІэхэми шъунатІэхэми атежъугъэт.
19 Ахэр шъуикІалэхэм яжъугъашІ. Унэм шъуисми, гъо-
гум шъутетми, шъузыгъолъыжьрэми, шъукъызытэджы-
жьрэми ахэр агурыжъугъаІу. 20 Шъуиунэ пчъэблыпкъ-
хэми шъуикъэлэ дэхьапІэмэ ахэлъ къэлапчъэхэми ахэр
атешъутх“. 21 Джащыгъум шъуятэжъхэм къаритынэу
Зиусхьаным гущыІэ пытэ зыфишІыгъэ чІыгум шъо-
ри шъуилъфыгъэхэми уашъор чІыгум шъхьащэтыфэ
шъущыпсэущт. 22 Жъугъэцэкlэн фэе унашъоу зэкІэ къы-
шъуасІохэрэм шъуатемыкІмэ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр
шІу шъулъэгъоу, Ащ игъогухэм шъуарыкІоу, Ащ шъуфэ-
шъыпкъэмэ, 23 Зиусхьаным шъощ нахьыбэ хъоу, шъощ
нахь лъэшэу щыт цІыф лъэпкъхэр шъуинэрылъэгъоу
шъукІэлъырифынхэшъ, ахэм ячІыгу къышъуитыщт.
24 ШъулъэкІэ шъузынэсыщт сыдрэ чІыгуи шъуІэ къи-
жъугъэхьащт: шъуичІыгу пшэхъолъэ шъоф нэкІым
щегъэжьагъэу Ливан нэс, Ефрат псыхъом щегъэжьа-
гъэу Средиземнэ хым* нэс зэлъиубытыщт. 25 Зыгори

* 11:24 Ижъырэ джуртыбзэкІэ тхыгъэ Іэпэрытхым зэрэхэтыр: „Ты-
гъэ къохьапІэмкІэ щыІэ хым“

къышъупэуцужьын ылъэкIыщтэп. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъукъызэригъэгугъагъэу сыдрэ чIыпIэу зэпышъучырэми щынэгъошхо къыщышъуфыряIэуи къыщышъущыщтэхэуи ышIыщт».

Тхьэм инэшIущыфэнығъэхэмрэ ибгыбзэхэмрэ

[26] Мосэ къыIуагъ: «Арышъ, шъуфэсакъ, непэ нэшIущыфэныгъэхэмрэ бгыбзэхэмрэ шъуахэдэнэу фит шъусэшIы.
[27] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм иунашъохэу непэ къышъосIуагъэхэр жъугъэцакIэмэ, нэшIущыфэныгъэхэр къыжъудэхъущт. [28] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм иунашъохэр шъумыгъэцакIэмэ, сэ къышъуфэзгъэнэфэгъэ гъогум шъутекIэу, ыпэкIэ шъумышIэщтыгъэ тхьэнэпцIыхэм зызафэжъугъазэкIэ, бгыбзэхэр къышъутефэщт. [29] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунае хъущт чIыгум шъуубытынэу шъузырищэкIэ, джащ Гъэрызым къушъхьэм нэшIущыфэныгъэ фаIохэр къыщышъуIощт, Iэбал къушъхьэм бгыбзэхэр къыщышъуIощт. [30] Шъузэрэщыгъуазэу, а къушъхьэхэр Иордан зэпырыдзыгъэх, гъогум итыгъэ къохьапIэкIэ, Морэ ыцIэкIэ зэджэгъэхэ чъыгаем* пэблагъэх. Ахэр Гъылгъал иIэгъо-чIыгъохэм апэгъунэгъу иордан шъоф нэкIым щыпсэурэ къэнаIанхэм ячIыгу итых. [31] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум шъуихьанышъ, ар шъуубытынэу Иордан шъузэпырыкIыщт. Ар шъуубытынышъ, шъущыпсэунэу ежъугъэжьэщт.
[32] Лъэшэу ащ шъузщыфэсакъыжь: непэ шъузфэзгъэсэгъэ шапхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ зэкIэ пытэу жъугъэцакIэ».

---

* 11:30 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мэхьанэр щынафэп.

Хабзэу КъэнаIан хэгъэгум зэрэщыпсэущтхэр (я 12-рэ – я 26-рэ шъхьэхэр)

ЯпшIыкIутIонэрэ шъхьэр

Тхьэм шъхьащэ зыщыфэпшIыщт чIыпIэ закъор

12 [1] Мосэ ипсалъэ лъигъэкIуати ариIуагъ: «Шъуя-
тэжъхэм я Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу
къышъуитыгъэ чIыгум шъущэпсэуфэ мафэ къэси
шъуегугъузэ жъугъэцэкIэн фэе шапхъэхэмрэ хэбзэ
гъэунэфыгъэхэмрэ зыфэдэхэр мары. [2] Къижъугъэ-
кощыкIыщт цIыф лъэпкъхэр ятхьэмэ зыщялъэIухэрэ
чIыпIэхэу къушъхьэ лъагэхэм, Iуашъхьэхэм ащыIэхэр,
чъыг жьаупIэмэ ачIэтхэр зэкIэ зэхэжъугъэкIуадэх.
[3] Ахэм якъурмэншIыпIэхэр зэхэшъукъутэх, шъхьащэ
зыфашIырэ агъэлъэпIэрэ мыжъо пкъэухэр зэхэжъу-
гъэшъхъашъхъэх, агъэлъэпIэрэ пкъэухэр* ишъууп-
кIых, ятхьэ сурэтхэр жъугъэсты. Ахэм ятхьэнэ-
пцIыхэр зэхэжъугъэтакъохи, ацIэхэр а чIыпIэхэм
агу къащымыкIыжьыхэнэу шъушIы. [4] Ахэр ятхьэнэ-
пцIыхэм зэрафэлажьэхэрэм фэдэу шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм шъуфэлэжьэнэу щытэп. [5] ШъуилIакъохэр зэ-
кIэ зыщыпсэурэ чIыпIэхэм ащыщэу шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщтыр

---

* 12:3 Мыщ ехьылIагъэу еплъ мы тхылъым ия 7-рэ шъхьэ ия 5-рэ усэ.

ары ныӀэп шъхьащэ зыщыфэшъушӀын фаер. Джары
шъуздэкӀон фаер, 6 джащ ешъухьылӀэщтых шъуи-
къурмэнгъэстхэри, шъуикъурмэнхэри, шъуимылъку
ияпшӀэнэрэ Ӏахьи, жъугъэнэфэгъэ тынхэри, тхьэлъа-
нэ зыфэшъушӀыгъэ хэушъхьафыкӀыгъэ тынхэри,
шъуигупыкӀ тынхэри, шъуибылым пӀашъэхэмрэ
мэл-пчэнхэмрэ къакӀэхъогъэ ящыпэлъфыхэу къа-
хэшъущыгъэхэри. 7 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ынэшӀу
къышъущыфагъэшъ, джа чӀыпӀэм шъори шъуибынхэ-
ми шъузэгъусэхэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ
шъущышхэщт, шъуӀэшъхьитӀукӀэ жъулэжьыгъэ
пстэуми шъуакӀэгушӀущт. 8 Джы хэти ежь нахь шӀо-
тэрэзым тетэу мыщ зызэрэщыжъугъэпсырэм фэдэу
ащ шъущызекӀо хъущтэп, 9 шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
шъуиунэе Ӏахьэу щыт чӀыпӀэхэу гупсэфыпӀэ шъуфэ-
хъунэу къышъуитыхэрэм джыри шъуанэсыгъэпи. 10 Ау
шъо Иордан псыхъом шъузэпырыкӀынышъ, шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чӀы-
гум шъуитӀысхьащт, мамырэу шъупсэуным пае, пыеу
къышъогъэтӀысэкӀыгъэщтхэм шъукъамыгъэгумэкӀы-
нэу Ащ ышӀыщт. 11 Джащыгъум шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм Ежь ЫцӀэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт чӀыпӀэм сэ
унашъо къызэрэшъуфэсшӀырэр зэкӀэ: къурмэнгъэст-
хэри, къурмэнхэри, шъуимылъку ияпшӀэнэрэ Ӏахьи,
жъугъэнэфэгъэ тынхэри, Зиусхьаным дэшъушӀыгъэ
тхьэлъанэм тетэу шъуимылъку щыщ анахь ӀахьышӀу-
хэри къешъухьылӀэнхэ фае. 12 Джащ шъори, шъукъо-
хэми, шъупхъухэми, шъуиунэӀут хъулъфыгъэхэми
бзылъфыгъэхэми, ежьхэм яунаеу чӀыгу Ӏахьи кӀэни
зимыӀэ лэуйхэу шъуикъалэмэ адэсхэми шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм ыпашъхьэ шъущычэф.

Лы зэфэшъхьафхэмрэ къурмэнылымрэ зэрэпшхыщтхэр

13 Ау шъо шъугу рихьыщт чIыпIэ пэпчъ джаущтэу
къурмэнгъэстхэр зэращышъумышIынхэм шъуфэсакъ.
14 Сэ къышъуфэсшIырэ унашъохэр зэкIэ жъугъэцакIэзэ,
шъуикъалэмэ ащыщэу Зиусхьаным Ежь ЫцIэ зэпхы-
гъэнэу къыхихыщт чIыпIэ закъор ары ныIэп къурмэ-
нхэр зыщышъушIыщтыр. 15 Ау щытми, зэкIэ шъуздэс
къалэхэм былымхэр ащышъуукIынхи шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм къышъуфыриIэ нэшIущыфэныгъэм ишIуагъэкIэ
шъузыфаем фэдиз ли ащышъушхын шъуфит. Хабзэм те-
тэу цIыф пстэоу зызыукъэбзыгъэми зызымыукъэбзыгъэ-
ми къушъхьэ пчэным е бланэм ял фэдэу, а лыр ашхын
фитых. 16 Ау лъыр зыIужъугъафэ хъущтэп. Псым фэдэу ар
чIыгум тешъукI. 17 Шъуугъоижьыгъэ лэжьыгъэм, санэу
кIэшъуфыгъакIэмрэ дагъэмрэ азыпшIанэ, шъуибылым,
мэл-пчэн Iэхъогъухэм ахэт щыпэлъфыхэр, шъуигупыкI
тынхэр, хэушъхьафыкIыгъэ тынхэр, нэмыкIэу пIон хъумэ
тхьэлъанэкIэ хэшъуушъхьафыкIыгъэхэр, шъуикъалэхэм
шъузэрадэсэу шъушхынэу щытэп. 18 Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт джа чIыпIэм
шъо зэкIэми, шъукъохэми шъупхъухэми, шъуиунэIут
хъулъфыгъэхэми бзылъфыгъэхэми, шъуикъалэмэ адэс
лэуйхэми, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ шъуисэу а
зэкIэри щышъушхын фае. ЗэкIэ шъуиIэшIагъэмэ шъуа-
кIэгушIузэ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ шъуисэу
шъушхэн, шъугушIон фае. 19 ШъуичIыгу шъущыпсэу
зэхъукIэ, лэуйхэр пхъэтэпэмыхь зэрэшъумышIынхэм
шъуфэсакъ. 20 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъукъызэригъэгу-
гъагъэм тетэу, шъуичIыгу игъунапкъэхэр зэIуигъэкIотхэу,

лы шъугу къэкIэу, „Лы тшхын“ зыщышъуIоным дэжь,
шъузыфаем фэдиз шъушхын шъуфит. 21 Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт чIыпIэр
къышъупэчыжьэ хъумэ, унашъо къызэрэшъуфэсшIы-
гъэм тетэу, шъуибылым, мэл-пчэн Iэхъогъухэу Зиус-
хьаным къышъуитыгъэхэм ащыщхэр шъуикъалэхэм
ащышъуукIынхэшъ шъушхын шъуфит. 22 Къушъхьэ
пчэнылым е бланэм ыл афэдэу, ахэр шъушхых. Хабзэм
тетэу цIыфэу зызымыукъэбзыгъэми зызыукъэбзыгъэми
ахэр ашхын фит. 23 Ау лъыр зыIушъумыгъаф, сыда пIомэ
лъыр – щыIэныгъ, щыIэныгъэмрэ лъымрэ зэгъусэхэу
шъушхы хъущтэп. 24 Лъыр зыIужъугъафэ хъущтэп. Псым
фэдэу ар чIыгум тешъукI. 25 Ар зыIушъумыгъаф, джащы-
гъум шъори шъуилъфыгъэхэми шъуиIофхэр дэгъущт,
Зиусхьаным шIукIэ, тэрэзкIэ ылъытэрэр шъогъэцакIэшъ,
Ащ ыпашъхьэ ар щытэрэз. 26 Жъугъэнэфэгъэ тынхэу,
тхьэлъанэ зыфэшъушIыгъэ хэушъхьафыкIыгъэ тынхэу
Зиусхьаным фэжъугъэшъошагъэхэр шъуIыгъхэу Ежь
ЫцIэ зэпхыгъэнэу Ащ къахихыщт чIыпIэм шъуекIуалI.
27 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм икъурмэншIыпIэ къешъухьы-
лIэх шъуикъурмэнгъэстхэр, лыри лъыри. Лъыр къурмэн-
шIыпIэм дэжь щижъугъэчъи, лыр шъушхы. 28 Шъусакъ,
къышъосIуагъэхэр зэкIэ жъугъэцакIэ, джащыгъум шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ ар щытэрэзышъ, шъори къы-
шъухэкIыгъэхэми шъуиIофхэр зэкIэ егъашIэми дэгъущт.

НэмыкI тхьэхэм шъхьащэ афэпшI зэрэмыхъущтыр

29 ЧIыгоу шъуздакIорэр шъуиунае зэрэхъунэу, шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм цIыф лъэпкъэу ащ исхэр ыгъэкIоды-
пэщтых, а чIыгур шъуубытынышъ, шъуитIысхьащт.
30 Ахэр зэкIэ гъэкIодыгъэ зыхъурэм ыуж, хъытыум

шъузэримыфэным шъуфэсакъ, ахэм ятхьэмэ шъуакIэ-
мыупчI, „А цIыф лъэпкъхэм ятхьэмэ сыд фэдэу шъхьащэ
афашIыра? Ахэм афэдэу тэри тшIыщт“ шъумыIо. 31 Зиус-
хьаным фэмылъэгъурэ емыкIушхо зэфэшъхьафыбэхэр
ахэм ашIэхэшъ, ятхьэхэм зэрафэлажьэхэрэм фэдэу шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуфэлэжьэнэу щытэп, сыда пIомэ
ахэм акъохэмрэ апхъухэмрэ тхьэмэ къурмэн афашIы-
хэри, машIом хагъэстыхьэхэри! 32 Арышъ, сэ унашъоу
къышъуфэсшIыгъэхэр зэкIэ жъугъэцакIэ. Ахэм зыпари
ахэшъумыгъахъу, зыпари ахэшъумыгъэкI»*.

ЯпшIыкIущэнэрэ шъхьэр

Пегъымбар нэпцIыхэм зэрафэсакъыщтхэр

13 1 Мосэ джыри ариIуагъ: «ЗыгорэкIэ пегъымбар е
пкIыхьэпIэзэхэф горэ къышъухэкIэу, мэхьанэшхо
зиIэ хъугъэ-шIагъэ е шIагъо горэ шIэхэу къэхъущтэу
къыIуагъэу, 2 ащ къыIуагъэр хъуи, ежь ар дэдэм шъу-
мышIэщтыгъэ нэмыкI тхьэхэм зафэжъугъэзэнэу, ахэм
шъхьащэ афэшъушIынэу шъутыригъэгушIухьэ зыхъукIэ,
3 шъо а пегъымбарым е пкIыхьэпIэзэхэфым къыIорэм
шъуедэIу хъущтэп: шъугурэ шъупсэрэкIэ шIу шъолъэгъумэ
зэригъэшIэнэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм джаущтэу шъуе-
ушэты. 4 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыуж шъуит, щынагъо
фышъуиIэу жъугъэлъапIэ, Ащ иунашъохэр жъугъэцакIэ,

* 12:32 Мы усэр ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым ия 13-рэ
шъхьэ и 1-рэ ус.

шъуедэІу, Ащ шъуфэлажь, шъуфэшъыпкъ. [5] А пегъымбарыр
е пкІыхьэпІэзэхэфыр арми Мысырэу пщылІыпІэм тыкъи-
зыщыжьыгъэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъупэуцужьынэу
шъутыригъэгушІухьагъэшъ, укІыгъэн фае. Шъуигъэ-
плъэхъунышъ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузтетын фэе
гъогоу унашъо къышъуфишІыгъэм шъукъытырищынэу
ар фэягъ. А бзаджэр зыхэжъукъэкІодыкІ.

[6] Пшэу, уикІалэу, уипшъашъэу, уишъуз кІасэу е упсэ
пэблэгъэ уиныбджэгъоу щэрэт фаеми, ори уятэжъхэми
шъумышІэщтыгъэ нэмыкІ тхьэхэм адэжь укІонышъ,
шъхьащэ афэпшІынэу шъэфэу утыригъэгушІухьэ зыхъу-
кІэ, [7] шъо къышъупэгъунэгъу е къышъупэчыжьэ цІыф
лъэпкъхэу дунаим ичІыпІэ зэфэшъхьафмэ ащыпсэу-
хэрэм ятхьэхэм, [8] а цІыфым дешъуемыгъашт, ыІорэми
шъуемыдэІу. Ащ шъугу ешъумыгъэгъу. Шъушъхьамыс
ащ, чІэшъумыухъум. [9] УкІы ар! АукІ зыхъукІэ, апэу
о еу, етІанэ адрэхэр ерэох. [10] Мысырэу пщылІыпІэм
шъукъизыщыжьыгъэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэм тызтетын
фэе гъогоу унашъо къытфишІыгъэм шъукъытырищы-
нэу пылъыгъэшъ, ыпсэ хэкІыфэ мыжъокІэ шъуеозэ ар
шъуукІы. [11] Джащыгъум а къэбарыр зэрэизраил лъэпкъэу
зэхихынышъ, къыгъэтІыгурыгущт, ащ фэдэ бзэджагъэ
шъуащыщ горэми тапэкІи ышІэщтэп.

[12] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузщыпсэунэу къышъуи-
тырэ къалэмэ ащыщ горэм [13] шъо шІумышІэщтыгъэ
нэмыкІ тхьэхэм адэжь кІонхэшъ шъхьащэ афашІынэу
адрэ къэлэдэсхэр дэзыгъэхыгъэ цІыф бзаджэхэр дэсхэу
зышъушІэкІэ, [14] а Іофыр зэхэшъуфы, зэкІэри зэжъу-
гъашІэ, нахь тэрэзэу шъукІэупчІ. ЗэкІэри шъыпкъэу
къызычІэкІыкІэ, ащ фэдэ емыкІушхо ашІагъэу къызы-
чІэкІыкІэ, [15] а къалэм дэсхэр зэкІэ чатэкІэ зэхэшъуукІэх.

Къалэри, цIыфэу дэсхэри, былымэу дэтхэри кIодыкIае
ижъугъафэх. [16] Къонтхъэу къыдэкIыгъэр зэкIэ къэлэ
пчэгум къежъугъэуалIи, ежьыри имылъкуи зэрэзэгъусэ-
хэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм пае къурмэнгъэст папкIэу,
зыпари къэмынэу жъугъэсты. Хэкужъ Iуашъхьэу орэ-
хъуи, джаущтэу егъэшIэрэу къэрэн, ныбжьи икIэрыкIэу
зэтырарэмыгъэпсыхьажь. [17] Бгыбзэ зытелъым щыщ
гори къэшъумышт. Джащыгъум Зиусхьаным игубж
щигъэзыенышъ, гукIэгъу къышъуфишIыщт, шъуятэ-
жъхэм гущыIэ пытэ къызэрадишIыгъэуи шъуилъэпкъ
нахь ыгъэбэгъощт. [18] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыIорэм
шъуедэIоу, Ащ иунашъохэу джы шъузыфэзгъасэхэрэр
зэкIэ жъугъэцакIэмэ, Зиусхьаным къекIущтыр шъушIэ-
мэ, джары хъущтыр».

ЯпшIыкIуплIэнэрэ шъхьэр

Псэушъхьэ къабзэхэмрэ мыкъабзэхэмрэ

14 [1] Мосэ цIыфхэм ариIуагъ: «Шъо Зиусхьанэу Тхьэм
шъурибын. ЛIагъэм пае шъузэрэшъыгъорэм инэ-
шанэу зызэхэшъумыуIыхьажь, шъушъхьаци натIэм
ышъхьагъыкIэ щытешъумыупхъукI. [2] Шъо шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм Ежь иунэе Iэхьэ лъапIэу шъущытынэу,
шъурилъэпкъынэу дунаим тет адрэ цIыф лъэпкъ пстэу-
ми шъукъахихыгъ.

[3] Зиусхьаным шIоемыкIушхор шъумышхы. [4] Мы
псэушъхьэхэр ары шъушхы хъущтыр: былымхэр, мэл-
пчэнхэр, [5] бланэхэр, къушъхьэпчэнхэр, шъыхьэхэр,

пчэнIэлхэр, домбайхэр, антилопэхэр, къушъхьэтIыхэр.
6 Зылъабжъэхэр зэгокIэу, гъошхэрэ псэушъхьэ пстэури
шъушхын шъуфит. 7 Гъуашхэу, ау зылъабжъэхэр зэго-
мыкIырэ псэушъхьэмэ ащыщхэу махъшэхэр, тхьакIум-
кIыхьэIасэхэр, даманхэр* шъоркIэ къабзэхэпышъ, ахэр
шъушхы хъущтэп. 8 Къохэри ары: алъабжъэхэр зэгокI-
хэми, гъуашхэхэрэпышъ, шъоркIэ ахэр къабзэхэп. Ахэм
ал шъумышхы, япсэхалIи шъунэмыс.

9 Хыхэмрэ псыхъохэмрэ ахэс псэушъхьэмэ ащыщэу
шъушхы хъущтыр пIонымрэ псым зэрэщесхэрэ тамэхэмрэ
зиIэхэр ары. 10 ПIонымрэ псым зэрэщесхэрэ тамэхэмрэ
зимыIэхэр шъоркIэ къабзэхэпышъ, ахэр шъушхы хъущтэп.

11 Къабзэу щыт сыдрэ бзыу лъэпкъи шъушхы хъущт.
12 Ау мыхэр шъушхы хъущтэп: бгъэжъыр, грифыр, хы бгъэ-
жъыр, 13 бжьэшхыр, бгъэ Iасэр, шэкIорэ бзыу лъэпкъхэр,
14 къолэжъ лъэпкъхэри, 15 страусыр, тыгъурыгъу лъэпкъ
зэфэшъхьафхэр, псыкIакIэр, бгъэшхъо лъэпкъхэр, 16 куку-
мяур, жъынтыур, тыгъурыгъу фыжьыр, 17 хэшъо тыгъу-
рыгъур, псэхэлIэшх бгъэжъыр, бакланыр, 18 псыхаор,
псыхэонэшъум илъэпкъхэр, темэнтачэр, чэщбзыур.

19 Быбырэ хьацIэ-пIацIэ пстэури шъоркIэ къабзэхэ-
пышъ шъумышхы. 20 Ау къабзэу щыт сыдрэ бзыу лъэпкъи
шъушхы хъущт. 21 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ицIыф лъэпкъ
лъапIэу шъущытышъ, псэхалIэр шъумышхы. Ар хымэ
цIыф лъэпкъ щыщэу шъуикъалэ пэпчъ дэсым ешъут е
ешъущ — ащ ар ыших хъущт.

Янэ ибыдзыщэ хэлъэу чэцIыр шъумыгъажъо.

---

* 14:7 ТхьакIумкIыхьэм фэдиз зииныгъэу гъошхэрэ псэушъхь, Ты-
гъэкъокIыпIэ Благъэм ит къушъхьэхэм ащэпсэу, къушъхьэ зандэм
дэкIоен елъэкIы.

Мылъкум ияпшIэнэрэ Iахьэхэр

[22] Илъэс къэс шъуигубгъомэ къарышъухыжьырэ лэ-
жьыгъэм ияпшIэнэрэ Iахьэр къыхэжъугъэкI. [23] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм щынагъо фышъуиIэу ренэу жъугъэ-
лъэпIэныр зэжъугъэшIэным пае, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт чIыпIэм лэжьы-
гъэм, сэнэ кIэфыгъакIэм, дэгъэ кIэщыгъакIэм ащыщ
япшIэнэрэ Iахьэр, шъуибылым, мэл-пчэн Iэхъогъухэм
ащыщ щыпэлъфыхэр Ащ ыпашъхьэ щышъушх. [24] Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт
чIыпIэр зыгорэкIэ чыжьащэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
инэшIущыфэныгъэкIэ жъугъотыгъэ мылъкум ияпшIэ-
нэрэ Iахьэ ащ ешъухьылIэныр къин къышъуфэхъумэ, [25] а
япшIэнэрэ Iахьэр тыжьын ахъщэкIэ къэшъухъожьи, ар
зыдашъушти, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхы-
гъэнэу къыхихыщт чIыпIэм шъукIу. [26] Джа тыжьын
ахъщэмкIэ шъузыфаер зэкIэ: былыми, мэл-пчэни, сани,
шъуати, нэмыкI горэу шъузыфаери зэкIэ къэшъущэф.
ЕтIанэ ащ шъуиунагъокIэ шъузэгъусэу шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ыпашъхьэ шъущышх, шъущычэф. [27] Шъуикъа-
лэмэ адэс лэуийхэм яунаеу Iахьи кIэни яIэпышъ, ахэр
зыщышъумыгъэгъупш. [28] Илъэсищ тешIэ къэс зэ зэкIэ
лэжьыгъэу къэшъухьыжьыгъэм ызыпшIэнэ Iахьэхэр
къыхэжъугъэкIхи, шъуипсэупIэхэм ащызэIужъугъакI.
[29] Яунаеу Iахьи кIэни зимыIэ лэуийхэу, хымэ цIыф лъэ-
пкъыхэм ащыщхэу, ибэхэу, шъузабэхэу шъуикъалэмэ
адэсхэр къэрэкIохи загъэшхэкIыфэ ахэм ащэрэшхэх!
Джаущтэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм сыдрэ шъуиIоф пстэу-
кIи ынэшIу къышъущыфэщт».

ЯпшIыкIутфэнэрэ шъхьэр

ЧIыфэхэр афэгъэгъунхэм иилъэс

15 [1] Мосэ ипсалъэ лъигъэкIотагъ: «Илъэси-
бл тешIэ къэс чIыфэхэр афэжъугъэгъун фае.
[2] Ар зэрэшъушIыщтыр мары: чIыфэ зытыгъэ пэпчъ
илъэпкъэгъу горэм ритыгъэр ферэгъэгъу. ЧIыфэхэр
афэгъэгъун фаеу Зиусхьаным ыпашъхьэ щызэда-
штагъэшъ, илъэпкъэгъу горэм е ыш чIыфэу ариты-
гъэр къызэраIихыжьыным ар кIэрэмыдэу. [3] НэмыкI
цIыф лъэпкъ щыщым чIыфэр къыуитыжьыным
пае уедэон уфит, ау уилъэпкъэгъу телъ чIыфэр фэ-
гъэгъу. [4] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къы-
шъуитырэ чIыгум лъэш дэдэу Ащ ынэшIу къыщи-
шъущыфэщтышъ, тхьамыкIэхэр шъуиIэщтэпи. [5] Ар
хъун зилъэкIыщт закъор шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
сыдырэмкIи шъуедэIоу, непэ къышъуфэсшIыщт
унашъохэр шъуегугъузэ жъугъэцакIэмэ ары ныIэп.
[6] Джащыгъум шъуи Зиусхьанэу Тхьэм тыкъызэри-
гъэгугъагъэу ынэшIу къышъущыфэщт, цIыф лъэ-
пкъыбэмэ ахъщэр чIыфэу яшъутызэ шъушIыщт, ау
зыгорэми чIыфэ шъо къыIышъухыщтэп. ЦIыф лъэ-
пкъыбэхэр шъо жъугъэIорышIэщт, ау ахэм ащыщ го-
рэми шъо шъуигъэIорышIэщтэп. [7] Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм къышъуитырэ чIыгум ит къалэмэ ащыщ го-
рэм дэс шъуилъэпкъэгъухэм тхьамыкIэ ахэтымэ, зы-
шъумыгъэжъалымэуи зышъумыгъэхьацэуи IэпыIэгъу
зищыкIагъэм шIу фашъушI. [8] Зыжъугъэхьалэли, сыд

фэныкъоми шъуигуапэу чIыфэ ащ ешъут. 9 „Яблэнэ-
рэ илъэсэу, чIыфэхэр афэгъэгъунхэм иилъэс, къэ-
блэгъагъ“ шъугукIэ зэшъуIожьзэ, пцIэпIагъэкIэ
шъузэремыгупшысэнми, ащ къыхэкIэу Iэпы Iэгъу
зищыкIэгъэ шъуилъэпкъэгъу нэ IаекIэ шъуфычIэмы-
плъэу шъузэрэдеIэн фаеми шъуфэсакъ. Армырмэ ар
Зиусхьаным шъощ пае зетхьаусыхылIэкIэ, псэкIод
шъушIагъэу хъущт. 10 Шъуфэхьалэлэу, шъукIэлъымы-
шъугъужьэу фэшъушIапхъэр ащ фашъушI – ащ пае
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъушIэрэ пстэумкIи ынэшIу
къышъущыфэщт. 11 А хэгъэгум сыдигъуи тхьамыкIэ-
хэр исыщтхэшъ, шъуилъэпкъэгъухэм, фэныкъуагъэ
зиIэхэм, тхьамыкIэу псэухэрэм шъузэрафэхьалэлын
фаер къышъосэIо.

ПщылIмэ яхьылIэгъэ хабзэхэр

12 Шъуилъэпкъэгъу джуртым, хъулъфыгъэми
е бзылъфыгъэми, зыкъышъуищэу* илъэсихэ зы-
шъуфэунэIуткIэ, яблэнэрэ илъэсым ар шъхьафит
шъушIыжьын фае. 13 ШъутIупщыжь зыхъукIэ, Iэ-
нэкIэу ар шъумыгъэкIожь. 14 Шъуимэл-пчэнхэми,
лэжьыгъэу, санэу шъуиIэми ащыщ Iахьэ ешъут.
Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ынэшIу къызэрэшъущы-
фагъэм щыщ ащ ешъут. 15 Мысырым пщылIэу шъу-
зэрисыгъэри шъуи Зиусхьанэу Тхьэм пщылIыпIэм
шъукъызэрэрищыжьыгъэри зыщышъумыгъэгъу-
пш. Ащ къыхэкIэу джащ фэдэ унашъо непэ къы-
шъуфэсэшIы. 16 Ау пщылIым „О сыпкIэлъыры-
кIыжьынэу сыфаеп“ ыIоу къызышъуиIокIэ, дэгъоу

* 15:12 Мы чIыпIэм ятIонэрэ мэхьани иI: къышъуащэу

шъуфыщытыгъэшъ, ащ шъори шъуиунагъуи шIу
шъуелъэгъу, 17 дыдыр къашъушти, ащкIэ ытхьа-
кIумэ пакIэ пчъэм хэшъуIулIи гъуанэ фэшъушI,
джаущтэу ар егъэшIэрэу шъуипщылI хъущт. Джар
дэдэр ешъушI шъуипщылI бзылъфыгъи. 18 Пщы-
лIым итIупщыжьын зэрар къышъуфэхъунэу къы-
зышIошъумыгъэшI, лэжьапкIэ ешъутызэ, чыракIоу
илъэсихэ ащ Iоф ежъугъэшIэгъагъэмэ, ешъутынэу
щытыгъэм ызыныкъо уасэкIэ ар шъуфэлэжьагъэ-
ба. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэми шъушIэрэ пстэумкIи
ынэшIу къышъущыфэщт.

Былымхэмрэ мэл-пчэнхэмрэ ящыпэлъф къурмэныпхъэхэр

19 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм пае былым, мэл-пчэн
Iэхъогъухэм къахэхъогъэ щыпэлъфыхъухэр зэкIэ
къахэшъущых. Щыпэлъф цухэр кIэшъумышIэх, мэл-
пчэнхэм ящыпэлъфыхъухэр шъумыупхъох. 20 Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихы-
щт чIыпIэм зэрэунагъоу шъузэгъусэу шъущыIэу, Ащ
ыпашъхьэ шъуисэу илъэс къэс ахэр шъушхын фае.
21 ЗыгорэкIэ псэушъхьэм дагъо горэ иIэу, лъащэу е
нэшъоу щытмэ, е хэпшIыкIэу нэмыкI дагъо горэ иIэ-
мэ, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ар къурмэн фэшъушIы
хъущтэп. 22 Ар шъуикъалэмэ ащышъушхын фае. Къа-
бзэу щыт цIыфхэми мыкъабзэхэми къушъхьэпчэн-
хэмрэ бланэхэмрэ ял фэдэу ар ашхымэ хъущт. 23 Ау
лъыр зыIужъугъафэ хъущтэп. Псым фэдэу ар чIыгум
тешъукI».

ЯпшIыкIухэнэрэ шъхьэр

Пэсах мэфэкIыр

16 [1] Мосэ етIани израил лъэпкъым риIуагъ: «Уи
Зиусхьанэу Тхьэм Абиб* мазэм чэщэу Мы-
сырым шъукъырищыжьыгъэшъ, Ащ ыцIэкIэ Пэсах**
мэфэкIыр Абиб мазэм хэгъэунэфыкI. [2] МэфэкIым пае
уи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхи-
хыщт чIыпIэм мэл-пчэнхэм е былымхэм ащыщ пэсах
къурмэн щыфэшI. [3] А лыр хьалыгъу гъэтэджыгъэм дэ-
мышх. Мысырым гузэжъогъукIэ укъикIыжьыгъэшъ,
ащ укъызщикIыжьыгъэ уахътэр егъашIэм угу зэри-
лъынэу, хьалыгъу мыкIу-мыпшыр, гуIэн-гузэжъогъум
ихьалыгъу, мэфиблэ шхы. [4] Сыд фэдэрэ тэджэпси узы-
щыпсэурэ чIыпIэ пстэуми мэфиблым къыкIоцI къа-
щышъумыгъэхъый. Апэрэ мафэм ипчыхьэ къурмэн
пшIыгъэм щыщ лыр пчэдыжьым нэс щымыгъэлъ. [5] Уи
Зиусхьанэу Тхьэм пIэ къырилъхьащт къалэмэ ащыщ
горэми пэсах къурмэныр щыпшIы хъущтэп. [6] Ежь
ЫцIэ зэпхыгъэнэу Ащ къыхихыщт чIыпIэр ары ны-
Iэп пэсах къурмэныр зыщыпшIыщтыр. Джащ мэфэкI
къурмэныр Мысырым укъызщикIыжьыгъэ уахътэм

---

* 16:1 Ижъырэ джуртыбзэкIэ мы гущыIэм къикIырэр: зигъо хъугъэ лэжьыгъашъхьэхэр. Ар илъэсым иапэрэ мазэу фышъхьэ лэжьыгъэхэм ягъо зыщыхъурэм ыцI.

** 16:1 Зиусханым джуртхэр Мысырым къызэрэрищыжьыгъэхэм фэгъэхьыгъэ мэфэкIым ыцI.

тефэу, пчыхьэм, тыгъэм икъохьажьыгъом, щыпшIы-
щт. 7 Уи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь къыхихыщт чIыпIэм
ар щыгъэхьазыри щышх. Пчэдыжьым шъуадэжь гъэ-
зэжь. 8 Мэфихэ хьалыгъу мыкIу-мыпшыр шхы, яблэ-
нэрэ мафэм уи Зиусхьанэу Тхьэм пае зэIукIэ шIы, Iоф
гори умышIэ.

Хыныгъом имэфэкI

9 Гъупчъэхэр пIыгъэу хыныгъор зыщыублагъэм ще-
гъэжьагъэу тхьэмэфибл къэлъыти, 10 уи Зиусхьанэу Тхьэм
инэшIущыфэныгъэкIэ бгъотыгъэ мылъкум елъыты-
гъэу ащ щыщ Iахьэр яптызэ, уи Зиусхьанэу Тхьэм пае
Хыныгъом имэфэкI* хэгъэунэфыкI. 11 Уи Зиусхьанэу
Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхыгъэнэу къыхихыщт чIыпIэм Ащ
ыпашъхьэ щычэф: ори, уикIалэхэми, ппхъухэми, уи-
пщылI хъулъфыгъэхэми бзылъфыгъэхэми, уикъалэмэ
адэс лэуйхэми, хымэ цIыф лъэпкъмэ ащыщхэми, ибэу,
шъузабэу къыпхэсхэми. 12 Мысырым пщылIэу узэрисы-
гъэр зыщымыгъэгъупшэу джа шапхъэхэм атетэу ахэр
гъэцакIэ.

Чэлхэм ямэфэкI

13 Уигубгъохэмрэ уисэнэшъхьэшIапIэхэмрэ лэ-
жьыгъэр защыуугъоижькIэ, Чэлхэм ямэфэкI мэфи-
блэ хэгъэунэфыкI. 14 Ори, уикIалэхэми, ппхъухэми,
уипщылI хъулъфыгъэхэми бзылъфыгъэхэми, лэуй-
хэу, хымэ цIыф лъэпкъмэ ащыщхэу, ибэу, шъуза-
бэу уикъалэмэ адэсхэми мэфэкIым шъущычэф.

---

* 16:10 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „тхьэ-
мафэхэм ямэфэкI“.

15 Зиусхьаным Ежь къыхихыщт чIыпIэм уи Зиусхьа-
нэу Тхьэм пае мэфиблэ щыгъэмэфэкI. Уи Зиусхьа-
нэу Тхьэм лэжьыгъэ бэгъуагъэмкIи сыдрэ нэмыкI
уиIоф пстэукIи ынэшIу къыпщыфэнышъ, угушIощт-
ба! 16 Хьалыгъу мыкIу-мыпшым имэфэкI, Хыныгъом
имэфэкI, Чэлхэм ямэфэкI хэбгъэунэфыкIынхэм пае,
хъулъфыгъэу уиIэр зэкIэ илъэсым къыкIоцI щэ уи
Зиусхьанэу Тхьэм Ежь къыхихыщт чIыпIэм кIон-
хэшъ, Ащ ыпашъхьэ щихьанхэ фае. Зыгори IэнэкIэу
Зиусхьаным ыпашъхьэ ихьэ хъущтэп. 17 Уи Зиусхьа-
нэу Тхьэм ынэшIущыфэныгъэкIэ хэти ыгъотыгъэ
мылъкум елъытыгъэу ащ щыщ Iахьэр тын къыз-
дерэхь.

ХьыкумышIхэр

18 Уи Зиусхьанэу Тхьэм къыуитырэ къалэ пэпчъ
хьыкумышIхэмрэ лIакъомэ яIэшъхьэтетыщтхэмрэ
щытегъахьэх. Ахэм цIыфхэм яIофхэр зафэу зэхарэ-
фых. 19 Хьыкумым пцIы хэмыусыхь, зэфагъэ зыхэгъэлъ.
Къуалъхьэм зынэ плъэхэрэр нэшъу ешIыхэшъ, зафэхэм
яIоф зэщегъакъошъ, къуалъхьэр къаIымых. 20 Уи Зиус-
хьанэу Тхьэм уиунэенэу къыуитырэ чIыгум ущыпсэу-
ным пае шъыпкъэм, шъыпкъэ закъом, тетэу Iофхэр
зэхэфых.

21 Уи Зиусхьанэу Тхьэм фэбгъэпсыгъэ къурмэншIы-
пIэм дэжь Ашэрэ тхьэнэпцIым пае агъэлъэпIэрэ чъыг-
хэр щымыгъэтIыс, 22 шъхьащэ зыфашIырэ агъэлъэпIэрэ
мыжъо пкъэухэри щымыгъэуцу. Уи Зиусхьанэу Тхьэм а
зэкIэ ылъэгъу хъурэп».

ЯпшIыкIублэнэрэ шъхьэр

ТхьэнэпцIыхэм шъхьащэ афэзышIыхэрэр

17 [1] Мосэ етIани ариIуагъ: «Дагъо горэ зиIэ былымхэр
е мэл-пчэнхэр шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къурмэн
фэшъумышIых, сыда пIомэ ар АщкIэ емыкIушху.
[2] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къышъуитырэ къалэмэ
ащыщ горэм шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къемыкIущтхэр
ыпашъхьэ щишIэу, Ащ дэшъушIыгъэ зэзэгъыныгъэр
ыукъоу хъулъфыгъэ е бзылъфыгъэ горэ къыдэкIмэ, [3] сэ
къышъуфэсшIыгъэ унашъом пэшIуекIоу, хэтми зыгорэ
нэмыкI тхьэхэм афэлажьэу, ахэм е тыгъэм, е мазэм, е
ошъогу жъуагъохэм шъхьащэ афишIэу [4] икъэбар зызэ-
хэшъухыкIэ, а Iофыр тэрэзэу зэхэшъуф. Ар шъыпкъэу
къызычIэкIыкIэ, ащ фэдэ емыкIушхо Израилым ща-
шIагъэу зыжъугъэунэфкIэ, [5] ар зышIэгъэ хъулъфыгъэр е
бзылъфыгъэр къалэм идэхьэпIэ къэлапчъэхэу хьыкумыр
зыщашIырэм* адэжь къешъущалIи, мыжъокIэ шъуеозэ,
шъуукI.
[6] Зылъэгъугъэ нэбгыритIум е щым яшыхьаткIэ цIы-
фыр шъуукI хъущт, ау зы нэбгырэ закъом ишыхьаткIэ
хэти шъуукI хъущтэп. [7] ШъуукI зыхъукIэ, шыхьатхэр ары
апэ дэдэ еонхэ фаер, етIанэ – адрэ цIыфхэр. Бзаджэр
зыхэжъугъэкIодыкI.

---

* 17:5 Пэсэрэ зэманым ижъырэ джуртхэм мы чIыпIэр яхьыкумшIы-
пIэщтыгъ. Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым гущыIэхэу
«хьыкумыр зыщашIырэм» хэтхэп.

Хьыкумым щызэхэфыгъое Iофхэр

[8] УкIын Iофым, зэдэон е фыкъуагъэхэм яхьылIэгъэ
Iофхэр арми, язэхэфын къин къышъуфэхъумэ, зэдаохэрэр
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къыхихыщт чIыпIэм къешъу-
щалIэх. [9] Лэуй лIакъом щыщ къурмэнышIхэу, хьыку-
мышIэу а уахътэм къышъухэтыщтхэм адэжь шъукIуи,
шъуяупчI. Хьыкумым щызэдаштагъэр ахэм къышъуаIощт.
[10] Ахэм хьыкумым щызэдаштагъэу Зиусхьаным къыхи-
хыщт чIыпIэм къыщаIощтым тетэу шъо шъузекIон фае.
КъышъуаIорэр зэкIэ дэх имыIэу зэрэжъугъэцэкIэным
шъуфэсакъ. [11] Ахэм шъузыфагъэсэщт хабзэм тетэу зэкIэ
шъушIэ, зэдаштагъэу къышъуаIощтыр жъугъэцакIэ. Ащ
джабгъумкIи сэмэгумкIи шъудэмых. [12] Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм а чIыпIэм щыфэлэжьэрэ къурмэнышIым е
хьыкумышIым къыIорэм емыдэIурэр укIыгъэн фае.
Бзаджэр Израилым ижъугъэкIодыкI! [13] ЦIыфхэм зэкIэ-
ми ар зызэхахкIэ, лъэшэу ыгъэщынэнхэшъ, тапэкIэ ащ
фэдэ зекIуакIэр ракужьыщтэп.

Пачъыхьэр зэрыгъозэщт хабзэр

[14] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуиты-
рэ чIыгум шъуихьэу, ар шъуубытыгъэу, шъущыпсэузэ,
къышъогъэтIысэкIыгъэ адрэ цIыф лъэпкъ пстэумэ афэ-
дэу шъори пачъыхьэ тежъугъахьэ шъушIоигъо зыхъукIэ,
[15] тежъугъэхьан фаер шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къыхихы-
щтыр ары. Ар шъуицIыф лъэпкъ щыщын фае. Хымэ цIыф
лъэпкъым щыщыр, шъуицIыф лъэпкъ къыхэмыкIыгъэр,
шъуашъхьагъ ижъугъэуцо хъущтэп. [16] Пачъыхьэм шы бащэ
иIэнэу щытэп, ахэм джыри зэрахигъэхъонэу цIыфхэр Мы-
сырым ыгъакIо хъущтэп. Зиусхьаным къышъуиIуагъэба:

„Мы гъогумкIэ ащ жъугъэзэжьыщтэп!“ [17] Пачъыхьэм
ыгу зэокIыгъэ мыхъуным пае шъуз бащэ иIэнэу щытэп.
Тыжьыни дышъи бащэу ащ иIэнэу щытэп. [18] Пачъыхьа-
гъум зытехьэкIэ, лэуй къурмэнышIхэм адэжь щыIэ мы
хабзэр ежь пае тхылъыпIэм тыритхэн фае. [19] ИгъашIэм ар
ыдэжь щерэIыгъ, ерэдж, джаущтэу и Зиусхьанэу Тхьэм
иунашъохэр ыгъэцэкIэнэу, щынагъо фыриIэу Ар ыгъэлъэ-
пIэнэу, мы хабзэм итхэгъэ гущыIэ пстэури шапхъэхэри дэх
имыIэу ыгъэцэкIэнэу зэригъэшIэщт. [20] Илъэпкъэгъухэм
ежь анахьышIоу зыкъыщэрэмыхъужь, мы хабзэм джаб-
гъумкIи сэмэгумкIи дэрэмых. Джащыгъум ежьми къы-
хэкIыщтхэми пачъыхьагъур Израилым бэрэ щаIыгъыщт».

ЯпшIыкIуенэрэ шъхьэр

Лэуй къурмэнышIхэм яIахьэхэр

18 [1] Мосэ ипсалъэ лъигъэкIуатэзэ, къыIуагъ: «Лэуйхэм
ащыщ къурмэнышIхэм – Лэуй лIакъом зэрэщы-
тэу – Израил адрэ къытекIыгъэхэм афэмыдэу яунаеу
чIыгу Iахьэ е кIэн Израилым щыряIэщтэп. Ахэм яIа-
хьэр* Зиусхьаным фагъэнэфэгъэ къурмэнгъэстхэр ары,
джары зэрэщыIэщтхэри. [2] Ялъэпкъэгъухэм афэдэу ахэм
яунаеу Iахьэ яIэщтэп. Зиусхьаным къызэригъэгугъа-
гъэхэм тетэу Ар ахэм яунэе Iахь. [3] ЦIыфхэм былымхэр
е мэл-пчэнхэр къурмэн ашIымэ, ахэр зием псэушъхьэмэ
аблэбгъухэр, ажэпкъыхэр, аныбэхэр къурмэнышIхэм

* [18:1] Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „яунаер“

аратын фае. [4] Лэжьыгъэу, санэу, зэйтынэу апэ Iушъухы-
жьыгъэхэр, мэл-пчэнхэм апэрэ щыгъом къатешъухыгъэ
цыр къурмэнышIхэм шъо яшъутын фае. [5] Лэуйхэмрэ
ахэм къахэкIыщтхэмрэ сыдигъуи ыпашъхьэ итынхэуи
Ежь ЫцIэ фэлэжьэнхэуи шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуи-
лIэкъо пстэумэ ахиушъхьафыкIыгъэхэба.

[6] Израилым ит къалэмэ ащыщ горэм дэс лэуир ащ
дэкIэу, ежь шIоигъоу Зиусхьаным къыхихыщт чIы-
пIэм зыкIокIэ, [7] адрэ илъэпкъэгъу лэуйхэу Зиусхьаным
ыпашъхьэ ит пстэумэ афэдэу, ар и Зиусхьанэу Тхьэм
ыцIэкIэ ащ щылэжьэн фит. [8] Ятэ иунэгъо мылъку ыщи,
ащ кIихыгъэу ахъщэ иIэу щытми, адрэ лэуйхэм афэдэу
ежьми Iахьэ тефэн фае.

НэмыкI лъэпкъхэм яхабзэхэм защыдзыегъэныр

[9] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къышъуитырэ чIыгум шъузи-
хьэкIэ, ащ ис цIыф лъэпкъхэм яхэбзэ емыкIушхохэм
шъуакIырымыплъ. [10] Зыкъорэ е зыпхъурэ машIокIэ къур-
мэн зышIыхэрэр, усэрэжъхэр, джэнчыдзхэр, къэхъущтхэр
къязыIохэрэр, удыхэр, [11] нэпх зышIыхэрэр, джынапцIэхэм
апыщагъэхэр, щымыIэжьхэр упчIэжьэгъу зышIыхэрэр
къышъухэрэмытых. [12] Хэти ащ фэдэхэр зышIэрэр Тхьэм
игущыкIыгъу, джа хэбзэ емыкIушхомэ къахэкIэу шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм а цIыф лъэпкъхэр шъукIэлъырифы-
щтых. [13] Мыхъун зи жъубгъодэмылъэу шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ыпашъхьэ шъуитын фае.

Пегъымбарым ехьылIагъ

[14] Шъо ижъугъэкощыкIыщт цIыф лъэпкъхэр джэ-
нчыдзхэмрэ усэрэжъхэмрэ ядэIух. Ау шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ахэр шъо къышъуфидэрэп. [15] Шъуи Зиусхьанэу

Тхьэм сэщ фэдэу, шъуилъэпкъэгъоу пегъымбар къы-
шъуфигъэкIощт. Джащ шъуедэIу. [16] Синай къушъхьэм
дэжь шъукъызщызэIукIэгъэгъэ мафэм шъуи Зиусхьанэу
Тхьэр къыжъудэгущыIэнэу, мэшIошхори шъулъэгъунэу
ащ нахьыбэрэ шъуфэмыежьэу зэшъоIом, ар дэдэр арба
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузфелъэIугъагъэри. [17] Ащ дэ-
жьым Зиусхьаным сэ къысиIуагъ: „Ахэм аIорэр тэрэз.
[18] Ощ фэдэу, ялъэпкъэгъоу, Сэ ахэм пегъымбар къафэ-
згъэкIощт. СигущыIэхэр ащ ыбзэгу къытеслъхьащт,
ариIон фаеу Сэ къесIощтхэр зэкIэ ахэм ащ ариIожьыщт.
[19] СигущыIэхэу Сэ СцIэкIэ а пегъымбарым ариIощтым
зыгорэ къыземыдэIукIэ, ащ фэдэ цIыфыр Сэр-Сэрэу
згъэпщынэщт. [20] Ау Сэ унашъо къызэрэфэсымышIыгъэр
Сэ СцIэкIэ ариIонэу езыкущт пегъымбарыр е нэмыкI
тхьэмэ ацIэкIэ гущыIэщт пегъымбарыр укIыгъэн фае“.
[21] ШъугукIэ зэшъуIожьын ылъэкIыщт: „Зиусхьаным
къымыIуагъэр сыдэщтэу къэтшIэн тлъэкIыщта?“ [22] Пе-
гъымбарым Зиусхьаным ыцIэкIэ къыIуагъэр зымыхъукIэ,
къызымышъыпкъэжькIэ, а гущыIэр Зиусхьаным къы-
бгъодэкIыгъэп. А пегъымбарым ежь рикуи ар къыIуагъ.
Ащ шъущымыщын».

ЯпшIыкIубгъонэрэ шъхьэр

ЗыкъэухъумэжьыпIэ къалэхэр

19 [1] Мосэ цIыфхэм джыри ариIуагъ: «Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм шъуиунэенэу зичIыгухэр шъуубыты-
рэ цIыф лъэпкъхэр ыгъэкIодэу, ахэр шъо ишъуфыхэу

якъалэхэмрэ яунэхэмрэ псэупIэ зышъушIыкIэ, 2 шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум
къэлищ щыжъугъэнаф. 3 Ахэм яуалIэу гъогухэр* жъугъэп-
си, хэти цIыф зыукIыгъэр якIужьын ылъэкIынэу, шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу шъуIэ къырилъхьэрэ
чIыгур шъолъырищэу зэтешъуут.
4 ЦIыф зыукIыгъэр зыкъыгъэнэжьынэу шъхьэегъэ-
зыпIэкIэ а къалэмэ ащыщ екIужьын зилъэкIыщтыр
ымышIахэу ар IэкIэукIагъэмэ, ыукIыгъэмрэ ежьырырэ
ащ ыпэкIэ зэпыйхэу щымытыгъэмэ ары. 5 ЦIыфым гъусэ
иIэу пхъэ къыхащынэу мэзым кIуагъэхэу, чъыгыр къы-
риупкIынэу обзэгъур къызеIэтым, обзэгъушъхьэр къы-
шIози, игъусэ тефи ыукIыгъэмэ, ар а къалэхэм ащыщ
екIужьынышъ, ищыIэныгъэ къыгъэнэжьын ылъэкIыщт.
6 Армырмэ лъышIэжьыр лъэшэу губжыгъэу ащ зыкIэ-
лъежьэкIэ, гъогур зэрэкIыхьэм къыхэкIэу кIахьэмэ,
ыукIын ылъэкIынба. Ау ыукIыгъэмрэ ежьырырэ ыпэ-
кIэ зэпыигъэхэпышъ, зыукIыгъэм аджалыр тефэрэп.
7 Джары а къэлищыр жъугъэнэфэнхэу унашъо къыз-
кIышъуфэсшIырэр. 8 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм тятэжъ-
хэм гущыIэ пытэ къызэрадишIыгъэм тетэу шъуIэ илъ
чIыгухэм къахигъахъоу, ахэр къызэригъэгугъэгъэхэ
чIыгур зэрэщытэу шъуиунэенэу шъуIэ къызырилъхьэ-
кIэ, 9 сэ джы къышъосIорэ унашъохэр дэх имыIэу жъу-
гъэцакIэхэу, шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шIу шъулъэгъоу,
Ащ игъогухэм сыдигъуи шъуарыкIомэ, – джащыгъум а
къэлищым джыри къэлищ ахэжъугъахъу. 10 Шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум лъы

* 19:3 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мыщ дэжьым мэ-
хьанэу щыриIэн ылъэкIыщт: „яззэпэчыжьагъэ къэшъуши“.

хыер зэрэщамыгъэчъэнэуи лъэу агъэчъагъэр шъуилажьэ
зэрэмыхъунэуи джаущтэу шъушIы. [11] Ау зыгорэм илъэ-
пкъэгъу фэмылъэгъущтыгъэу ащ пэтIыси, тебани, ыукIи,
етIанэ а къалэхэм ащыщ екIужьыгъэмэ, [12] укIакIор зы-
щыпсэущтыгъэ къалэм инахьыжъ упчIэжьэгъухэм ащ
лъарэгъакIохи, зыдэчъэжьыгъэ къалэм къырарэщыжь,
укIакIор ыукIыжьынэу лъышIэжьым ар рарэтыжь. [13] Ащ
шъугу ешъумыгъэгъу! ТапэкIэ шъуиIофхэр зэкIэ зэрэ-
дэгъунэу лъы хыем игъэчъэн хэлъ псэкIодыр Израилым
ижъугъэкIодыкIыпэн фае.

ЧIыгу гъунапкъэхэм узэрафэсакъыщтыр

[14] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитыгъэ
чIыгум шъуятэжъхэм щагъэуцугъэ пэсэрэ гъунапкъэхэр
лъышъумыгъэкIуатэх.

Шыхьатхэм яхьылIагъ

[15] БзэджэшIагъэ е мышIапхъэ горэм пае агъэмы-
сэрэ цIыфыр зы нэбгырэ ишыхьаткIэ хьыкум пшIы-
нэу щытэп. Гъэмысэным хабзэмкIэ лъапсэ иIэн зи-
лъэкIыщтыр нэбгыритIу е щы шыхьатэу щыIэмэ ары.
[16] Шыхьат нэпцIым лажьэ зимыIэр ыгъэмысэ зыхъукIэ,
[17] тIури Зиусхьаным къыхихыщт чIыпIэм къешъущалIи
къурмэнышIхэу, хьыкумышIхэу а уахътэм къышъу-
хэтыщтхэм апашъхьэ ижъугъэуцох. [18] ХьыкумышIхэм
Iофыр егугъупэхэзэ зэхафи, шыхьатым пцIы ыусы-
гъэу, илъэпкъэгъу ымышIагъэр тырилъхьагъэу къы-
зычIагъэщкIэ, [19] илъэпкъэгъу ришIэнэу ыгу хэлъыгъэр
ежьым ешъушIэжь. Бзаджэр зыхэжъугъэкIодыкIын
фае! [20] Адрэхэм зэкIэми ар зызэхахкIэ, лъэшэу щынэн-
хэшъ, тапэкIэ шъуащыщ горэми ащ фэдэ бзэджагъэ

ышIэжьыщтэп. 21 Гуегъуныгъэр къызтешъумыгъакIу:
псэм пае псэ птын фае. Нэм пае нэ, цэм пае цэ, Iэм пае
Iэ, лъакъом пае лъакъо».

ЯтIокIэнэрэ шъхьэр

ЗэошIыным пылъ унашъохэр

20 1 Мосэ ипсалъэ лъигъэкIотагъ: «Пыим шъуеззэонэу
шъузыкIокIэ, шыхэр, ку псынкIэхэр, шъо шъуием
нахьыбэ хъурэ дзэр зышъулъэгъухэкIэ, шъукъэмыщт.
Мысырым шъукъизыщыжьыгъэ шъуи Зиусхьанэу Тхьэр
шъуигъусэба! 2 Заор ежъугъэжьэным ыпэкIэ къурмэ-
нышIым зэолIхэм закъыферэгъази 3 къерэIу: „КъэдаIу,
израил лъэпкъыр! Непэ шъуипыйхэм шъуязэощт. Шъу-
гухэр шъумыгъэкIодых, шъумыщын, шъукъэмыщт,
шъумыгуIэжь! 4 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъуигъус, шъощ
пае пыим Ар езэонышъ, шъуатыригъэкIощт“. 5 Iэшъхьэ-
тетхэм дзэм рарэIу: „Шъуащыщ горэм унакIэ ыгъэпси
унэчIэхьажь ымышIыгъэмэ, ядэжь орэкIожь. Армырмэ,
заом хэкIодэн ылъэкIыщтышъ, иунэ нэмыкI горэм унэ-
чIэхьажьыр щишIыщт. 6 Сэнашъхьэ зыгъэтIысыгъэу, ащ
къыпыкIагъэр къыпичыжьынэу игъо имыфагъэри ядэжь
орэкIожь. Армырмэ, заом хэкIодэн ылъэкIыщтышъ,
исэнашъхьэ къыпыкIагъэр нэмыкI горэм пичыжьыщт.
7 Шъуащыщ горэм къэщэн гъэгугъагъэ иIэу, ау ар къы-
щэнэу игъо имыфагъэмэ, ядэжь орэкIожь. Армырмэ,
заом хэкIодэн ылъэкIыщтышъ, пшъашъэр нэмыкIым
ыщэщт“. 8 ЕтIанэ Iэшъхьэтетхэм зэолIхэм араIон фае:

„Шъуащыщ горэ щтапхэу е гукІодыпхэу щытмэ, икъэ-
рэбгъагъэкІэ илъэпкъэгъухэр зэрэдимыгъэхынхэм пае
ядэжь орэкІожь“. 9 ІэшъхьэтетхэмзэолІхэм араІощтыр
къызаухкІэ, дзэпащэхэр арэгъэнафэх.

10 Шъузтебэнэщт къалэм шъузекІуалІэкІэ, къышъо-
мызэожьэу зыкъытынэу ыпэ рапшІэу ар хэжъугъад.
11 Къэлэдэсхэр къезэгъхэу къэлапчъэхэр къызышъу-
фыІуахкІэ, ахэм зэкІэми шъощ пае егъэзыгъэкІэ Іоф
арэшІ. 12 Къалэм зыкъымытэу, къышъозэожьынэу зыты-
риубытэкІэ, ар къэшъудзыхь. 13 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
къалэр шъуІэ къызырилъхьэкІэ, дэс хъулъфыгъэхэр зэкІэ
чатэкІэ шъуукІых. 14 Бзылъфыгъэу, сабыеу, былымэу, нэ-
мыкІэу а къалэм къыдэнагъэхэр къонтхъы шъушІымэ
хъущт. Шъуипыйхэм яещтыгъэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
къышъуитыгъэ пстэури жъугъэфедэ. 15 КъышъогъэтІы-
сэкІыгъэ цІыф лъэпкъхэм япсэупІэу щымыт къалэхэу
къышъупэчыжьэу щыІэ пстэуми джар яшъушІ. 16 Ау
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ
чІыгум ит къалэхэм адэс цІыф лъэпкъхэм ащыщ гори
псэоу къэжъугъанэ хъущтэп. 17 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
ибгыбзэ ателъышъ, Ащ унашъо къызэрэшъуфишІыгъэу
хьатхэр, амэрхэр, къэнаІанхэр, пэрыцхэр, еуйхэр, еусхэр
зэкІэ зэхэшъуукІ. 18 Армырмэ яхэбзэ емыкІушхохэу ахэр
ятхьэхэм зэрафэлажьэхэрэм шъуарагъэсэнышъ, шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ псэкІод щышъушІэщт.
19 Къалэр шъуштэнэу шъугу хэлъэу, ар къэдзыхьагъэу
бэрэ шъуІыгъымэ, ащ иІэгъо-блэгъухэм чъыгхэр ащи-
шъумыупкІ. Ахэм къапыкІэхэрэр шъушхы, ау чъыгхэр
ишъумыупкІ. Шъофым ит чъыгхэр цІыфхэп ныІа, сыд
пае ахэр къэдзыхьагъэхэу пІыгъын фая? 20 Пшхымэ
хъун къызпымыкІэрэ чъыгэу шъушІэхэрэр ишъуупкІ.

ИшъуупкIхи пыим икъалэ зыкъемытыфэ ащ икъэдзыхьанкIэ псэолъапхъэу жъугъэфедэх».

ЯтIокIэнэрэ зырэ шъхьэр

Амыгъэунэфыгъэ укIыныгъэхэр

21 [1] Мосэ цIыфхэм ариIуагъ: «Шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум
укIыгъэу цIыф горэ шъофым къыщырагъотагъэу, ар
зыукIыгъэр амышIэ зыхъукIэ, [2] шъуинахьыжъ упчIэ-
жьэгъухэмрэ хьыкумышIхэмрэ къэрэкIохи, укIыгъэр
зыдэщылъым къыпэгъунэгъу къалэхэм анэс гъогууанэ-
хэр арэш. [3] УкIыгъэм нахь къыпэгъунэгъу къалэм ина-
хьыжъ упчIэжьэгъухэм Iоф зэрамыгъэшIагъэу, бжьы
зытырамылъхьэгъэ танэр къыхарэщ. [4] Амыжъуагъэу,
лэжьыгъэ зыщыхамылъхьагъэу псы зыдэчъырэ кIэим
танэр арэщи, джа чIыпIэм ащ ыпшъэ тыкъ щышIуарэ-
кIыкI. [5] Лэуй къыхэкIыгъэхэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
Ежь фэлэжьэнхэуи Ежь ыцIэкIэ цIыфхэм анэшIу аща-
фэнэуи къахихыгъэ къурмэнышIхэр къэрэкIохи, ахэм
зэдаштагъэм тетэу зэкIэ зыфызэнэкъокъухэри фыкъуа-
гъэхэм яхьылIэгъэ сыдрэ Iофи зэхарэф. [6] Хьадэр къы-
зщагъотыгъэм нахь къыпэгъунэгъу къалэм инахьыжъ
упчIэжьэгъухэм а кIэим щыIэ псы игъукIыгъэм зыпшъэ
тыкъ щышIуакIыкIыгъэ танэм ышъхьагъ аIэхэр ща-
рэтхьакI. [7] Ахэм къарэIу: „Мы цIыф укIыгъэм ылъ тэ
тIэхэмкIэ дгъэчъагъэп, ар зэрагъэчъагъэри тынэхэмкIэ
тлъэгъугъэп. [8] О, Зиусхьан, О уилъэпкъэу, пщылIыпIэм

къипщыжьыгъэ израил цIыфхэр ухыих. Лъы хыеу агъэ-
чъагъэм пае О уилъэпкъэу, израил цIыфхэм мысагъэр
къатемыгъаф“. Ащыгъум а лъым пае мысагъэр ахэм
къатефэщтэп. 9 Зиусхьаным къекIущтыр шъошIэшъ,
лъы хыем игъэчъэн хэлъ псэкIодыр джаущтэу зыте-
шъохыжьы.

Бзылъфыгъэ гъэрыр къызэрэпщэщтыр

10 Шъуипыйхэм шъуапэшIуекIоу зао зышъушIыкIэ,
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ахэр шъуIэ къырилъхьанхэшъ
гъэры шъушIыщтых. 11 Гъэрхэм ахэтэу бзылъфыгъэ дахэ
горэ шъуащыщ ыгу рихьынышъ, ар шъузкIэ ыштэ шIои-
гъоу хъун ылъэкIыщт. 12 Ащыгъум ар шъуадэжь къащэ.
Ащ ышъхьэ ерэупси, ыIэбжъанэхэри перэупкI, 13 гъэ-
рым ищыгъынхэр зыщерэхи, ятэ-янэхэр ыгъаеу мазэрэ
уиунэ ерэс. Ащ ыуж ыдэжь уихьанышъ, илI ухъун, ежь
шъуз къыпфэхъун ылъэкIыщт. 14 Ащ уфэмыежь хъумэ,
зыфаем зэрэкIонэу шъхьафит шIыжь. Ар егъэзыгъэкIэ
шъуз пшIыгъэшъ, япщи пщылIы пшIи хъущтэп.

Щыпэлъфым ифитыныгъэ ехьылIагъ

15 ЛIы горэм шъузитIу иIэу, зыр шIу ылъэгъоу,
адрэр имыкIасэмэ, шъузитIуми шъаохэр къыфалъфы-
гъэу, щыпэлъфыр имыкIасэм фигъотыгъэмэ, 16 кIэ-
ныр ишъаомэ афигощын зыхъукIэ, имыкIэсэ шъузым
ыкъо щыпэлъф Iахьэр римытэу, шIу ылъэгъурэм ыкъо
риты хъущтэп. 17 ИмыкIэсэ шъузым фигъотыгъэ кIа-
лэр зэрэщыпэлъфым еуцолIэнышъ, мылъкоу иIэм
ищэнитIу ащ ритын фае. Ежь ихъулъфыгъэ кIуачIэ
апэрэ шыхьатэу фэхъурэр джа шъаор арышъ, щыпэлъ-
фым ифитыныгъэ ащ ий.

КIэлэ мыдаIом ехьылIагъ

18 Шъуащыщ горэм икIалэ зигъэкъаигъэу, къапэуцу-
жьэу, яти яни афэмыIорышIэу, ахэм сыд раIуагъэми
къямыдэIу зыхъукIэ, 19 ятэрэ янэрэ ар къалэм инахьыжъ
упчIэжьэгъухэм адэжь къэлэ дэхьапIэм хэлъ къэлапчъэхэм
къырарэщалIи, 20 нахьыжъ упчIэжьэгъухэм арарэIу: „Ти-
кIалэ зегъэкъаигъэ, къытпэуцужьы, къытфэIорышIэрэп,
ешъокIо-ешхакIу“. 21 Джащыгъум къалэм дэсхэм зэкIэми
ар мыжъозэхаокIэ арэукI. Бзаджэр зыхэжъугъэкIодыкI!
Къэбарыр зэрэизраил лъэпкъэу зэхихынышъ, къыгъэ-
тIыгурыгущт.

БзэджашIэм ихьадэ ехьылIагъ

22 ЦIыфым укI зыфытеплъхьан фэе бзаджэ ышIа-
гъэу, ар аукIи, ихьадэ пхъэм пышъулъагъэмэ, 23 хьа-
дэр пхъэм зэрэпылъагъэу чэщым къэбгъанэ хъущ-
тэп, а мэфэ дэдэм ар бгъэтIылъын фае. Пхъэм пы-
лъагъэм Тхьэм ибгыбзэ телъба! Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум емыкIу
ешъумых».

ЯтIокIэнэрэ тIурэ шъхьэр

Уилъэпкъэгъу узэрэдэIэпыIэщтыр

22 1 Мосэ ипсалъэ лъигъэкIотагъ: «Уилъэпкъэгъу
горэм ицу е имэл гъощагъэу плъэгъумэ, ахэм
ублэмыкIэу зием дэжь фыжьых. 2 Ахэр зиер чыжьэу

щэпсэумэ е ар умышIэмэ, шъуадэжь къэфхи, зиер
къалъэкIофэ уищагу дэгъэтых. Джащыгъум ахэр ащ
ептыжьын фае. [3] Джары пшIэщтыр щыдымкIи, щы-
гъынымкIи, уилъэпкъэгъу шIокIодыгъэу зэкIэ къэ-
бгъотыгъэмкIи. Ащ ублэкI хъущтэп. [4] Уилъэпкъэгъу
ищыд е ицу гъогум щызэхэфагъэу плъэгъумэ, уаблэ-
мыкI. Ахэм якъэгъэтэджыжьынкIэ уилъэпкъэгъу дэ-
IэпыI.

НэмыкI хабзэхэр

[5] Бзылъфыгъэм хъулъфыгъэ щыгъын, хъулъфы-
гъэм бзылъфыгъэ щыгъын зыщалъэ хъущтэп – уи
Зиусхьанэу Тхьэм хэти ащ фэдэ зышIэрэр игущы-
кIыгъу. [6] Гъогум урыкIозэ бзыу набгъо чъыг горэм те-
тэу е чIыгум щышIыгъэу уапэ къызифэкIэ, набгъом
бзыу щырхэр исэу е кIэнкIэхэр илъмэ, анэр кIэнкIэ-
хэм атесмэ е щырхэм ахэсмэ, ищырхэр зэригъусэу ар
къэмышт. [7] Анэр тIупщыжьи, щырхэр къаштэ. Джау-
щтэу зыпшIыкIэ, уиIофхэр дэгъущт, гъэшIэ кIыхьи
ухъущт.
[8] Унэ пшIы зыхъукIэ, унашъхьэм ынэзхэр къэшIыхьэх*
зыгорэ унашъхьэм къефэхэу ыукIымэ, ар о уилажьэ зэрэ-
мыхъужьынэу. [9] Чылэпхъэ зэфэшъхьафхэр уисэнэшъхьэ-
шIапIэ хэмыпхъэх, армырмэ ащ къыхэпхыжьырэр зэкIэ
Тхьэм фэбгъэшъошэн фае. [10] Цумрэ щыдымрэ зэдыкIэ-
шIагъэхэу умыжъу. [11] Цы-чэтэн Iуданэхэм ахэшъыкIыгъэу
щыгъынхэр зыщымылъэх. [12] УакIыб ибдзэрэ уитехъон
ыкъопиплI кIыцэхэр афэшI.

---

* 22:8 Израилым унашъхьэхэр зэшъхьэзашъоу щашIыхэшъ, цIыфхэр ахэм къызэрямыфэхынэу унэшъхьэ нэзхэр къашIыхьэх.

Хъулъфыгъэм ишъуз зэригъэмысэрэм изэхэфын

13 ЛIы горэм къыщи, шъузым кIыгъугъэу фэмылъэ-
гъужьэу, 14 „Мы бзылъфыгъэр къэсщагъ, ау сызыкIэ-
гъум, мыпшъашъэу къычIэкIыгъ“ ыIозэ, мыхъун ри-
IуалIэзэ, пцIы ыус зыхъукIэ, 15 пшъашъэм ятэрэ янэрэ
апхъу зэрэпшъэшъагъэм ишыхьат къалэм инахьыжъ
упчIэжьэгъухэу къэлапчъэхэм адэжь щыIэмэ арагъэ-
лъэгъунэу къарэхь. 16 Пшъашъэм ятэ нахьыжъ упчIэ-
жьэгъухэм арерэIу: „Спхъу мы цIыфым ишъузынэу ес-
тыгъ, ау ар джы фэмылъэгъужь хъугъэ. 17 Джы спхъу
нэпэнчъэу, мыпшъэшъагъэу ыIозэ, егъэмысэ. Ау ар
зэрэпшъэшъагъэм ишыхьатыр мары“. Пшъашъэр зы-
телъыгъэ пIэтедзэр къалэм инахьыжъ упчIэжьэгъухэм
арарегъэлъэгъу. 18 Джащыгъум къалэм инахьыжъ уп-
чIэжьэгъухэм а лIыр агъэпщынэн фае. 19 Тыжьынэу
шэкъылишъэ* ытыжьын фаеу джа лIым тырарэлъхьи,
къэщэнэу зыгорэми ымыгъэнэфэгъэ пшъашъэу Из-
раилым щыщым имыфэшъуашэр зэрэриIолIагъэм
пае, тазырыр пшъашъэм ятэ рарэтыжь. Ар ежь шъу-
зэу къыфэрэни, къыгъэшIэщтым хэкIыжьын фимытэу
орэхъу.
20 Ау зыфигъэмысэрэр шъыпкъэу, зэрэпшъэшъагъэм
шыхьат фэхъурэр щымыIэмэ, 21 ар ятэ иунэ пчъэIупэ
къыIуарэщэжьи, къэлэдэсхэм джа чIыпIэм мыжъозэ-
хаокIэ щарэукI. Израилым емыкIушхокIэ щалъытэрэр
ащ ышIагъ: ятэ иунэ зэрисэу хэтэкIуагъ. Бзаджэр зы-
хэжъугъэкIодыкI!

* 22:19 Ижъырэ джуртхэм шэкъылыр пщэлъэ шапхъэу яIагъ. Зы
пщэлъэ шапхъэм тыжьынэу грамм 11-м ехъу къещэчы.

ЗэкIыгъуныгъэхэм яхьылIэгъэ хабзэхэр

22 Хъулъфыгъэр имышъузым голъэу зытыраубытэкIэ,
тIури укIыгъэн фае. Бзаджэр Израил ижъугъэкIодыкI!
23 Хъулъфыгъэр нэмыкIым къэщэнэу фагъэнэфэгъэ
пшъашъэр къалэм къыщыпэкIэфагъэу ащ зыкIыгъукIэ,
24 тIури къалэм идэхьэпIэ къэлапчъэхэм къяшъущалIэхи
мыжъозэхаокIэ шъуукIы: пшъашъэр – къэлэ кIоцIым
дэтыгъэ нахь мышIэми, IэпыIэгъу къыфэхъунхэу зэ-
рэмыкууагъэм, хъулъфыгъэр – нэмыкIым къэщэнэу
фагъэнэфагъэм ынапэ зэрэтырихыгъэм апае. Бзаджэр
зыхэжъугъэкIодыкI!

25 Хъулъфыгъэм нэмыкI горэм къэщэнэу фагъэнэфэгъэ
пшъашъэр къэлэ кIыбым къыщыпэкIэфагъэу, ыубытэу
ынапэ зытырихкIэ, ар зышIэгъэ хъулъфыгъэр ары ныIэп
укIыгъэн фаер. 26 Пшъашъэр шъумыгъэпщынэ, зыфэу-
укIын зыпари ащ ышIагъэп. Ащ къехъулIагъэр лIы горэ
зытебани аукIыгъэм къыщышIыгъэм фэд. 27 Хъулъфы-
гъэр нэмыкI горэм къэщэнэу фагъэнэфэгъэ пшъашъэу
шъофым къыщыпэкIэфагъэм тебэнагъэба, ар кууагъэми,
IэпыIэгъу къыфэхъун ыгъотыгъэп.

28 Хъулъфыгъэм къэщэнэу фамыгъэнэфэгъэ пшъа-
шъэр къыпэкIафэу, ащ емыкIу зырихкIэ, ахэр зызэ-
тыраубытэхэкIэ, 29 а пшъашъэм ынапэ тырихыгъэшъ,
ащ ятэ пшъэшъэ уасэу шэкъыл шъэныкъо тыжьынэу
ритынышъ, шъузэу къыщэжьын фае. Ежь къыгъэшIэ-
щтым хэкIыжьын фимытэу орэхъу. 30 Хэти янэ нэмыкI
шъузэу ятэ иIэр къыщэу, тым ынапэ тырих хъущтэп».*

* 22:30 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мыр я 23-рэ шъхьэм и 1-рэ ус.

ЯтIокIэнэрэ щырэ шъхьэр

Тхьэм ыцIэкIэ къызэIукIэхэрэм ахахьэ мыхъущтхэр

23 [1] Мосэ цIыфхэм ариIуагъ: «ЗиукIытапIэ щы-
тIагъэу е пыупкIыгъэу щыт хъулъфыгъэр
Тхьэм ыцIэкIэ къызэIукIэрэ израил цIыфхэм ахахьэ
хъущтэп. [2] Хэбзэнчъэу къэхъугъэри ащ къыхэкIыгъэ-
хэри япшIэнэрэ лIэужым нэс Тхьэм ыцIэкIэ къызэ-
IукIэрэ израил цIыфхэм ахахьэхэ хъущтэп. [3] Iамон
е моабхэм цIыфмэ ащыщхэри ахэм къахэкIыгъэхэ-
ри япшIэнэрэ лIэужым нэс Тхьэм ыцIэкIэ къызэ-
IукIэрэ израил цIыфхэм ныбжьи ахахьэхэ хъущтэп.
[4] Шъо гъогум шъутет зэхъум ахэм гъомлапхъи пси
къышъупагъохыгъагъэхэп ныIа! ЕтIани Мэсэпэта-
мым итемыр-тыгъэ къохьэпIэ лъэныкъокIэ щыIэ
Пэтор къалэм щыщэу БэIор ыкъо БэлыIам къы-
шъуагъэбгынэу ахэм къащэгъагъэба! [5] Ау шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэр БэлыIам едэIугъэп, шъощ пае бгыбзэр
нэшIущыфэныгъэу ышIыжьыгъ, сыда пIомэ шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шIу шъуелъэгъу. [6] Арышъ, шъу-
щэIэфэ ахэм мамырырэ шIугъэрэ зыхагъотэн зыпа-
ри ныбжьи афэшъумышI. [7] Ау едом цIыфыр щышъу-
мыгъэзый, ар шъуилъэпкъэгъуба! Ихэгъэгу шъуи-
сыгъэшъ, мысыр цIыфри щышъумыгъэзый. [8] Мы
лъэпкъхэм ящэнэрэ лIэужым къахэкIыщтхэр Тхьэм
ыцIэкIэ къызэIукIэрэ израил цIыфхэм ахэхьанхэ
алъэкIыщт.

ДзэуцупIэм игъэкъэбзэн

9 Пыим шъуезэонэу шъузыкIокIэ, хабзэмкIэ мыкъэ-
бзэ пстэуми защышъуухъум. 10 Шъуащыщ хъулъфыгъэ
горэ чэщым къехъулIагъэм къыхэкIэу мыкъабзэ хъу-
гъэмэ, дзэуцупIэм дэрэкI. Ар дзэуцупIэм къыдэхьажь
хъущтэп. 11 Ау пчыхьэ зэрэхъоу зерэгъэпскIи, тыгъэр
зыкъохьажькIэ къерэгъэзэжь. 12 ДзэуцупIэм дэдзыгъэу,
щагу шъущикIынэу чIыпIэ шъуиIэн фае. 13 Хэти щагу
икIынэу зыщетIысэхырэм машэ щитIынышъ, щэуакIор
рычIиухъумэжьынэу къазгъыр цIыкIу зыдерэIыгъ. 14 Шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм шъукъиухъумэнэу, пыйхэри шъуIэ
къырилъхьанхэу къышъухэтыба. Ащ емыкIу къышъу-
химылъэгъоными ыкIыб къышъуфимыгъэзэными пае,
шъуидзэуцупIэ зэрэлъэпIэнэу ар къэбзэн фае».

Хэхьажьыгъэ пщылIхэр

15 Мосэ етIани къыIуагъ: «ПщылIыр нэмыкI хэгъэгу
къикIыжьи, зиунаем къыIэпыкIыжьыгъэу шъхьэегъэ-
зыпIэкIэ къызышъокIужькIэ, ар зием ешъумытыжь.
16 Ар къышъухэрэс, шъуикъалэмэ ащыщэу ежь зыфаеу
къыхихыгъэм щэрэпсэу. Ар ешъумыгъэз.

ХэтэкIонымкIэ тхьэнэпцIыхэм уафэлажьэ зэрэмыхъущтыр

17 ХэтэкIонымкIэ тхьэнэпцIыхэм афэлэжьэрэ
бзылъфыгъэхэмрэ хъулъфыгъэхэмрэ израил цIыф-
хэм ахэтыхэ хъущтэп. 18 Бзылъфыгъэ, хъулъфыгъэ*
хэтакIохэм къышъуатыжьырэ ахъщэр тхьэлъанэ

* 23:17 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „хьэ“

горэхэм апае шъуи Зиусхьанэу Тхьэм и Унэ шъумы-
хьы. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм а тIури игущыкIыгъох.

Iахьэтедзэ зиIэ чIыфэхэр

[19] Iахьэтедзэ яIэу къыуитыжьынэу ахъщи, гъомлапхъи
е нэмыкI гори уилъэпкъэгъу чIыфэу емыт. [20] Шъуиунэенэу
шъуубытыщт чIыгум шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъушIэрэ
пстэумкIи ынэшIу къыщыщъущифэным пае, Iахьэтедзэ
зиIэ чIыфэр уилъэпкъэгъу израил цIыфым емыт, ау хы-
мэ лъэпкъ щыщым ар ет.
[21] Уи Зиусхьанэу Тхьэм тхьэлъанэ дэпшIыгъэмэ, умы-
гъэгужъоу ар гъэцэкIэжь, уи Зиусхьанэу Тхьэр ар зэрэ-
бгъэцэкIэжьыным Io хэмылъэу къыкIэдэощт, ори псэкIод
пшIагъэу хъущт. [22] Тхьэлъанэ умышIыгъэмэ, псэкIо-
дышIагъэ уиIэу хъущтэп. [23] Тхьэлъанэу пшIыгъэхэр, уи
Зиусхьанэу Тхьэр о пшIоигъоу зэрэбгъэгугъагъэхэр Io
хэмылъэу бгъэцэкIэжьынхэ фае. [24] Зыгорэм исэнэшъхьэ-
шIапIэ ухахьэмэ, ащ къыпыкIагъэр зыогъэшхэкIыфэ къы-
щыпшх хъущт, ау уиматэ зыпари къимылъхь. [25] Зыгорэм
ихьасэ ухахьэмэ, лэжьыгъашъхьэхэр къыщыуугъойхэ
хъущт, ау гъупчъэкIэ ащ ухэмыI».

ЯтIокIэнэрэ плIырэ шъхьэр

УзэхэкIыжьыным ехьылIэгъэ хабзэр

24 [1] Мосэ джыри къыIуагъ: «Хъулъфыгъэм
бзылъфыгъэр къыщэу, ау етIанэ ыгу щызы-
гъэкIын горэ хилъэгъуагъэмэ, ащ зэрэхэкIыжьыгъэм

ишыхьатэу тхылъыпIэ тхыгъэ ритынышъ, къыри-
гъэкIыжьын ылъэкIыщт. 2 Ар икIыжьэу, нэмыкI го-
рэм дэкIожьэу, 3 ятIонэрэу зыдэкIуагъэми ыгу къыщы-
кIэу, ащи зэрэхэкIыжьыгъэм ишыхьатэу тхылъыпIэ
тхыгъэ къыритэу къыригъэкIыжьмэ е а лIыр лIэмэ,
4 бзылъфыгъэр нэмыкI хъулъфыгъэ кIыгъугъэшъ, апэ-
рэ лIэу къизыгъэкIыжьыгъагъэм къыщэжьын ылъэ-
кIыщтэп, ар ЗиусхьанымкIэ емыкIушху. Шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум
емыкIу ешъумых.

КъэзыщэгъакIэм ехьылIэгъэ унашъохэр

5 Хъулъфыгъэм къыщэгъакIэмэ, ар заом бгъакIо е
нэмыкI пшъэрылъ гори фэпшIы хъущтэп. Иунэ исэу
къыщэгъэ шъузыр ыгъэрэзэным пае, илъэсым къыкIоцI
ар шъхьафитын фае.

6 ЧIыфэм пае шэсэу шъхьал мыжъуитIур е ышъхьа-
гъырэ шъхьал мыжъор къаIыпх хъущтэп, ар цIы-
фым ищыIэныгъэ зэпхыгъэр шэсэу къыIыпхыным
ычIыпI.

7 Израил цIыфмэ ащыщэу илъэпкъэгъу зытыгъуи,
пщылI зышIи, ар языщагъэр къызыхагъэщыкIэ, ащ
фэдэ тыгъуакIор укIыгъэн фае. Бзаджэр зыхэжъугъэ-
кIодыкI!

8 ЗыгорэкIэ шъоджэузыр* къышъухахьэмэ, шъусакъ,
лэуйхэм ащыщ къурмэнышIхэм шъузыфагъэсэщтыр зэкIэ
дэх имыIэу жъугъэцакIэ. КъышъуаIонэу сэ унашъо ахэм

* 24:8 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мы чIыпIэм зи-
гугъу къыщишIырэ шъоджэузыр нэмыкI кIышъо уз зэфэшъхьаф-
хэми афэгъэхьыгъ.

къафэсшIыгъэр шъуегугъуззэ жъугъэцакIэ. [9] Мысырым
шъукъикIыжьыгъэу, гъогум шъутетэу шъукъакIозэ,
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Мерэм къыришIэгъагъэр зы-
щышъумыгъэгъупш*.

[10] Уилъэпкъэгъу чIыфэ горэ ептыгъэу, ащ пае шэсыр
къыIыпхынэу ядэжь узыкIокIэ, иунэ уимыхь. [11] Щагум
къыщыуцуи, чIыфэр зэптыгъэм шэсыр щагум къып-
фырерэх. [12] А цIыфыр тхьамыкIэмэ, ишэс шъуадэжь
къэбгъанэу учъыенэу умыгъолъыжь. [13] Шэсыр щыгъэу
ар зэрэчъыенэу, тыгъэр къомыхьажьызэ етыжь. Джащы-
гъум ар къыпфэрэзэщт, уи Зиусхьанэу Тхьэми ыпашъхьэ
шъыпкъагъэ щыуиIэщт.

[14] ЫпкIэ ратызэ Iоф зышIэу, тхьамыкIэу, сэдэкъэхэ-
дзэу хэгъэгум ит шъуикъалэмэ адэсхэр, уилъэпкъэгъуми
е хымэ лъэпкъ щыщми, нэпч имыфэх. [15] ТхьамыкIэшъ,
ищыIэныгъэ а лэжьапкIэм епхыгъэшъ, а мэфэ шъып-
къэм, тыгъэр къомыхьажьызэ, илэжьапкIэ ащ етыжь.
Армырмэ ощ пае Зиусхьаным етхьаусыхылIэнышъ, псэ-
кIодыр о къыптефэщт.

[16] ЯкIалэхэм апае тыхэм, тыхэм апае якIалэхэм укI
атеплъхьэ хъущтэп. Шъхьадж бзэджагъэу ышIагъэм пае
укI тырарэлъхь.

[17] Хымэ лъэпкъ щыщми ибэми яфитыныгъэхэр умы-
укъох, шъузабэм ищыгъын шэсэу къыIымых. [18] Ори
Мысырым пщылIэу узэрисыгъэри уи Зиусхьанэу Тхьэм
пщылIыпIэм укъызэрэрищыжьыгъэри зыщымыгъэгъупш.
Арышъ, джар пшIэнэу унашъо къыпфэсэшIы.

* 24:9 Мосэ зэрэпэуцужьыгъэм пае Тхьэм шъоджэ узыр Мерэм пщыныжьэу къытырилъхьагъ. Мыщ ехьылIагъэу еплъ „Мосэ ияплIэнэрэ тхылъ“: 12:10

19 Уихьасэ Iупхыжьызэ бганэ горэ пщыгъупши губгъом
къибгъэнагъэмэ, ар къипщыжьынэу умыгъэзэжь. Уи
Зиусхьанэу Тхьэм пшIэрэ пстэумкIи ынэшIу къызэрэ-
пщыфэнэу, хымэ лъэпкъым щыщым, ибэм, шъузабэм ар
къафэрэн. 20 Зэйтынхэр чъыгхэм къапыуутыжь зыхъу-
кIэ, а зы къутамэр тIо умыгъэсысы. Ащ къыпынагъэхэр
хымэ лъэпкъым щыщым, ибэм, шъузабэм къафэрэн.
21 Сэнашъхьэр къэуугъоижь зыхъукIэ, бжалэхэм къа-
пыунагъэхэр къыпымычыжьых. Ахэр хымэ лъэпкъым
щыщым, ибэм, шъузабэм къафэрэнэх. 22 Ори Мысырым
пщылIэу узэрисыгъэр зыщымыгъэгъупш. Арышъ, джар
пшIэнэу унашъо къыпфэсэшIы».

ЯтIокIэнэрэ тфырэ шъхьэр

Утын зытефэрэ бзэджашIэр

25 1 Мосэ ипсалъэ лъигъэкIотагъ: «ЦIыфхэм азыфагу
зэнэкъокъу къихьэмэ, яIоф хьыкумым щызэха-
рэфи, зафэр арэухыи лажьэ зиIэр арэгъэмыс. 2 Лажьэ
зиIэм утын ехыгъэнэу къытефэмэ, хьыкумышIым уна-
шъо ерэшIи, ежь щытэу ар арэгъэгъолъи, ибзэджэшIа-
гъэ елъытыгъэу къылэжьыгъэ огъу пчъагъэр рарэх. 3 Ау
уилъэпкъэгъу бащэрэ зэреуагъэхэм къыхэкIэу зэкIэми
янэрылъэгъоу укIытагъо зэрэхэмыфэнэу, огъу тIокIи-
тIум ехъу рарэмых.

Псэушъхьэхэм якъэухъумэн

4 Лэжьыгъэр зэрэуутыжьырэ цум ыжэ зэфэмышI.

Лъфыгъэ зимыIэ шъузабэр

[5] ЗэшитIур зэхэсэу щыIэхэзэ, зыр шъао къыкIэ-
мынэу лIагъэмэ, щымыIэжьым ишъузабэ хымэ хъу-
лъфыгъэ дакIо хъущтэп. ИлIэу щымыIэжьым ыш ар
къерэщэжьи, пщыкъор ыш ычIыпIэ ерэуцожь. [6] Апэрэ
шъаоу бзылъфыгъэм къыфэхъущтыр щымыIэжьым
ыцIэ Израилым зэрэщымыкIодынэу ащ ибынкIэ
алъытэщт. [7] Ау а хъулъфыгъэр ыш ишъузыгъэр къы-
щэнэу фэмыемэ, бзылъфыгъэр къалэм идэхьапIэ орэ-
кIуи, нахьыжъ упчIэжьэгъухэм арерэIу: „Сипщыкъо
ыш ыцIэ Израилым зэрэщымыкIодынэу, ащ ычIы-
пIэ иуцонэу фаеп“. [8] Джащыгъум къалэм инахьыжъ
упчIэжьэгъухэр къырагъэшIунэу ащ къеджэнхэ фае.
Ар къыщэнэу фэмыеу ыIозэ, къемыуцуалIэ зыхъукIэ,
[9] нахьыжъ упчIэжьэгъухэр зэрэщытхэзэ, ыш ишъузабэ
ащ ерэкIуалIи, ицокъитIу яз къыщерэхи, ынэгу кIэ-
рэужъунтхи къерэIу: „Ыш иунагъо зэтезымыгъэуцо-
жьырэм рашIэрэр джары“. [10] А цIыфым бынэу къы-
хэкIыщтхэм аулъэпцIыгъэм къыхэкIыгъэхэкIэ ягугъу
Израилым щашIыщт.

Зэзэорэ хъулъфыгъэхэмрэ бзылъфыгъэмрэ

[11] ХъулъфыгъитIу зэзаохэзэ, тIум яз ишъуз къакIоу,
илI къезаорэм щиухъумэным пае, Iабэу ащ иукIытапIэ
зетхъокIэ, [12] ыIэ пыупкI. Гуегъуныгъэр къызтемыгъакIу.

Шэпхъэ, щэчэлъэ зафэхэр

[13] ЗэфэмыдэхэугырытIу – зыр нахь онтэгъоу, адрэр нахь
псынкIэу къыздемыхьакI. [14] Уиунэ зэфэмыдэхэу пщэлъи-
тIу, зыр инэу, адрэр цIыкIоу, ерэмыт. [15] Уи Зиусхьанэу

Тхьэм уиунэенэу къыуитырэ чIыгум бэрэ ущыпсэуным
пае, уигыри уипщалъи яшапхъэхэр тэрэзэу щэрэтых.
16 Хэти ащ фэдэхэр зышIэу, зыгъэпцIэхэрэр уи Зиусхьа-
нэу Тхьэм игущыкIыгъу.

Iамэлыкъ цIыфхэр зэрагъэпщынэщтхэр

17 Мысырым шъукъикIыжьыгъэу гъогум шъутет зэ-
хъум, Iамэлыкъхэм къышъуашIагъэр зыщышъумы-
гъэгъупш. 18 КъышъупэгъокIхи, шъуакIыбкIэ къикI-
хи, шъо шъупшъыгъэу, кIуачIэ шъуимыIэжь зэхъум,
шъуауж къинагъэхэр зэкIэ зэхаукIагъэх. А Iамэлыкъ-
хэр Тхьэми щыщынагъэхэп. 19 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум мамырэу шъущы-
псэоу, къышъогъэтIысэкIыгъэщт пыйхэм шъукъамы-
гъэгумэкIынэу зишIыкIэ, Iамэлыкъхэм ацIэ агу къэ-
мыкIыжьынэу ошъо чIэгъым щахэшъутхыкIыжь. Зы-
щышъумыгъэгъупш!»

ЯтIокIэнэрэ хырэ шъхьэр

Лэжьыгъэхэм ащыщ апэрэ Iахьэхэр

26 1 Мосэ лъэпкъым риIуагъ: «Уи Зиусхьанэу Тхьэм
уиунэенэу къыуитырэ чIыгур уубытэу, ащ
узитIысхьэкIэ, 2 уи Зиусхьанэу Тхьэм уиунэенэу къы-
уитырэ чIыгум зэкIэ щыулэжьыгъэхэм яапэрэ Iахьэхэр
матэм илъхьэхи, уи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь ЫцIэ зэпхы-
гъэнэу къыхихыщт чIыпIэм кIо. 3 А уахътэм къурмэны-
шIэу уиIэщтым еIу: „Узыфэлэжьэрэ Зиусхьанэу Тхьэм

тятэжъхэм къаритынэу гущыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIы-
гум сыкъызэрэсыгъэр сыфэразэу Тхьэм ыпашъхьэ непэ
къыщэсэIожьы“. 4 КъурмэнышIым матэр пIихынышъ,
уи Зиусхьанэу Тхьэм икъурмэншIыпIэ ыпашъхьэ ри-
гъэуцощт. 5 О уи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ уитэу
къаIо: „Тятэжъ пIашъэр кощырыпсэу арамэу щытыгъ.
ЦIыфыбэ мыхъурэ куп игъусэу Мысырым кIуи, кощы-
рыпсэоу исыгъ. Ащ цIыф лъэпкъышхо, лъэпкъ кIо-
чIэшхо, пчъагъэмкIэ бэ хъоу къыщыхэкIыгъ. 6 Ау мы-
сырхэр тэ къытфэдэигъэх, тагъэпщылIыгъ, ткIуачIэ
къымыхьырэ Iофыр егъэзыгъэкIэ тагъашIэщтыгъ. 7 Ар-
ти тятэжъхэм я Зиусхьанэу Тхьэм куо мэкъэшхокIэ те-
лъэIуи, Ащ тыкъызэхихыгъ, титхьамыкIагъи, ткIуачIэ
къымыхьырэ IофшIэным тызэрэпылъри, тызэрэегъэ-
зыгъэри къылъэгъугъэх. 8 Зиусхьаным гъунэ зимыIэ
илъэшыгъэрэ ыкIуачIэрэкIэ, гуих тхьамыкIэгъошхокIэ,
гъэунэфыпIэхэмкIэ, шIэгъошIагъэхэмкIэ Мысырым
тыкъырищыжьыгъ. 9 Ащ мыщ тыкъыщагъ, щэмрэ
шъоумрэ зыщычъэхэрэ мы чIыгур къытитыгъ. 10 Джы
мары, ти Зиусхьан, О къысэптыгъэ чIыгум къытесхыгъэ
апэрэ лэжьыгъэхэр къыпфэсхьыгъэх“. Уи Зиусхьанэу
Тхьэм ыпашъхьэ матэр игъэуцуи, Ащ шъхьащэ фэшI.
11 Уи Зиусхьанэу Тхьэм зэкIэ шIоу къышъуфишIагъэмэ
шъуакIэгушIузэ, ори уиунагъуи, лэуйхэри, хымэ цIыф
лъэпкъмэ ащыщэу къышъухэсхэри зэрэшъуигъусэхэу,
шъучэф.

12 Лэуйхэу, хымэ цIыф лъэпкъмэ ащыщхэу, ибэу,
шъузабэу уикъалэ дэсхэм афикъун шхын зэряIэнэу,
ящэнэрэ илъэсым, зэкIэ лэжьыгъэу къэпхьыжьы-
гъэхэм япшIэнэрэ Iахьэхэр зыщыхаушъхьафыкIхэрэ
илъэсым, ахэр зяптыкIэ, 13 уи Зиусхьанэу Тхьэм еIу:

„О унашъо къызэрэтфэпшIыгъэу, Iахьэ лъапIэр сиунэ
къисхи лэуйхэм, хымэ цIыф лъэпкъмэ ащыщхэм, ибэ-
мэ, шъузабэмэ ястыгъ. О уиунашъохэр сыукъуагъэхэп,
ахэм ащыщ гори зыщызгъэгъупшагъэп. 14 Сынэшхъэеу
Iахьэ лъапIэм щыщ зыпари сшхыгъэп, сымыкъабзэу
ащ щыщ горэми сынэсыгъэп, щымыIэжьмэ апаи ясты-
гъэп. Си Зиусхьанэу Тхьэм седэIугъ, О уиунашъохэр
зэкIэ згъэцэкIагъэ. 15 УипсэупIэ лъапIэу уашъом къе-
плъыхи, къахэпхыгъэ О уилъэпкъэу Израили, тятэжъ-
хэм гущыIэ пытэ къызэрадэпшIыгъагъэу, тиунэенэу
къытэптыгъэ чIыгоу щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэрэми
унэшIу къащыф“».

Зиусхьаным ихабзэхэм ягъэцэкIэн

16 Мосэ джыри ариIуагъ: «Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм а
шапхъэхэмрэ хэбзэ гъэунэфыгъэхэмрэ дэх имыIэу шъу-
гухэмрэ шъупсэхэмрэкIэ шъуафэшъыпкъэу жъугъэцэ-
кIэнэу непэ унашъо къышъуфешIы. 17 Зиусхьаныр – Ар
шъо зэрэшъуи Тхьэр, Ащ игъогухэм шъузэратетыщтыр,
ишапхъэхэр, иунашъохэр, ихэбзэ гъэунэфыгъэхэр зэ-
рэжъугъэцэкIэщтхэр, Ащ шъузэредэIущтыр непэ къэ-
шъуIуагъ. 18 Ежь игъэгугъэныгъэкIэ, шъо Ащ дунаим
тет адрэ цIыф лъэпкъ пстэуми Ежь иунэе Iахьэ лъапIэу
шъущытынэу, шъурилъэпкъынэу шъукъызэрахихыгъэри
иунашъохэр зэкIэ зэрэжъугъэцэкIэн фаери Зиусхьаным
джы къышъуиIуагъ. 19 Ащ къыгъэшIыгъэ цIыф лъэпкъ
пстэуми шъукъызэрахиIэтыкIыщтри, шъуцIэ дахэкIэ
зэраригъэIощтри, щытхъуи, лъытэныгъи зэрэшъуи-
гъэгъотыщтри, Ежь шъукъызэригъэгугъагъэуи шъуи
Зиусхьанэу Тхьэм илъэпкъ лъапIэу шъузэрэщытыщтри
къыIуагъэх».

КъэнаIаным зэрихьащтхэм пылъ унашъохэр
(я 27:1-рэ – я 28:68-рэ шъхьэхэр)

ЯтIокIэнэрэ блырэ шъхьэр

Тхьэм ихабзэхэу мыжъобгъумэ атетхагъэхэр

27 [1] Мосэ Израилым инахьыжъ упчIэжьэгъухэр
игъусэхэу цIыфмэ унашъо афишIыгъ: «Не-
пэ унашъоу къышъуфэсшIыхэрэр зэкIэ жъугъэца-
кIэ. [2] Иордан псыхъом шъузэпырыкIэу, шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм шъуиунэенэу къышъуитырэ чIыгум
шъузихьэкIэ, мыжъошхохэр жъугъэуцуи, етIэфкIэ
жъугъэлэжьых. [3] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуиунэе-
нэу къышъуитырэ чIыгум, щэмрэ шъоумрэ зыщы-
чъэхэрэ чIыгоу, шъуятэжъмэ я Зиусхьанэу Тхьэм
шъукъызэригъэгугъагъэм шъуихьаным пае, Иор-
дан шъузызэпырыкIыкIэ, Тхьэм мы и Хабзэ зэкIэ
игущыIэхэр ахэм атешъутх. [4] Иордан шъузэпыры-
кIэу, непэ сэ къызэрэшъосIуагъэм фэдэу, а мыжъо-
хэр Iэбал къушъхьэм зытежъугъэуцохэкIэ, етIэф
ащышъуфэжь. [5] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм пае къур-
мэншIыпIэ мыжъохэм ахэшъушIыкI. Мыжъохэр
гъучIым хэшIыкIыгъэ Iэмэ-псымэхэмкIэ шъумыуIу-
чIых. [6] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм пае къурмэншIыпIэ
мыжъо мыуIучIыгъэхэм ахэшъушIыкIи, шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм пае къурмэнгъэстхэр ащ щышъушI.

7 Мамыр къурмэнхэр ащ щышъушI, шъуи Зиус-
хьанэу Тхьэм ыпашъхьэ ахэр щышъуших, шъущы-
чэф. 8 Мыжъоу жъугъэуцущтмэ Тхьэм мы и Хабзэ
игущыIэхэр зэкIэ къихыгъошIоуи зэхэугуфыкIыгъо-
шIоуи атешъутх».

9 ЕтIанэ Мосэ лэуйхэм ащыщ къурмэнышIхэр игъу-
сэхэу зэрэизраил лъэпкъэу ариIуагъ: «Израилыр, зыпа-
ри умыIоу моу къэдаIу! Уи Зиусхьанэу Тхьэм илъэпкъ
джы ухъугъ. 10 Уи Зиусхьанэу Тхьэм едэIу, Ащ ихабзэхэу,
ишэпхъэ гъэунэфыгъэхэу непэ узыфэзгъасэхэрэр зэкIэ
гъэцакIэ».

МыдаIохэрэм къащышIыщтыр

11 А мэфэ дэдэм Мосэ цIыфхэм унашъо афи-
шIыгъ: 12 «Иордан шъузызэпырыкIыкIэ, Гъэрызым
къушъхьэм тетхэу цIыфхэм шIу къадэхъунэу Зиус-
хьаным елъэIущтхэр ЩымIон, Лэуй, Ехъуд, Исса-
шхар, Юсыф, Бинямин ялIакъохэр ары. 13 Рубэн,
Гъад, Ащэр, Зэбулун, Дан, Нафталый ялIакъохэр
Iэбал къушъхьэм дэкIоенхэшъ, бгыбзэхэр къаIощт.
14 Лэуйхэм зэрэ Израилэу зэхихэу мэкъэ IэтыгъэкIэ
къаIощт:
15 „Къытерэф бгыбзэр Зиусхьаным шIоемыкIу-
шхо тхьэ сурэтыр мыжъом, пхъэм е гъучI горэм ахэ-
зышIыкIэу, IэшIагъэ зиIэм ышIыгъэр чIыпIэ шъэф
щызыгъэуцурэм“.
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“*
16 „Къытерэф бгыбзэр ятэ е янэ анапэ тезыхырэм!“

* 27:15 Ижъырэ джуртыбзэкIэ мы гущыIэм къикIырэр: „Орэхъу!“

Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
17 „Къытерэф бгыбзэр илъэпкъэгъу ичIыгу гъунапкъэ
телъ мыжъор лъызыгъэкIуатэрэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
18 „Къытерэф бгыбзэр нэшъум гъогур тэрэзэу езымы-
гъэлъэгъурэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
19 „Къытерэф бгыбзэр хымэ лъэпкъ щыщым, ибэм,
шъузабэм яфитыныгъэхэр зыукъорэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
20 „Къытерэф бгыбзэр ятэ ишъуз гогъуалъхьэу, ятэ
ынапэ тезыхырэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
21 „Къытерэф бгыбзэр хьайуаным гуахьэрэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
22 „Къытерэф бгыбзэр ятэкIэ е янэкIэ ышыпхъу
гуахьэрэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
23 „Къытерэф бгыбзэр ишIугуащэ гуахьэрэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
24 „Къытерэф бгыбзэр нэмыкI цIыфыр шъэфэу зы-
укIырэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
25 „Къытерэф бгыбзэр лажьэ зимыIэр ыукIынэу, лъыр
ыгъэчъэнэу къуалъхьэ къаIызыхырэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“
26 „Къытерэф бгыбзэр мы хабзэм къыIорэр зымыгъэ-
цакIэу, ар зыукъорэм!“
Зэрэлъэпкъэу къызэдерэIу: „Амин!“»

ЯтIокIэнэрэ ирэ шъхьэр

ДаIорэм шIоу къыдэхъущтхэр

28 [1] Мосэ израил лъэпкъым риIуагъ: «Уи Зиусхьанэу
Тхьэм уедэIоу, непэ унашъоу къыпфэсшIыхэрэр
зэкIэ дэх имыIэу бгъэцакIэмэ, уи Зиусхьанэу Тхьэм ду-
наим тет цIыф лъэпкъ пстэуми уакъыхиIэтыкIыщт. [2] Уи
Зиусхьанэу Тхьэм уедэIумэ, мы нэшIущыфэныгъэхэр
зэкIэ уиIэщт.

[3] АщыуиIэщт нэшIущыфэныгъэ къалэхэми губгъохэми.

[4] УиIэщт нэшIущыфэныгъэ бынэу къыпхэкIыхэрэм-
кIи, блэжьырэ чIыгумкIи, уибылымхэмкIи, уицухэмкIи,
уимэл-пчэн IэхъогъухэмкIи.

[5] ЯIэщт нэшIущыфэныгъэ уиматэхэми уилъэтэны-
лъэхэми.

[6] ЯIэщт нэшIущыфэныгъэ уикъэгъэзэжьыни уидэ-
кIыни.

[7] ЗыкъыппэзыIэтырэ уипыйхэр Зиусхьаным уапашъхьэ
щызэхигъэтэкъощтых. Ахэр зы гъогукIэ къыокIущтых,
ау гъогуиблыкIэ ашъхьэхэр Iуахыжьыщтых.

[8] Зиусхьаным ынэшIу къащыфэщт уиконхэми зэкIэ
уиIофхэми. Уи Зиусхьанэу Тхьэм ынэшIу къыщыпщы-
фэщт уиунэенэу къыуитырэ чIыгум.

[9] Уи Зиусхьанэу Тхьэм иунашъохэр бгъэцакIэу, Ащ
игъогухэм уатетмэ, гущыIэ пытэ къызэрэбдишIы-
гъэу, Зиусхьаным Ежь иунэе лъэпкъ лъапIэу уишIы-
щт. [10] Джащыгъум дунаим тет цIыф лъэпкъ пстэуми
Зиусхьаным ыцIэкIэ къызэрэоджагъэхэр къалъэгъущт,

къыпщыщынэхэуи хъущт. 11 Зиусхьаным уиунэенэу уя-
тэжъхэм гущыIэ пытэ къызыфадишIыгъэ чIыгум шIугъэ
пстэури щыуигъэгъотыщт: уикIалэхэми, уибылымхэми,
блэжьырэ чIыгуми. 12 УичIыгу игъом ощх къытыригъэщхэ-
нэу, зэкIэ пшIэрэм ынэшIу къызэращыфэнэу Зиусхьаным
имылъку гъэтIылъыпIэу щыт уашъор къыпфызэIуихыщт.
ЦIыф лъэпкъыбэмэ чIыфэхэр яптыщт, ау о чIыфэ къа-
Iыпхыщтэп. 13 Зиусхьаным апшъэ уигъэуцущт нахь, ауж
уишIыщтэп, уахэIэтыкIыгъэщт нахь, ачIэгъ ущыIэщтэп,
уи Зиусхьанэу Тхьэм иунашъохэу непэ къыуасIохэрэр
уафэсакъэу, уадэмыхэу бгъэцакIэмэ, 14 унашъоу непэ
къыуасIорэмэ ащыщ горэми джабгъумкIи сэмэгумкIи
удэмыхымэ, нэмыкI тхьэхэм ауж уихьэу, бгъэлъапIэхэу
ахэм шъхьащэ афэмышIымэ.

УмыдэIоным къыкIэлъыкIощт бгыбзэхэр

15 Ау уи Зиусхьанэу Тхьэм уемыдэIоу, Ащ иунашъоу,
ишапхъэу непэ къыуасIохэрэр зэкIэ уафэсакъэу умы-
гъэцакIэхэ зыхъукIэ, мы бгыбзэхэр къыптефэнхэшъ,
ахэм уахэтыщт.

16 Ащыптелъыщт бгыбзэр къалэхэми губгъохэми.

17 Ателъыщт бгыбзэр уиматэхэми уилъэтэнылъэхэми.

18 Птелъыщт бгыбзэр бынэу къыпхэкIыхэрэмкIи,
блэжьырэ чIыгумкIи, уибылымхэмкIи, уицухэмкIи,
уимэл-пчэн IэхъогъухэмкIи.

19 Ателъыщт бгыбзэр уикъэгъэзэжьыни уидэкIыни.

20 Зиусхьаныр къэубгынэу, Ащ узыбгъодэкIыкIэ, Ащ
бгыбзэрэ гузэжъогъушхорэ къыпфигъэкIощт, сыдрэ Iоф
уфежьагъэми, омыкIодыфэ пшIэрэр къыбдигъэхъущтэп,
джа бзэджагъэу пшIагъэм пае псынкIэу уигъэкIоды-
пэщт. 21 Уиунэенэу уубытытыщт чIыгум Зиусхьаным

утыремыгъэкIодыкIыпэфэ, емынэ шIуцIэр къыпфи-
гъэкIощт. 22 Зиусхьаным жъэгъэузыр, плъыр-стыр узыр,
техьагъу узыр, жъоркъыр, огъур, жьыбгъэ стырыр, лэ-
жьыгъэр зыгъэкIодырэ узыр къыпфигъэкIощтых. Уя-
мыкIодыпэфэ ахэм укъабгынэщтэп. 23 Уашъхьагъ ит
уашъор джэрзым, узытет чIыгур гъучIым афэдэ хъу-
щтых. 24 Зиусхьаным уихэгъэгу ощхым ычIыпIэ сапэр
къыщыригъэтэкъохыщт, омыкIодыпэфэ, сапэр уашъом
къетэкъохыщт.

25 Зиусхьаным пыйхэр къыптыригъэкIощтых. Зы гъо-
гукIэ ахэм уякIущт, ау гъогуиблыкIэ ахэм пшъхьэ къа-
кIэлъырыпхыжьыщт, къыохъулIагъэм дунаим тет цIыф
пстэумэ агучIэ ригъэзыщт. 26 ЗэкIэ ошъогу бзыухэмрэ
чIыгум тет хьэкIэ-къуакIэхэмрэ уихьадэхэр ашхыжьы-
щтых, ахэр акIэлъырызыфын гори щыIэщтэп. 27 Зиусхьа-
ным мысыр щын узыр, бэгу узыр, кIышъо уз бзаджэр,
шъохъу-тIэхъу узыр зыбгъэхъужьын умылъэкIынэу къып-
фигъэкIощтых. 28 Зиусхьаным зэкIокIыныгъэр къыпфи-
гъэкIощт, нэшъу уишIыщт, пшъхьэ зэIигъэхьащт. 29 Мэфэ
щэджагъом, шIункIым хэт нэшъум фэдэу, уIэбэ-лъабэу
узекIощт. Узпылъ Iофхэр къыбдэхъущтхэп. Мафэ къэс
къыптебанэхэзэ, уахъункIэщт, зыгори къыбдеIэщтэп.
30 Шъуз къэпщэщт, ау нэмыкIыр ащ кIыгъущт, унэ пшIы-
щт, ау ащ ущыпсэущтэп. Сэнашъхьэ бгъэтIысыщт, ау
къыпыкIагъэр уугъоижьыщтэп. 31 Уибыгъу плъэгъузэ
аукIыщт, ау ащ ыл щыщ пшхыщтэп. Уищыд птыра-
хынышъ, къыуатыжьыщтэп. Уимэл-пчэнхэр уипыймэ
аратыщтых, ау зыгори къыбдеIэщтэп.

32 Пкъохэмрэ ппхъухэмрэ нэмыкI лъэпкъ ратыщтых,
ау зыгорэ пшIэн пфэмылъэкIэу, ахэр къэкIожьынхэм
мафэ къэс упаплъэзэ, унэхэр игъукIыщтых. 33 УичIыгу

къипхыжьырэ лэжьыгъэмрэ кIуачIэкIэ зэбгъэгъотыгъэм-
рэ умышIэщтыгъэ цIыф лъэпкъым ышхыжьыщтых, о
мафэ къэс уегъэзыгъэщт, хьэзаб уагъэщэчыщт. [34] Плъэ-
гъурэм пшъхьэ зэрифэкIыщт. [35] Зиусхьаным плъэгуанджэ-
хэри, плъапшъэхэри щын уз Iаем зэлъыригъэкIущтых,
плъэгупашъомэ къащегъэжьагъэу пшъхьашыгу нэсэу
зымыгъэхъужьышъунэу ащ узэлъыригъэубытыщт.

[36] Зиусхьаным ори уашъхьагъ итынэу тебгъэхьащт
пачъыхьэми цIыф лъэпкъэу ори уятэжъхэми шъумы-
шIэщтыгъэм гъэрэу шъуафаригъэщэщт. Пхъэмрэ мы-
жъомрэ ахэшIыкIыгъэ нэмыкI тхьэхэм джащ шъхьащэ
ащыфэпшIыщт. [37] КъэбаркIэ къызэфаIотэжьырэ щысэ
дэеу, Зиусхьаным зыдэжь уифыщт цIыф лъэпкъ пстэуми
агучIэ ригъэзэу, урякIэнэкIалъэу ущытыщт.

[38] Чылапхъэ бэу чIыгум хэплъхьащт, ау лэжьыгъэр ма-
цIэм ышхынышъ, уугъоижьыщтыр макIэ. [39] Сэнашъхьэр
бгъэтIысынышъ, удэлэжьэщт, ау ар хьамлыу шхафэ
хъунышъ, уугъоижьыщтэп, санэми уешъощтэп. [40] Узы-
щыпсэурэ чIыпIэм зэфэдэкIэ зэйтын чъыгхэр къыщы-
кIыщтых, ау къапыкIагъэр къыпытэкъужьынышъ, дагъэ
зыщыпфэщтэп. [41] Къохэри пхъухэри къыпфэхъущтых,
ау гъэрэу Iуащынхэшъ, къыпфэнэщтхэп. [42] Уичъыгхэри
уичIыгу лэжьыгъэхэри мацIэм ыгъэкIодыщтых.

[43] Хымэ цIыф лъэпкъ къыхэкIыгъэу къыпхэсыр ощ
нахь лъэрыхьэ хъу зэпытыщт, о нахьи нахь уекIотэх зэ-
пытыщт. [44] Ащ о чIыфэ къыуитыщт, ау о ащ чIыфэ еп-
тыщтэп. Ар сыдырэмкIи уапэ итыщт, о ащ ыуж уитыщт.

[45] Джа бгыбзэхэр зэкIэ къыпфэкIощтых. Уи Зиусхьанэу
Тхьэм иунашъохэмрэ ишапхъэхэмрэ бгъэцэкIагъэхэпышъ,

омыкIодыпэфэ ахэм уахэтыщт, къыптефэщтых. 46 А зэ-
пстэур оркIи къыпхэкIыщтхэмкIи егъэшIэрэ гъэунэфы-
пIэхэу, шIэгъошIагъэхэу щытыщт. 47 ЗыщыуишIугъом
учэфэу, угушIоу уи Зиусхьанэу Тхьэм уфэлэжьагъэпышъ,
48 гъаблэм ухэтэу, упсыфалIэу, упцIанэу, усэдэкъэхэдз
тхьамыкIэу Зиусхьаным къыппэшIуигъэкIощт пыим
уфэпщылIыщт. Ащ уемыгъэкIодыфэ гъучIым хэшIы-
кIыгъэ бжьыр ппшъэ дигъэлъыщт.
49 Зиусхьаным зыбзэ умышIэрэ цIыф лъэпкъыр чыжьэу,
чIыгум ыгъунэ, къырищынышъ, бгъэжъым фэдэу къып-
тыригъэбыбэщт. 50 А цIыф лъэпкъыр гукIэгъунчъ, жъым
шъхьэкIэфэныгъэ фишIырэп, кIэлакIэмэ шъхьас афы-
риIэп. 51 Ащ уемыгъэкIодыфэ уибылымхэм къакIахъори
уигубгъомэ къарыпхыжьыри ышхыщт. УицIыф лъэпкъ
зэрэщытэу емыгъэкIодыфэ лэжьыгъи, сэнэ кIэфыгъакIи,
дагъи, уибылым, мэл-пчэн Iэхъогъухэм къакIэхъощтхэри
птырихыщтых. 52 А цIыф лъэпкъым уичIыгу ит къалэхэр
зэкIэ къыдзыхьанхэшъ, о узыщыгугъырэ дэпкъ лъэгэ
гъэпытагъэхэр зэхигъэтэкъощт. Уи Зиусхьанэу Тхьэм
уиунэенэу къыуитырэ чIыгум тыдэкIи ит къалэхэр зэкIэ
ащ къыдзыхьэхэзэ ышIыщт. 53 Пыим укъызэридзыхьагъэм
къыхэкIэу къинышхо ухэтэу уисабыйхэр, уи Зиусхьанэу
Тхьэм къыуитыгъэ пкъохэмрэ ппхъухэмрэ, пшхыжьы-
щтых. 54 Уихъулъфыгъэхэм анахь гукIэгъушIыщтыгъэр,
хьалэлыщтыгъэр ыши, ишъуз кIаси, псэоу къэнэжьыгъэ
исабыйхэми нэжъыкIэ яплъыщт, 55 илъфыгъэу ежь ышхы-
жьырэм щыщ ахэм аIуигъэфэщтэп. Пыим укъызэридзы-
хьагъэм, зэкIэ уикъалэхэм хэкIыпIэнчъэ тхьамыкIагъом
узэращыхигъэфагъэм, нэмыкI ышхын зэримыIэм джары
ащ ригъэшIэщтыр. 56 Уибзылъфыгъэхэм анахь гукIэ-
гъушIыщтыгъэр, хьалэлыщтыгъэр, лъапцIэу чIыгум

темыуцощтыгъэр илI кIаси, ыкъуи, ыпхъуи нэжъыкIэ
яплъыщт, [57] къыдэхыжьыщт лъфалъэри къыфэхъущт
сабыйхэри гъэбылъыгъэкIэ ежь ышхыжьыщтых. Пыим
укъызэридзыхьагъэм, зэкIэ уикъалэхэм хэкIыпIэнчъэ
тхьамыкIагъом узэращыхидзагъэм, нэмыкI ышхын зэ-
римыIэм джары ащ ригъэшIэщтыр.

[58] Тхьэм мы и Хэбзэ тхыгъэ хэт гущыIэхэр зэкIэ
уафэсакъызэ умыгъэцакIэу, уи Зиусхьанэу Тхьэм
ыцIэу щытхъушхо зыпылъыр щынагъо фыуиIэу умы-
гъэлъапIэмэ, [59] Зиусхьаным ори къыпхэкIыщтхэми
гуих тхьамыкIэгъошхохэмрэ гъэхъужьыгъое уз хьы-
лъэхэмрэ къышъуфигъэкIощтых. [60] Ащ узщыщынэ-
щтыгъэ мысыр узхэр зэкIэ къыпфигъэкIонхэшъ, ахэр
къыппыпкIэщт. [61] Тхьэм мы и Хэбзэ тхыгъэ хэмыт уз-
хэри тхьамыкIагъохэри Зиусхьаным уемыгъэкIодыфэ
къыпфигъэкIощтых.

[62] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуедэIугъэпышъ, шъо,
израил цIыфхэу, ошъогу жъуагъохэм афэдэу бэ хъущты-
гъэхэр, макIэу шъукъэнэщт. [63] Зиусхьаныр шIур къы-
шъуфишIэзэ, шъуипчъагъэ хигъахъозэ зэрэгушIощты-
гъэм фэдэу, шъуигъэкIодэу, шъузэтыриукIэ зыхъукIэ,
гушIощт. Шъуиунэенэу шъуубытыщт чIыгум лъэпсэкIод
шъущишIыщт.

[64] Джащыгъум Зиусхьаным чIыгум изы гъунэ ще-
гъэжьагъэу адрэм нэсэу цIыф лъэпкъ пстэумэ уа-
щыхитэкъощт. Ори уятэжъхэми шъумышIэщты-
гъэхэ нэмыкI тхьэхэу пхъэмрэ мыжъомрэ ахэшIы-
кIыгъэхэм джащ шъхьащэ ащыфэшъушIыщт. [65] А
цIыф лъэпкъхэм уахэгупсэфыхьащтэп, лъэкъоте-
гъэуцопIэ гупсэф бгъотыщтэп. Зиусхьаным ащ угу

щыпигъэсысыхьащт, гукIаемкIэ унэхэр ригъэгъу-
кIыщтых, упсэ уригъэджэгужьыщт. 66 Упсэ ренэу
урыджэгужьыщт, укъэнэжьыщтмэ умышIэу, чэщи
мафи щынэгъошхомрэ гумэкI зэпымыумрэ уахэты-
щт. 67 Щынэгъошхоу угу зэлъызыкIущтымрэ унэхэм-
кIэ плъэгъурэмрэ къахэкIэу пчэдыжьырэ пIощт: „А
ей-гущ, мыр пчыхьагъэмэ!“, пчыхьэрэ: „А ей-гущ,
мыр пчэдыжьыгъэмэ!“ 68 Зиусхьаным Мысырым уи-
гъэгъэзэжьыщт, ныбжьи умылъэгъужьыхэнэу зы-
фиIогъэ гъогумкIэ къухьэхэмкIэ уаригъэщэжьыщт.
Джащ шъо зэкIэми, хъулъфыгъэхэми бзылъфыгъэ-
хэми, шъуипыйхэм пщылIэу зяшъущэнэу шъущыфе-
жьэщт, ау зыгорэми шъуищэфыщтэп».

Мосэ иящэнэрэ псалъ

(я 29-рэ – я 30-рэ шъхьэхэр)

ЯтIокIэнэрэ бгъурэ шъхьэр

Моаб хэгъэгум щызэдашIыгъэ зэзэгъыныгъэр

29 1* Зиусхьаным израил цIыфхэм Синай къушъхьэм
дэжь къащадишIыгъэ зэзэгъыныгъэм нэмыкIэу
ахэм Моаб хэгъэгум ащадишIынэу Мосэ къыриIогъэ зэ-
зэгъыныгъэр зыфэдэр мары. 2 Мосэ израил цIыфхэр зэкIэ

* 29:1 Мы усэр ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым ия 28-рэ
шъхьэ ия 69-рэ усэу щыт.

къызэIуигъакIи ариIуагъ: «Зиусхьаным фирхьауными, ащ
иIумэт Iэшъхьэтетхэми, ихэгъэгуи зэрэщытэу Мысырым
зэкIэ ащаришIагъэхэр шъунитIукIэ шъулъэгъугъэ. [3] Шъо
шъулъэгъугъэ ушэтыпIэшхохэр, гъэунэфыпIэшхохэр,
шIэгъошIэгъэ инхэр. [4] Ау мы мафэм нэс Зиусхьаным
къыжъугурыIонэу акъыл, шъулъэгъунэу нэхэр, зэхэшъухынэу тхьакIумэхэр къышъуитыгъэхэп. [5] Илъэс тIокIитIум
шъоф нэкIым шъукъыщесщэкIыгъ, ау шъуищыгъынхэри
шъуицуакъэхэри лэжьагъэхэп. [6] Зиусхьаныр зэрэшъуи
Тхьэр шъушIэнэу хьалыгъу шъушхыгъэп, сани шъуати
шъуяшъуагъэп*. [7] Мы чIыпIэм тыкъэсыгъэу Хъэщбэным
ипачъыхьэу Сыхъонрэ Бащаным ипачъыхьэу Iогърэ
къытэзэонхэу къызытпэуцужьхэм, ахэр зэхэтыукIагъэх.
[8] Ахэм ячIыгухэр тыубытхи, Рубэнрэ Гъадрэ ялIакъохэм,
Мынасэ илIакъо ыныкъо яунэе Iахьэу яттыгъэх.

[9] ШъуиIофхэр зэкIэ къызэрэжъудэхъунхэу мы зэзэгъыныгъэм итхагъэр зэкIэ дэх имыIэу жъугъэцакIэ.
[10-11] Непэ шъо зэкIэми – шъуилIакъомэ япащэхэми,
шъуинахьыжъ упчIэжьэгъухэми, шъуиIэшъхьэтетхэми, зэкIэ адрэ израил хъулъфыгъэхэми, шъуикIалэхэми, шъуишъузхэми, хымэ цIыф лъэпкъхэм къахэкIыгъэу пхъэр шъуфэзыкъутэу, псыр къышъуфэзыхьэу
шъуиуцупIэ дэсхэри зэрэшъуигъусэхэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ шъуит. [12] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
гущыIэ пытэкIэ къыушыхьатыжьырэ зэзэгъыныгъэр
дэшъушIынэу непэ мыщ дэжьым шъущыт, [13] шъукъызеригъэгугъагъэу, шъуятэжъхэу Ибрахьимэ, Исхьакъ,
Якъубэ гущыIэ пытэ къызэрадишIыгъагъэу, Ежь ицIыф

* [29:6] Мыщ ехьылIагъэу еплъ мы тхылъым ия 8-рэ шъхьэ ия 3-рэ усэ.

лъэпкъэу непэ шъузэришIыным, шъо шъуи Тхьэу Ежь
зэрэщытыным пае. [14] Тхьэм къызэрэшъуиIоу, шъо шъуи-
закъоп мы зэзэгъыныгъэу гущыIэ пытэкIэ къэгъэ-
шъыпкъэжьыгъэр Ащ зыдишIырэр, [15] ти Зиусхьанэу
Тхьэм ыпашъхьэ непэ мыщ дэжь итхэм язакъоп, ау
тапэкIэ къышъухэкIыщтхэри ары.

[16] Мысырым псэукIэу щытиIагъэр зыфэдэри мыщ ты-
къакIо зэхъум хэгъэгухэр къызэрэзэпытчыгъэ шIыкIэри
шъори шъошIэ. [17] Ахэм шъо ащышъулъэгъугъэх пхъэмрэ
мыжъомрэ, тыжьынымрэ дышъэмрэ ахашIыкIыгъэ емы-
кIушхохэмрэ тхьэ сурэтхэмрэ. [18] Арышъ, ти Зиусхьанэу
Тхьэр гум изынэн, мы цIыф лъэпкъхэм ятхьэмэ адэжь
кIонышъ, ахэм афэлэжьэн хъулъфыгъэ е бзылъфыгъэ,
бын е лIакъо шъо джы къышъухэрэмыт. Щэнаутымрэ
уц дыджымрэ лъапсэу зиIэ къышъухэрэмыт.

[19] Ащ фэдэу мы бгыбзэр зэхэзыхыгъэ цIыфэу, „Си-
къаигъагъэ сытемыкIыщтми, сынасыпышIощт“ зэри-
Iожьызэ, ыгукIэ зыщытхъужьырэр шIу къыдэхъуным
щэрэмыгугъ. Ащ зэкIэми тхьамыкIагъо къафихьыщт:
ежьыми адрэ цIыфхэми.* [20] Зиусхьаным ащ фэдэм фи-
гъэгъущтэп. Ар лъэшэу къэгубжынышъ, иешъугъун, ма-
шIом фэдэу, а цIыфым тыритэкъощт. Мы хэбзэ тхыгъэм
хэт бгыбзэхэр зэкIэ ащ къытефэнхэшъ, Зиусхьаным ащ
ыцIэ агу къэмыкIыжьынэу ошъо чIэгъым щыхаригъэ-
тхыкIыжьыщт. [21] Тхьэм мы и Хэбзэ тхыгъэ зэкIэ хэт
бгыбзэмэ къапкъырыкIэу тхьамыкIагъохэр къехъулIэ-
нэу Зиусхьаным а цIыфыр Израилым илIэкъо пстэуми
ахиушъхьафыкIыщт.

---

* [29:19] Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „псы
зыкIагъахъорэ чIыгури чIыгу гъугъэри зэдэкIодыщтых“.

[22] ШъуаужыкIэ къэхъущт шъуикIалэхэми, хымэ
цIыф лъэпкъхэм ащыщэу, чIыпIэ чыжьэхэм къа-
рыкIынхэшъ къышъухэхьащтхэми Зиусхьаным мы
чIыгум къыфыригъэхыгъэ тхьамыкIагъохэри узэу
ащ къыфигъэкIуагъэхэри алъэгъущтых. [23] ЧIыгур
зэфэдэкIэ тхъомзашхъомрэ щыгъумрэ зэлъакIу-
гъэу, машIом ыстыгъэм фэдэу, щытыщт – зыпари
щыжъулэжьыщтэп, зыпари къытекIэщтэп, къэкIы-
рэ лъэпкъ гори ащ тетыщтэп. Зиусхьаныр лъэш
дэдэу губжи, къалэхэу Сэдомрэ Iаморэрэ, Адмэрэ
ЦэуIаррэ зэригъэкIодыгъапэхэм ар фэдэщт. [24] ЦIыф
лъэпкъ пстэури кIэупчIэщт: „Сыд пае Зиусхьа-
ным мы чIыгум мыр ришIагъа? Сыд пае ащ фэдэу
лъэш дэдэу къафэгубжыгъа?“ [25] Ахэм джэуап араты-
жьыщт: „Ятэжъхэм я Зиусхьанэу Тхьэм ахэр Мы-
сырым къызырещыжьхэм мы цIыф лъэпкъым къы-
дишIыгъэ зэзэгъыныгъэр ащ къызэрибгынагъэм
пае. [26] Ахэм нэмыкI тхьэхэм зафагъази, амышIэ-
щтыгъэу, Зиусхьаным къаримытыгъэ тхьэхэм, афэ-
лажьэхэу рагъэжьагъ. [27] Джащ пае Зиусхьаныр мы
чIыгум лъэшэу къыфэгубжыгъ, мы хэбзэ тхыгъэм
хэт бгыбзэхэр зэкIэ къыфигъэкIуагъэх. [28] Зиусхьа-
ныр лъэш дэдэу губжыгъэу ахэр ячIыгу къырифхи,
джы зэрэтлъэгъоу, нэмыкI хэгъэгу ыдзыгъэх“. [29] Ти
Зиусхьанэу Тхьэр ары шъэфыр зыIэ илъыр, ау на-
фэр тэри къытхэкIыщт тикIалэхэми егъашIэм къы-
тфызэIухыгъэшъ, Тхьэм мы и Хабзэ итхагъэр зэкIэ
дгъэцэкIэн фае».

ЯщэкIэнэрэ шъхьэр

Зиусхьаным къызыфэбгъэзэжьыкIэ

30 1 Мосэ ипсалъэ лъигъэкIуати ариIуагъ:
«Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузыхитэкъощт
нэмыкI цIыф лъэпкъхэм шъуахэсэу, мы къышъо-
сIогъэ нэшIущыфэныгъэхэмрэ бгыбзэхэмрэ зэ-
кIэ къышъуфэсыхэу, ахэм шъугукIэ шъуязэгъэу,
2 шъори шъуикIалэхэми шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
зыфэжъугъэзэжьэу, непэ унашъо къызэрэшъуфэ-
сшIырэм фэдэу, шъугукIи шъупсэкIи Ащ шъуедэIу
зыхъукIэ, 3 шъуи Зиусхьанэу Тхьэм къышъуитыгъэ-
гъэ шIугъэхэр шъуигъэгъотыжьынхэшъ*, гукIэгъу
къышъуфишIынышъ, Ащ шъузыхитэкъогъэ цIыф
лъэпкъ пстэуми шъукъахищыжьынышъ, икIэры-
кIэу шъукъыугъоижьыщт. 4 Уашъом ыгъунэ нэ-
сэу чIым шъущитэкъухьагъэми, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм ащ шъукъырищыжьынышъ, къышъуигъэ-
гъэзэжьыщт. 5 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъуятэжъ-
хэм яунаеу щытыгъэ чIыгум шъурищэжьынышъ,
ар шъуиунэенэу шъуубытыжьыщт. Шъуятэжъхэм
анахьи нахь шъуишIугъоуи пчъагъэмкIэ шъуна-
хьыбэуи Ащ шъуишIыщт. 6 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм
шъугурэ шъупсэкIэрэ зэрэщытэу зешъутыным, шъу-
зэрэщыIэным пае, шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъори

---

* 30:3 Мыщ фэдэ мэхьани иIэн ылъэкIыщт: „шъуилъэпкъэгъоу гъэрхэр къаригъэтIупщыжьыщтых“.

къышъухэкIыщтхэми шъугухэр зэблихъущтых*.
7 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм шъузыфэмылъэгъухэу,
къин шъозыгъэлъэгъурэ шъуипыймэ мы бгыбзэ-
хэр къатыригъэфэщт. 8 Шъо Зиусхьаным ыIорэм
шъуедэIоу, Ащ иунашъоу непэ къышъуасIохэрэр зэ-
кIэ жъугъэцакIэу шъухъужьыщт. 9 Шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм зэкIэ шъушIэрэм ынэшIу къащыфэщт, кIа-
лэхэр бэу къышъуфэхъущт, шъуибылымхэри шъуи-
лэжьыгъэхэри бэгъощтых. Зиусхьаныр шъуятэжъмэ
апае зэрэгушIощтыгъэм фэдэу, шIур къышъуфи-
шIэзэ, шъощ пае джыри гушIощт, 10 шъуи Зиусхьа-
нэу Тхьэм шъуедэIоу, Ащ иунашъоу, ишапхъэу и Хэ-
бзэ тхыгъэ итхэр жъугъэцакIэмэ, шъуи Зиусхьанэу
Тхьэм шъугукIи шъупсэкIи зыфэжъугъазэмэ.

11 Непэ унашъоу къышъуфэсшIыхэрэр шъоркIэ къи-
ныщтхэп, жъугъэцэкIэни шъулъэкIыщт. 12 „Хэта адэ
уашъом дэкIоенышъ, ахэр зэрэдгъэцэкIэнэу къытфезы-
хьыхыщтри къытэзыIожьыщтри?“ шъуIозэ, шъукIэуп-
чIэнэу, ахэр уашъом щыIэхэп. 13 „Хэта адэ хым зэпы-
рыкIынышъ, ахэр зэрэдгъэцэкIэнэу къытфэзыхьыщтри
къытэзыIожьыщтри?“ шъуIозэ, шъукIэупчIэнэу, ахэр хы
кIыбым щыIэхэп. 14 А унашъохэр шъо къышъупэблэ-
гъабзэх: зэрэжъугъэцэкIэнэу ахэр шъубзэгумэ ательба,
шъугумэ арылъба!

ЩыIэныгъэмрэ лIэныгъэмрэ уахэдэныр

15 Шъусакъ, е щыIэныгъэмрэ шIугъэмрэ, е лIэ-
ныгъэмрэ тхьамыкIагъомрэ шъуахэдэнэу непэ фит

* 30:6 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Шъу-
гухэм аIэпакIэхэр пиупкIыщтых“. Еплъ тхылъэу «УблапIэ», 17:10-11.

шъусэшIы. 16 Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шIу шъулъэ-
гъунэу, ащ илъагъохэм шъуатетынэу, иунашъо-
хэр, ишапхъэхэр, ихабзэхэр жъугъэцэкIэнэу непэ
сэ унашъо къышъуфэсэшIы. Джащыгъум шъущы-
Iэщт, шъубэгъощт, шъуиунэенэу шъуубытыщт чIы-
гоу шъуздакIорэм шъуи Зиусхьанэу Тхьэм ынэшIу
къыщышъущыфэщт. 17 Ау шъугухэмкIэ Ащ пэчыжьэ
зышъушIэу, шъуемыдэIоу, нэмыкI тхьэхэм шъхьа-
щэ афэшъушIыным, шъуафэлэжьэным зыздяжъу-
гъэхьыхыкIэ, 18 джащыгъум, непэ къышъосэIо, Iо
хэмылъэу шъукIодыщт. Иордан шъузэпырыкIы-
нышъ, шъуиунэенэу шъуубытыщт чIыгоу шъузэры-
хьащтым бэрэ шъущыпсэущтэп. 19 Мы уашъори мы
чIыгури непэ сишыхьатых – щыIэныгъэмрэ лIэны-
гъэмрэ, нэшIущыфэныгъэхэмрэ тхьамыкIагъохэм-
рэ шъуахэдэнэу непэ къышъосIуагъ. ЩыIэныгъэр
къыхэшъух шъори къышъухэкIыщтхэми шъущы-
Iэнэу, 20 шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шIу шъулъэгъунэу,
Ащ къыIорэм шъуедэIунэу, шъугукIи шъуепкIылIэ-
гъэнэу щыIэныгъэм шъухад. Зиусхьанэу Тхьэр ары
шъуищыIэныгъэ ылъапсэр, шъуятэжъхэу Ибрахьи-
мэ, Исхьакъ, Якъубэ къаритынэу Зиусхьаным гу-
щыIэ пытэ зыфишIыгъэ чIыгум Ащ илъэсыбэрэ
шъущигъэпсэущт».

Мосэ иаужырэ Іофхэр
(я 31-рэ – я 33-рэ шъхьэхэр)

ЯщэкІэнэрэ зырэ шъхьэр

Ехъошуа Мосэ иІофлъыгъэкІуатэ зэрэхъугъэр

31 [1] Мосэ икъэгущыІэн лъигъэкІуатэзэ, зэрэизраил
лъэпкъэу риІуагъ: [2] «Сыныбжь илъэсишъэрэ тІо-
кІырэ хъугъэ, шъукъесщэкІынэуи скІуачІэ къыхьыжьы-
рэп. Сэ Зиусхьаным къысиІуагъ: „О Иордан псыхъом
узэпырыкІыщтэп“. [3] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъуапэ
итэу ащ зэпырыкІыщт. Шъуапэ итэу а цІыф лъэпкъ-
хэр ригъэкІодыкІыпэнхэшъ, ахэм ячІыгу шъуубытыщт.
Зиусхьаным къызэриІуагъэм тетэу, Ехъошуа шъуищэщт.
[4] Амэр цІыфмэ япачъыхьэхэу, яхэгъэгухэр зэрягъусэхэу
Зиусхьаным ыгъэкІодыгъэхэ Сыхъонрэ Іогърэ аришІэ-
гъэ дэдэр а цІыф лъэпкъхэми аришІэщт. [5] Зиусхьаным
ахэр шъуІэ къырилъхьащтхэшъ, сэ унашъоу къышъуфэ-
сшІыгъэм тетэу шъуадэзекІон фае. [6] Пытагъэрэ теубыта-
гъэрэ зыхэжъугъэлъ. Шъуи Зиусхьанэу Тхьэр шъуигъу-
сэшъ, ахэм шъуащымыщын, зыкъяшъумыгъэгъащт,
Ащ шъукъыбгынэхэщтэп». [7] ЕтІанэ Мосэ Ехъошуа къе-
джи, ар зэрэ Израилэу ыпашъхьэ итэу, риІуагъ: «Мы
цІыф лъэпкъым уригъусэу, Зиусхьаным къышъуиты-
нэу тятэжъхэм гущыІэ пытэ къызыфадишІыгъэ чІы-
гум уихьанышъ, ар яунэенэу кІэнэу атебгощэн фаешъ,

пытагъэрэ теубытагъэрэ зыхэгъэлъ. [8] Ежь Зиусхьаныр
шъуапэ итыщт, шъуигъусэщт; Ар шъукIэлъырыкIы-
щтэп, шъукъыбгынэщтэп. Шъумыщын, шъугуи шъу-
мыгъэкIоды».

Тхьэм и Хабзэ къызэреджэщтхэр

[9] Мосэ Тхьэм мы и Хабзэ ытхи, Лэуй къыхэкIы-
гъэхэм ащыщ къурмэнышIхэу Зиусхьаным дашIыгъэ
зэзэгъыныгъэр зытет мыжъобгъуитIур зыдэлъ пхъон-
тэрыр къезыхьакIхэмрэ Израилым зэкIэ инахьыжъ уп-
чIэжьэгъухэмрэ аритыгъ. [10] Мосэ ахэм ариIуагъ: «Илъэ-
сибл тешIэ къэс, чIыфэхэр афэгъэгъунхэм иилъэс,
Чэлхэм ямэфэкI тефэу, [11] шъуи Зиусхьанэу Тхьэм Ежь
къыхихыщт чIыпIэм Ащ ыпашъхьэ иуцонэу израил
лъэпкъыр къызекIуалIэкIэ, макъэр Iоу мы Хабзэм
шъукъыщедж. [12] Шъуи Зиусхьанэу Тхьэм зэредэIун-
хэм, щыщынэнхэу зызэрагъэсэным, мы Хабзэм итха-
гъэр зэкIэ егугъухэзэ зэрагъэцэкIэным пае, цIыфхэр
зэкIэ – хъулъфыгъи, бзылъфыгъи, сабыйхэри, хымэ
цIыф лъэпкъмэ ащыщэу шъуикъалэмэ адэсхэри къызэ-
IужъугъакIэх. [13] Ахэм якIалэу Тхьэм мы и Хабзэ зымы-
шIэхэри ащ ерэдэIух, шъуиунэеным пае шъуубытынэу
Иордан шъузыфызэпырыкIырэ чIыгум шъущэпсэуфэ,
щынагъо фыряIэу шъуи Зиусхьанэу Тхьэр агъэлъэпIэ-
ныр зэрагъэшIэн фае».

Зиусхьаным Мосэ аужырэу зыщигъэгъозагъэхэр

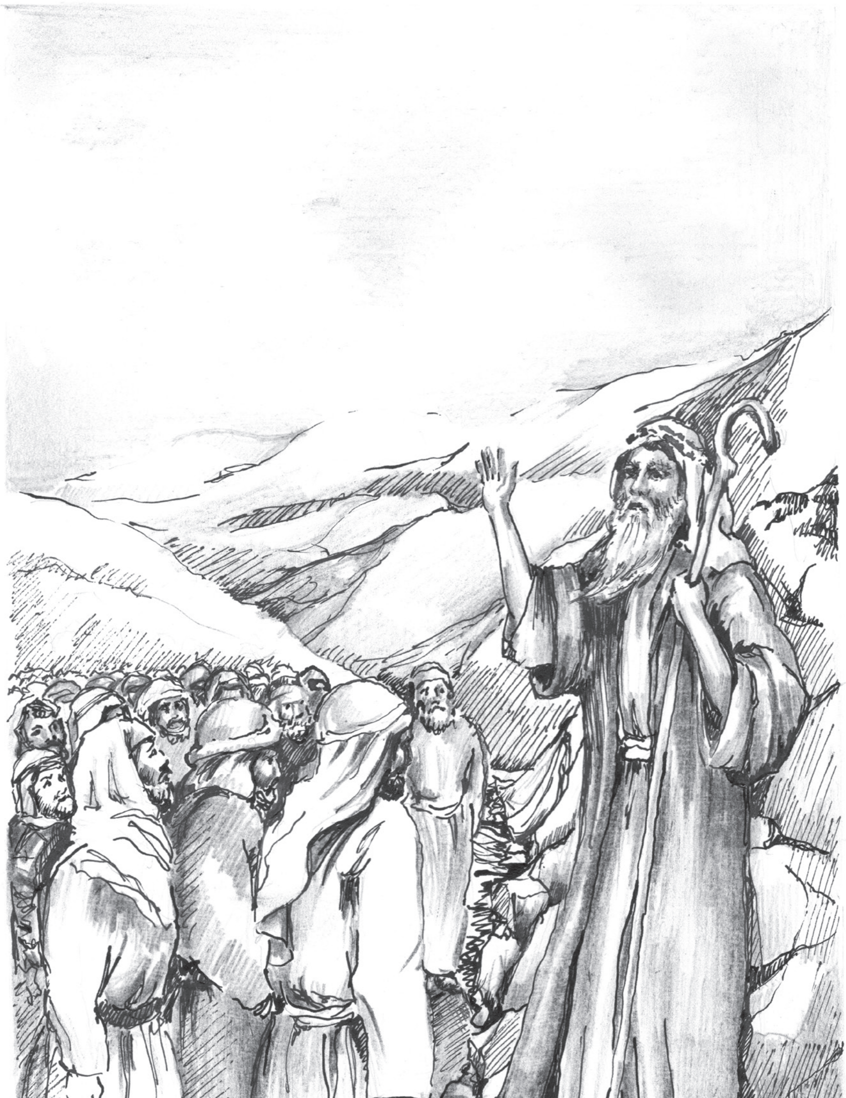
[14] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «УзщылIэщт мафэр
къэсы пэт. Ехъошуа къеджи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
дэжь шъукъэуцуи, Сэ ар о пчIыпIэ зэряпэщэнэу сы-
къеушъыищт». Мосэрэ Ехъошуарэ къакIохи, чэтэнгъэIэгъэ

лъапIэм дэжь къэуцугъэх. 15 Джащ дэжьым Зиусхьаныр
пкъэу теплъэ зиIэ ошъуапщэм хэтэу къакIуи, чэтэнгъэ-
Iэгъэ лъапIэм дэжь къыщылъэгъуагъ. Ошъуапщэр ащ
ичIэхьапIэ къышъхьащыуцуагъ. 16 Зиусхьаным Мосэ
къыриIуагъ: «О шIэхэу уятэжъхэм адэжь бгъэзэжьыщт,
мыдрэ цIыф лъэпкъыр зэрыхьащт чIыгум инэмыкI тхьэ-
хэм алъежьэнышъ, пцIэпIагъэхэм заритыщт. Ащ Сэ сы-
къыбгынэщт, Сэ ащ дэсшIыгъэ зэзэгъыныгъэр ыукъощт.
17 А мафэм Сэ сыгубжынышъ, ар къэсыбгынэщт; Сынэгуи
ащ шIозгъэбылъыщт, джаущтэу ар хымэхэм якIодылIэщт.
ТхьамыкIэгъуабэрэ къиныбэрэ къыфэкIощт, джащ дэ-
жьым ахэм зэраIожьыщт: „Ти Тхьэ зэрэтимыгъусэм паеп
шъуIуа мы тхьамыкIагъохэр къызыкIытфэкIуагъэхэр“.
18 НэмыкI тхьэхэм ауж итэу нэпэнчъагъэу зэрэзекIощтым
пае а мафэм Iо хэмылъэу Сынэгу ащ шIозгъэбылъы-
щт. 19 Мы орэдыр шъутхыба. Израил цIыфхэм а орэдыр
ягъашI, къаIозэ арэшI ар ахэм, ежьхэр ыгъэмысэхэу Сэщ
пае шыхьат ар хъущт. 20 Ятэжъхэм гущыIэ пытэ къызы-
фадэсшIыгъэ чIыгоу щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэрэм
ахэр Сэ исщэщт. Афикъунэу ашхын агъотэу, яшIугъо
зыхъухэкIэ, Сэ сыщагъэзыенышъ, нэмыкI тхьэхэм ауж
ихьанхэшъ, ахэм афэлэжьэщтых, Сэ къыздашIыгъэ зэ-
зэгъыныгъэр аукъощт. 21 ЕтIанэ тхьамыкIэгъуабэхэмрэ
къиныгъохэмрэ къызафакIокIэ, мы орэдым ахэр ыгъэ-
мысэщтых – къахэкIыщтхэм ар ащыгъупшэщтэп ны-
Iа! Iогъэ пытэкIэ къызфэзгъэгугъэгъэхэ чIыгум джыри
исымыщагъэхэзи, ахэм джыдэдэм агу илъыр зыфэдэр
Сэ сэшIэ». 22 А мафэм Мосэ орэдыр ытхи израил цIыф-
хэм аригъэшIагъ.

23 Зиусхьаным Ныун ыкъо Ехъошуа пшъэрылъ
къыфишIыгъ: «Пытагъэрэ теубытагъэрэ зыхэгъэлъ.

Шъуятэжъхэм къястынэу Сэ гущыIэ пытэ зыфэ-
сшIыгъэ чIыгум израил цIыфхэр изыщэщтхэр оры,
Сэри о сыуигъусэщт». 24 Мосэ Тхьэм мы и Хабзэ зэ-
рэщытэу, иублапIэ щегъэжьагъэу зыщиухыжьыхэ-
рэм нэс, тхылъыпIэ зэтегъэчэрэгъуагъэм зытырет-
хэм, 25 Зиусхьаным дашIыгъэ зэзэгъыныгъэр зытет
мыжъобгъуитIур зыдэлъ пхъонтэрыр къезыхьакIырэ
лэуйхэм унашъо афишIыгъ: 26 «Тхьэм и Хабзэ зытет-
хэгъэ мы тхылъыпIэ зэтегъэчэрэгъуагъэр шъушти,
шъуи Зиусхьанэу Тхьэм изэзэгъыныгъэ зыдэлъ пхъо-
нтэрым гуашъулъхь. Ар шъуимысагъэ ишыхьатэу ащ
дэжьым щэрэлъ. 27 Шъо шъугухэр зэрэзэшIодзагъэри
шъузэрэкъаигъэри сэ сэшIэба. Сэ сыпсэоу сышъу-
хэт пэтзэ, Зиусхьаным шъуедэIурэп. Сыда ащыгъум
сызылIэкIэ хъущтыр? 28 ШъуилIакъомэ зэкIэ япащэ-
хэмрэ шъуинахьыжъ упчIэжьэгъухэмрэ мы гущыIэ-
хэр зэхахэу къясIощтышъ, ахэр зэрагъэмысэнхэу уа-
шъомрэ чIыгумрэ зафэзгъэзэщтышъ, зэкIэ садэжь
къыщызэIужъугъакI. 29 СызылIэкIэ шъузэрэзэIыхьэ-
пэщтри шъузтетын фаеу къышъосIогъэ гъогум шъу-
зэрэтекIыщтри сэ сэшIэба. Зиусхьаным ыпашъхьэ
емыкIушхохэр щышъушIэщтхэшъ, шъуизекIуакIэ-
хэмкIи Ар жъугъэгубжыщтышъ, тапэкIэ тхьамыкIа-
гъо къышъуфэкIощт».

30 Джаущтэу Мосэ а орэдыр къыригъажьи, зэрэизраил
лъэпкъэу зэхихэу къеухыфэ къыIуагъ.

ЯщэкIэнэрэ тIурэ шъхьэр

Мосэ иорэд

32 [1] «КъэдаIу, уашъор, сыкъэгущыIэщтышъ,
къызэхэх, чIыгур, псалъэ къэсшIыщтышъ.

[2] Ощхэу къещхырэр зэрэчъэу, сипсалъэ орэчъэ,
сигущыIэхэр осэпсэу къерэхых,
къэкIырэ шхъуантIэхэр зыгъэшъокIырэ ощх
быбэу,
къэкIынэу ежьэгъакIэхэм къатещхэрэ ощхэу.

[3] Зиусхьаным ыцIэшхо къэсIон,
ти Тхьэ илъэрыхьыгъэ щытхъур фэшъушI!
[4] Ар – тикъушъхьэ цэкIэ лъаг,
Ащ иIофхэр щыкIэгъэнчъэх,
Ащ игъогухэр – хьыкум зэпэщэчыгъ.
Тхьэр – фэшъыпкъэныгъ,
мытэрэзыр Ащ ышIэрэп, зафэ, шъыпкъэ закI.

[5] Ау мы лъэпкъыр псэкIодышI, пцIыус,
шъурибыныным ифитыныгъэ
къэжъулэжьыгъэпышъ,
шъуиукIытэгъошху.
Ау зыгу зэшIодзэгъэ лъэпкъэу,
шъом икIыгъэ лъэпкъэу шъо шъущыт.
[6] Ара адэ Зиусхьаным ихьакъ шъо
шъузэрэпэгъокIырэр,

зигулъытэ макIэу, акъылъынчъэ лъэпкъ?
Ар о Уятэба, Ащ укъыгъэшIыгъэба,
Арба узыгъэпсыгъэр, укъэзыгъэшIыгъэр.

7 Пэсэрэ зэманхэр шъугу къэжъугъэкIыжь,
щымыIэжь лIэужхэм шъуягупшыс.
ШъуяупчI шъуятэмэ, ахэм къышъуаIощт,
шъуяупчI нахьыжъ упчIэжьэгъухэм,
ахэм къышъуфаIотэщт.
8 ЗэкIэмэ анахь Иным
цIыф лъэпкъхэм якIэн афигощ зэхъум,
цIыфы зыцIэр зэкIэ зызэхеушъхьафыкIым,
Ащ Тхьэм ыкъохэм* япчъагъэ елъытыгъэу
чIыгур къатыригощагъ.
9 Зиусхьаным иIахьэр Ежь илъэпкъыба,
Якъубэ къыхэкIыгъэхэр
Ащ иунэе Iахьэ мыгощба!

10 Шъоф нэкIыбзэм ар Ащ къыщигъотыгъ,
шъоф зэгъокIэу, хьэкIэ-къуакIэхэр зыщыбыухэрэм,
Къыухъумагъ, фэгумэкIыгъ,
нэпшъашъэм фэдэу къыфэсакъыгъ.
11 Бгъэжъым инабгъо къызэриухъумэу,
ищырхэр къыгъэгъунэхэу,
ашъхьагъ зэритым,
ытэмэ зэкIэхыгъэхэм атыригъэтIысхьэхэмэ
зэрихьыхэу,

* 32:8 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мы чIыпIэм зэрэщыхэтыр: „Израил ыкъохэм“. НэмыкI ижъырэ Iэпэрытхымэ янахьыбэ мыр зэрахэтыр: „Тхьэм ыкъохэм“.

12 Зиусхьан закъом
израил цIыф лъэпкъыр къырищэкIыгъ;
нэмыкI тхьэ гори Ащ игъусагъэп.

13 ЧIыпIэ хэIэтыкIыгъэхэр псэупIэу фыхихыгъ,
чIыгум къытырэр гъомлапхъэ фишIыгъ.
Бжьэхэм къушъхьэ зэгокIыгъэхэм
ащагъэтIылъырэ шъоур,
мыжъолъэ чIыпIэм къыщыкIырэ зэйтын чъыгым
хахырэ дагъэр ышхынхэу ащ къыритыгъ.
14 Чэмыщэм хахыгъэ щхыури,
мэл-пчэн Iэхъогъухэм ящи,
шъынэу, пчэнэу зишIугъохэри,
Бащаным щагъэхъурэ тIыхэм анахьышIухэри,
анахь лэжьыгъэшIури ащ къыритыгъэх.
Сэнашъхьэм илъыпсэу санэми ар ригъэшъуагъ*.

15 Мо Израилэу плъэгъурэр** ишIугъо, къаигъэ,
пщэр хъугъэба,
зэхэпстыхьагъэба, шэм зэлъикIугъэба.
КъэзыгъэшIыгъэ Тхьэр къыбгынагъ,
Ар икъэгъэнэжьыпIэ пытапIэу зэрэщытзи,
IэкIыб ышIыгъ.
16 ТхьэнэпцIыхэмкIэ Ащ ыгу къызщагъэкIыгъ,
емыкIушхоу ашIэхэрэмкIэ агъэгубжыгъ.

---

* 32:14 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „шъуригъэшъуагъ“

** 32:15 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Ешурун“. Ащ къикIырэр: „Шъыпкъагъэ зыхэлъ“. Израил гъэшIуабзэкIэ джары зэреджэщтыгъэхэр.

17 Тхьэу щымыт джынапцIэхэм къурмэнхэр
афашIыгъэх,
амышIэщтыгъэхэу, бэмышIэу зызфагъэзэгъэ
тхьэхэм,
шъуятэжъхэр зыщымыщынэщтыгъэ тхьэхэм.
18 Шъукъэзыгъэхъугъэу,
шъуи КъэгъэнэжьыпIэу ПытапIэр къэшъубгыни,
шъукъэзыгъэшIыгъэ Зиусхьаныр
зыщыжъугъэгъупшагъ.

19 Ар Зиусхьаным къызелъэгъум,
IэкIыб шъукъишIыгъ,
Ащ ыкъохэмрэ ыпхъухэмрэ,
къышъуфэгубжыгъэти.
20 „Сынэгу къыкIэзгъэплъэнхэп, – Ащ ыIуагъ, –
сеплъын къяхъулIэщтым;
цIыф щыкIыгъэх ахэр,
фэшъыпкъэныгъэр зымышIэрэ быных.
21 Тхьэу щымыт пстэумкIэ ахэм Сэ сызэщафыгъ,
тхьэнэпцI емыкIушхохэмкIэ сагъэгубжыгъ.
ЛъэпкъкIэ зигугъу пшIынэу щымытхэмкIэ
хьагъу-шъугъу Сэ языгъэшIынышъ,
шIэныгъэ зимыIэ лъэпкъхэмкIэ
згъэгубжыщтых.
22 Хьадрыхэ лъачIэм нэсэу,
мэшIошхоу сигубж къызэкIэнагъ.
ЧIыгури ащ къыщыкIыхэри а машIом
ыстыщтых,
къушъхьэмэ алъапсэхэри ыжъэщтых.

23 ТхьамыкIагъохэр ахэм Сэ къафэзгъэсыщт,

сищэбзащэхэр атесыухэщт.
24 Езыгъэтэкъоххэрэ гъаблэр къафэзгъэкIощт,
хьадэгъумкIэ зэпэкIэзгъэкIыщтхэ,
зэрылIыкIыщтхэ зэпахырэ узыр
къахэстIупщыхьащт.
Псэушъхьэ Iэлхэмрэ
щэнаут зыхэлъ блэу зепшэхэмрэ
къатезгъэбэнэщтых.
25 Унэм имысхэр чатэхэмкIэ аукIыщтых,
унэм исхэр гукIодыгъом илIыкIыщтых.
КIэлакIэхэри, пшъашъэхэри,
сабыйхэри, нэжъ-Iужъхэри кIодыщтых.
26 Сэ къэсIоныгъи: 'Истэкъухьащтых ахэр,
цIыфы зыцIэхэм агу къэмыкIыжьынхэу
згъэкIодыщтых'.
27 Шъхьае япыйхэр гушIонхэба,
нэкъокъогъухэм зыкъашIошIыжьэу аIонба:
'ТIэ ипытагъ ахэр зышIагъэр,
Зиусхьаныр арэп а зэкIэ зыгъэхъагъэр'".

28 Зиакъыл чIэзынагъэу,
зэхэшIыкI зимыIэ цIыф лъэпкъ ар.

29 Ахэр Iушэу щытыгъэхэгущэмэ,
ар зэхашIыкIынэу,
кIэух афэхъун ылъэкIыщтыр
къагурыIонэу щытыгъэхэмэ!
30 Сыдэущтэу зы пыим нэбгырэ миныр
къырифыжьэшъущтыгъа
е пыитIум нэбгырэ минипшIым
къыкIарагъэIажьышъущтыгъа

я Къушъхьэ цэкІэ лъагэ ахэр
къымыбгынэгъагъэхэмэ,
Зиусхьаным ахэр Іэрылъхьэ
афимышІыгъагъэхэмэ.
31 Пыйхэм якъушъхьэ цэкІэ лъагэ
тэ ти Къушъхьэ цэкІэ лъагэ фэдэу лъэшэпи:
типый дэдэхэри ащ еуцолІэжьхэри.

32 Ахэм ясэнашъхьэ Сэдом бжалэм къыпыкІыгъ,
Іаморэ* игубгъохэм къащыкІыгъ;
ахэм къапыкІэрэр щэнаут закІ,
ясэнэшъхьэ Іэрамхэр дыджых.
33 Ахэм ясанэ щэнаут закІ,
щэнаут зыхэлъ блэм къыпфихьырэ хьадэгъу.

34 „Джары Сэ садэжь щызэІугъэкІагъэр,
сишъэфыпІэхэм язгъэкІугъэр.
35 ШІэжьын Іофыр Сэ къысфэгъэзагъ,
яфэшъуашэри ястыжьыщт.
Къэсыщт уахътэ – алъакъохэр кІэцІэнлъыщтых;
якІодыгъо мафэ къэсы пэт,
яІофи шІэхэу Іуагъэ хъущт“.

36 Зиусхьаным Ежь илъэпкъ иІоф зэхифыщт,
иІумэтхэми ыгу ягъущт,
кІуачІэ зэрахэмылъыжьыр,
цІыф лъэрыхьи тхьамыкІи
зэрахэмытыжьыр къызилъэгъукІэ.

* 32:32 Ижъырэ къалэхэу Сэдомрэ Іаморэрэ ащыпсэущтыгъэ цІыф-хэм емыкІушхохэр ашІэщтыгъ.

37 Джащыгъум Ар къэупчӀэщт:
„Тыдэ щыӀэха адэ ахэм ятхьэхэр,
якъушъхьэ цэкӀэ лъагэу
зыщыгугъыщтыгъэхэр;
38 шъуикъурмэнхэм къатешъухыгъэ шэр
зэжъугъэшхыгъэу,
шъуисанэ ежъугъэшъогъэ тхьэхэр?
ЗыкъарэӀэт ахэм къыжъудэӀэпыӀэнхэу!
Шъукъарэухъум!

39 Джы зэжъугъашӀэ: Сэ закъор ары Тхьэр*,
Ар Сэры!
Сэщ нэмыкӀ тхьэ зыпари щыӀэп.
СэгъалӀэх Сэ, къэсэгъэхъужьых,
сэуӀэх, сэгъэхъужьых,
нэмыкӀ горэми хэти Сэ сӀэкӀихыщтэп.
40 СӀэ къэсэӀэтышъ,
сызэрэщыӀэр егъашӀэм гущыӀэ пытэкӀэ къэсэӀо:
41 Сичэтэ зэпэлыдыжь кӀэзгъэлъыкӀынышъ,
хьыкум сшӀынэу къэсӀэтыщт.
Къыспэуцужьхэрэм сыгу атезгъэпщэхэщт,
сызыфэмылъэгъухэрэми яфэшъуашэр
язгъэгъотыщт.
42 Сищэбзащэ лъыкӀэ зезгъэгъэшъокӀыщт,
Сичатэ зезгъэгъэшхэкӀыщт:
фэхыгъэхэмрэ гъэры хъугъэхэмрэ алъыкӀэ,
пыйхэм япащэмэ ашъхьэу
пызгъэлъэтыгъэхэмкӀэ“».

* 32:39 Ижъырэ джуртыбзэкӀэ тхыгъэ Ӏэпэрытхым зэрэхэтыр: „Сэры, Арыр Сэры“

43 Мосэ къыIуагъ:
«Шъущытхъу Зиусхьаным, цIыф лъэпкъхэр,
Ащ илъэпкъ шъуригъусэу,
иIумэтхэм алъ ышIэжьыщт,
ипыйхэм Ащ ыгу атыригъэпщэхэщт,
Ежь ичIыгуи ицIыф лъэпкъи
ыукъэбзыжьыщтых».

44 Мосэ Ныун ыкъо Ехъошуа игъусэу къакIуи, а орэ-
дым хэлъ гущыIэхэр цIыфхэм къафиIуагъ.

Мосэ цIыфхэм аужырэу зэряушъыижьыгъэр

45 Мосэ а гущыIэхэр зэрэизраил лъэпкъэу къызыфе-
Iом, 46 къыхигъэхъожьыгъ: «Тхьэм мы и Хабзэ итхагъэр
зэкIэ егугъухэзэ агъэцэкIэнэу шъуикIалэхэр зэрэфэ-
жъугъэсэнхэу непэ къышъосIогъэ гущыIэхэр зэкIэ шъу-
гумэ арышъуубыт. 47 ШъоркIэ ахэр гущыIэ къодыехэп,
ахэр шъуищыIэныгъэ ылъапс. Ахэм шъуарыгъуазэмэ,
шъуиунэеным пае шъуубытынэу Иордан шъузфызэпы-
рыкIырэ чIыгум бэрэ шъущыпсэущт».

Тхьэм Мосэ къыфишIыгъэ аужырэ унашъор

48 А мэфэ дэдэм Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 49 «Еры-
хъэу пэчIынатIэу Моабым ит Iабарим къушъхьэ зэхэтхэм
ащыщ Нэу къушъхьэм дэкIуаи, израил цIыфмэ яунэе-
нэу къястырэ КъэнаIан чIыгур къызэпэплъыхь. 50 Джа
къушъхьэм ущылIэнышъ, пшы Хьарунэ Хъор къушъхьэм
щылIи, ыпсэ ицIыф лъэпкъ зэрэхэхьажьыгъэм фэдэу, о
упси уилъэпкъ хэхьажьыщт. 51 Шъоф нэкIэу Цын къыхи-
убытэрэ Къадэщ чIыпIэм пэгъунэгъоу Мэрыбэ ипсыхэм
адэжь израил цIыфхэм янэрылъэгъоу къышъосIуагъэр

зэрэщышъумыгъэцэкIагъэм, Сэ силъэпIагъэ израилхэм
азыфагу къызэрэщышъумыгъэлъэгъуагъэм пае джаущтэу
хъущт. 52 Джащ пае израил лъэпкъым къестырэ чIыгур
чыжьэкIэ плъэгъущт нахь, ащ уихьащтэп».

ЯщэкIэнэрэ щырэ шъхьэр

Мосэ израил лIакъохэм ынэшIу зэращыфагъэр

33 1 Мары Тхьэм иIумэтэу Мосэ лIэным ыпэкIэ из-
раил цIыфхэм ынэшIу зэращыфагъэр.
2 Ащ къыIуагъ:
«Зиусхьаныр Синай къушъхьэмкIэ къикIыгъ,
СэIир къушъхьэхэмкIэ къикIыгъэ илъэпкъ,
тыгъэм фэдэу, ышъхьагъ къиуцуагъ;
Пэран къушъхьэмкIэ къыдэкIи къызэпэлыдыгъ.
ИмэлэIичхэр бэ дэдэу къегъэуцокIыгъэхэу,
къыблэмкIэ Ар къикIыгъ,
Ежь икъушъхьэ ытхыцIэхэм къяхыгъ*.
3 ШъыпкъэмкIэ ицIыф лъэпкъ Ащ шIу елъэгъу:
имэлэIичхэр зэкIэ Ащ ыIэ илъых.
Ахэм зэкIэми шъхьащэ къыфашIы,
Ахэм Ар къяушъыи.
4 Сэ къышъостыгъэ** хабзэр –
Якъубэ къыхэкIыгъэхэм ямылъку.

---

* 33:2 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мэхьанэр щынафэп.

** 33:4 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Мо-
сэ къытитыгъэ“.

5 Зиусхьаныр Израил* ипачъыхьэу хъугъэ,
Израилым илъэпкъхэр ягъусэхэу
лъэпкъым инахьыжъ Іэшъхьэтетхэр
къызэІукІэхэ зэхъум».

6 ЕтІанэ Мосэ къыІуагъ:
«Рубэн илІакъо щэрэІ, орэмыкІод,
ипчъагъэкІи орэмымакІ**».

7 Мосэ Ехъудэ илІакъо риІолІагъэр мары:
«Зиусхьаныр, къызэхэх Ехъудэ икуо макъэ,
илъэпкъ дэжь ар къэщэжь.
Ежь ыкІуачІэкІэ ащ зыкъеухъумэжьы.
Ипыйхэм апэшІуекІонэу ІэпыІэгъу къыфэхъуба!»

8 Лэуй илІакъо пае мыщ фэдэу къыІуагъ:
«Пхъэдз лъапІэу туммимымрэ уримымрэ***
О къыпфэшъыпкъэм ерэІыгъых.
Зиусхьаным ар Масэ щиушэтыгъ;
Мэрыбэ ипсыхэм адэжь**** къыщенэкъокъугъ.
9 Ятэрэ янэрэ ащ пигъэзыкІыгъэх.
Ышыхэр къыридзэхэрэп,
ИкІалэхэм апылъэп.

---

* 33:5 Ижъырэ джуртыбзэкІэ тхыгъэ ІэпэрытхымIзэрэхэтыр: „Ешурун“. Мыщ фэд я 26-рэ усэр. Ащ къикІырэм ехьылІагъэу еплъ мы тхылъым ия 32-рэ шъхьэ ия 15-рэ усэ.

** 33:6 е: „орэмакІ“

*** 33:8 Мы пкъыгъохэмкІэ Тхьэм шІоигъор зэрагъашІэщтыгъэ.

**** 33:8 Мы чІыпІэм зигугъу къыщишІырэм ехьылІагъэу еплъ тхылъэу „МысырикІыжь“, 17:1-7.

Ахэм О къэпIуагъэхэр агъэцакIэ,
Уи Зэзэгъыныгъи къаухъумэ.
10 Уихэбзэ гъэунэфыгъэхэр
Якъубэ илъэпкъ рагъашIэх,
Уи Хабзэ Израил илъэпкъ фагъасэ.
Мэ IэшIу зыпихырэ уц зэхэлъхэр
УикъурмэншIыпIэ тыралъхьэх,
Къурмэнгъэстхэр ащ щашIых.
11 УнэшIу къыщыф, Зиусхьаныр,
а лIакъом ыкIуачIэ,
ЫшIэрэр О пшIоигъоу орэхъу.
Ащ зыкъыпэзыIатыхэрэм абгыхэр зэпыут,
зыфэмылъэгъухэрэм
зыкъарэмыIатыжьышъу».

12 Бинямин илIакъо пае Мосэ къыIуагъ:
«Зиусхьаным ар икIасэшъ,
Щынэгъончъэу Ащ ыIаплI илъ зэпыт.
Мэфэ реным Ащ къеухъумэба,
Зиусхьаным ыгупэ щэгупсэфыба».

13 Юсыф илIакъо пае Мосэ къыIуагъ:
«Зиусхьаным ынэшIу къыщэрэф ащ ичIыгу.
Осэпсыр шIухьафтынэу уашъом къыфырерэгъэх.
ЧIы чIэгъым къыкIэчъырэ псыхэмкIи къерэт.
14 Тыгъэм нахьышIоу къыгъэкIырэр,
Мазэ пэпчъ лэжьыгъэшIоу къыздихьырэр,
15 ижъырэ къушъхьэтхымэ нахьышIоу
къащыкIырэр,
егъэшIэрэ бгыжъхэм ягъэбэжъуи къырепэсы.
16 ЧIыгум итын нахьышIухэмрэ ащ игъэбэжъурэ

мыстырэ куандэм къыщылъэгъогъэ Тхьэм*
ыпашъхьэ итыгъэм игукIэгъукIэ
Юсыф джа зэпстэур къыферэх,
зэшхэм къахахыгъагъэм.
17 Илъэшыгъэкlэ быгъу щыпэлъфым ар пеIэн,
Ибжъакъохэр быгъу Iэлым ибжъэкъуитIу афэд.
Илъэшыгъэкlэ цIыф лъэпкъхэм ар атекIощт.
ЧIыгумэ агъунэ щыIэхэми анэсыщт.
А бжъакъохэр Ефраим илъфыгъэ минипшI
пчъагъэхэмрэ
Мынасэ къыфэхъугъэ кIэлэ минхэмрэ арых».

18 Зэбулун илIакъо пае Мосэ къыIуагъ:
«ГушIо, Зэбулун, гъогу узытехьэкIэ.
УичэтэнгъэIагъэхэм ащыгушIу о, Иссашхар.
19 Джа лIэкъуитIур къушъхьэм къекIолIэнхэу
цIыф лъэпкъхэм къяджэнхэшъ,
хабзэм тетэу къурмэнхэр ащ щашIыщтых.
Хым къафихьырэ шIугъэм,
пшахъом хэгъэбылъыхьэгъэ мылъкум
ахэр рытхъэжьыщтых».

20 Гъад илIакъо пае Мосэ къыIуагъ:
«Гъад ичIыгу зезыгъэушъомбгъурэ Тхьэм
щытхъур фэшъуаш!
Аслъаным фэдэу Гъад ащ щэпсэу.
Зыр зэхецунтхъэ, адрэм ышъхьэ пеуты.
21 Анахь чIыгу дэгъур ежь зыфыхихыжьыгъ.
ЛIышъхьэ пащэм иIахьэ ащ къылэжьыгъ.

---

* 33:16 Мыщ ехьылIагъэу еплъ тхылъэу „МысырикIыжь“, 3:2.

ЛIакъохэм япащэхэр къызызэIокIэхэм,
Зиусхьанымкlэ шъыпкъэр,
Ащ ихэбзэ гъэунэфыгъэхэмкlэ
Израил къытырилъхьагъэхэр ыгъэцэкIагъэх».

22 Дан пае ащ къыIуагъ:
«Дан – ар аслъан ныбжьыкIэм фэд,
Бащаным ит къушъхьэм зыкъыредзыхы».

23 Нафталый пае Мосэ къыIуагъ:
«Зиусхьаным Нафталый гукIэгъушхо къыфешIы,
Ащ инэшIущыфэныгъи ренэу игъус.
КъохьапIэ лъэныкъомкIи къыблэмкIи
гъэзэгъэ чIыгухэр ащ иунаех».

24 Ащэр пае мыщ фэдэу къыIуагъ:
«Ащэр зэкIэмэ анахьыбэу нэшIур щэрэфагъ;
зэкъошхэм ар арэгъэлъапI,
зэйтын дагъэр ылъакъохэм къарерэгъэчъэх.
25 Уикъэлэпчъэ пчъэдадзэхэр
гъучIымрэ гъуаплъэмрэ ахэшIыкIыгъэх,
ущэIэфэ пкIуачIэ изыщт.

26 Израилым* и Тхьэ фэдэ щыIэп,
IэпыIэгъу къыпфэхъунэу уашъомкIэ Ар къэбыбы.
Ащ итеплъэшIу ошъуапщэхэм зэрафэIэт.
27 ЕгъашIэм щыIэ Тхьэр о уишъхьэегъэзыпI.
Ащ ыIэхэм егъашIэм укъырахьакIыщт.

* 33:26 Ижъырэ джуртыбзэкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: „Ешурун“. Мыщ ехьылIагъэу еплъ мы шъхьэм ия 5-рэ усэ.

Пыир Ащ пкIэлъырифыщт.
„Еуи хэгъаф!“ ыIонышъ, унашъо къышIыщт.
28 Израилыр щынэгъончъэу псэущт,
Якъубэ къыхэкIыгъэхэр къыщыухъумэгъэщтых
гъэбэжъур зыщыбэу, санэр зыщыкIафэу,
осэпсышIур уашъом къызщехырэ чIыгум.
29 Сыхьатмафэ уежьагъ о, Израил илъэпкъ!
Хэт о пфэдэр!
Зиусхьаным къыгъэнэжьыгъэ лъэпкъыр орыба!
Ар о укъэзыухъумэрэ уимэIуба,
Ар о щытхъур къыпфэзыхьырэ уичатэба!
Уипыйхэр о къыоубзэщтых.
Ахэм акIыбышъохэр о иуутыщт».

Мосэ зэрэлIагъэр

ЯщэкIэнэрэ плIырэ шъхьэр

34 1 Ащ ыуж Мосэ Моаб шъофым къикIи, Ерыхъэу
пэчIынатIэу щыт Нэу къушъхьэ зэхэтхэм ащыщ
Пысгъахь къушъхьэм ышыгу дэкIоягъ. Зиусхьаным а чIы-
гур зэрэщытэу – ГъылыIад щегъэжьагъэу Дан нэс джащ
дэжьым къыщыригъэлъэгъугъ. 2 Нафталый ичIыгухэр
зэкIэ, Ефраимрэ Мынасэрэ ячIыгухэр, Ехъудэ ичIыгу
Средиземнэ хым нэсэу къыригъэлъэгъугъэх. 3 Къыблэ
лъэныкъомкIэ щыIэ шъоф нэкIыри, Пальмэхэм якъалэкIэ
заджэхэрэ Ерыхъэу къалэри кIэим къыщегъэжьагъэу Цэу-
Iар къалэм нэсэу къыригъэлъэгъугъэх. 4 Зиусхьаным ащ
къыриIуагъ: «Моры чIыгоу „КъыпхэкIыщтхэм къястыщт“

сIуи, Ибрахьимэ, Исхьакъ, Якъубэ гущыIэ пытэ къызфадэсшIыгъэр. Ар унитIукIэ плъэгъун плъэкIынэу амал къыостыгъ, ау ащ уихьащтэп».
5 Арти Зиусхьаным къызэрэриIуагъэм тетэу, Ащ иIумэт Мосэ, джащ, Моаб хэгъэгум, щылIагъ.
6 Зиусхьаным ар Моабым, Бэт-ПэIор къалэм пэблагъэу кIэим щигъэтIылъыжьыгъ, ау икъэунэ зыдэщыIэр джы къызынэсыгъэми хэти ышIэрэп.
7 Мосэ зэлIэм илъэсишъэрэ тIокIырэ ыныбжьыгъ, ау ынэхэми къащыкIэгъагъэп, ыкIуачIи зэризыгъ.
8 Израил цIыфхэм зэряхабзэу, Мосэ Моаб шъофым мэфэ щэкIырэ щагъэягъ. Мосэ игъэежьынрэ ифэшъыгъонрэ джащ щаухыгъэх.

9 Мосэ лIэн зэхъум ыIэхэр Ныун ыкъо Ехъошуа тырилъхьагъэхэти, адрэм Зиусхьаным къыбгъодэкIыгъэ акъылышIугъэр къыхэхьагъ. Израил цIыфхэр ащ едэIущтыгъэх, Зиусхьаным Мосэ къыфишIыгъэ унашъохэри агъэцакIэщтыгъэх.
10 Джащ щегъэжьагъэу Зиусхьаныр ынэгу къыкIаплъэзэ, зэныбджэгъухэр зэрэзэдэгущыIэнхэу къыздэгущыIэщтыгъэ пегъымбар Мосэ фэдэу израил лъэпкъым къыхэкIыжьыгъэп.
11 Сыд фэдэ гъэунэфыпIэх, шIэгъошIагъэх Зиусхьаным Мосэ Мысырым щыригъэшIагъэхэр – фирхьауным, зэкIэ ащ иIумэтхэми, ащ ыIэ илъ хэгъэгуми аришIагъэхэр зыми къыдэмыхъужьыгъэхэу!
12 Сыд фэдэ кIочIэшху, шIэгъошIэгъэ иных, щынэгъошхох Мосэ зэрэизраил лъэпкъэу къыригъэлъэгъугъэхэр зыми къыдэмыхъужьыгъэхэу!

ГущыӀэ хэхыгъэхэр къыбгурызгъэӀорэ гущыӀалъ

Зиусхьан (1:3, 10:17, нэмыкӀхэри) – Тхьэм изэрэщыт къызэрыпӀон плъэкӀыщт амалхэм ащыщ. Адыгэ гущыӀэу «Зиусхьаным» мэхьанэу иӀэм зэфэмыдэ джурт гущыӀитӀумэ къарыкӀырэр къеты. Апэрэр: «Адонай» (10:17). Тхьэр зэрэлъэрыхьэр, Ар зэрэфэшӀыгъэр мэхьанэу иӀ. ЯтӀонэрэ гущыӀэмкӀэ Тхьэм ыцӀэ къыраӀо: «Яхве» (1:3), ащ къикӀырэмэ ащыщ «егъашӀэм щыӀэ зэпытыр».

ЗыкъэухъумэжьыпӀэ къалэхэр (4:41, 19:1)– мышӀэ ӀофкӀэ цӀыф горэ зыукӀырэр зыкъыгъэнэжьыным пае шъхьэегъэзыпӀэкӀэ зэкӀужьын ылъэкӀыщт къэлищэу Мосэ Иордан итыгъэкъокӀыпӀэ лъэныкъо щигъэнэфэгъагъэхэр ары.

Къурмэн (12:6-7, 17-18) – Тхьэм пае аукӀырэ псэушъхьэр е Ащ фагъэшъошэрэ бзыур. Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм илъэхъан Тхьэм МосэкӀэ джуртхэм къафыригъэхыгъэ хабзэм тетэу тынэу къурмэн зэфэшъхьафхэр Ащ фашӀыщтыгъэх:

къурмэнгъэст (машӀокӀэ агъэстырэ къурмэн) – зэрэлъэпкъэуи нэбгырэ зырызхэми апае а зы мафэм къыкӀоцӀ тӀо, тыгъэм икъыкъокӀыгъорэ икъохьажьыгъорэ атефэу, ашӀыщтыгъэ къурмэныр ары. Къурмэныр зэрэщытэу къурмэншӀыпӀэм щагъэстыщтыгъэ. Мы къурмэным адрэ къурмэн пстэумэ анахьэу мэхьанэ иӀагъ;

былым пIашъэхэмрэ мэл-пчэнхэмрэ къакIэхъогъэ щыпэлъф къурмэныр – былымхэм, мэл-пчэнхэм къакIэхъорэ щыпэлъфыхэу Тхьэм къурмэн фашIыхэрэр ары;

гупыкI тыныр – хэти ежь ыгу пыкIэу бзыумэ анэмыкIэу Тхьэм къурмэн фишIырэ псэушъхьэр ары;

гъэнэфэгъэ тыныр – цIыфым Тхьэр шIу зэрилъэгъурэм итамыгъэу къурмэнэу Ащ фишIырэр ары;

мылъкум ияпшIэнэрэ Iахь – сыдрэ мылъкоу унагъом къыхахъорэм ияпшIэнэрэ Iахьэу Тхьэм иеу алъытэрэр, Ащ къурмэн фашIырэр ары;

тхьэлъанэ зыфашIыгъэ хэушъхьафыкIыгъэ тыныр – цIыфым рихъухьэрэ Iофыр къыдэхъумэ, Тхьэм фишIэжьынэу зытыриIуагъэр ары.

Мы къурмэнхэр ренэу зэфэшъхьафдэдэхэу щытыгъэп. ЦIыфыр фаемэ гупыкI къурмэныр е нэмыкI итын горэхэм ащыщ къурмэнгъэст ышIыщтыгъ.

КъурмэнышI (26:3, нэмыкIхэри) – Тхьэм фэлэжьэрэ цIыфэу диным епхыгъэ Iофтхьабзэхэр зыгъэцакIэщтыгъэр ары. Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм илъэхъан зэрэлъэпкъэу е нэбгырэ зырызхэм ацIэкIэ къурмэн ышIыныр ащ ипшъэрылъ шъхьаIэщтыгъ.

КъурмэншIыпI (12:27) – Iанэу е чIыпIэ хэIатыкIыгъэу Тхьэм пае былымхэмрэ нэмыкI тынхэмрэ къурмэн зыщашIыхэрэр ары.

Пхъонтэ лъапIэр (10:8) – Тхьэм унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу Мосэ пхъонтэрыр пхъэм харигъэшIыкIи, дышъэр тыраригъэлъхьэжьыгъагъ. Тхьэм иунэшъуипшI зытет мыжъобгъухэмрэ пкъыгъо лъапIэхэмрэ ащ дэлъыгъэх. Дышъэм хэшIыкIыгъэ къэрыубхэу пхъонташъхьэм тетхэм атамэхэр зыщызэнэсхэрэр Тхьэр зыдэщыIэ чIыпIэу алъытэщтыгъ.

Пэсах мэфэкІыр (16:1-8) – Тхьэм джуртхэр Мысыр хэгъэгум къызэрэрищыжьыгъэхэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ.

ТхьэнэпцІ (4:3; 9:12) – Тхьэм ычІыпІэ рагъэуцорэр ары.

Уды (18:10) – нэпх, шхъухьэ кІуачІэ зыхэлъ цІыф.

УнэшъуипшІыр (5:1-22) – мыжъобгъуитІум атетхэгъэ унэшъо хэхыгъэхэу израил лъэпкъым пае Тхьэм Мосэ Синай къушъхьэм дэжь къыщыритыгъэхэр ары.

Усэрэжъ (18:10,14) – шІыкІэ амал зэфэшъхьафхэр зыгъэфедэзэ непэрэ мафэр, блэкІыгъэр е къэхъущтыр къэзыІорэ цІыф.

Ухэсыгъэхэр (4:45) – израил лъэпкъыр Тхьэм Мысырым къырищыжьи, ыщэ зэхъум ар зэрыгъозэщт унашъоу къыритыгъэхэр ары.

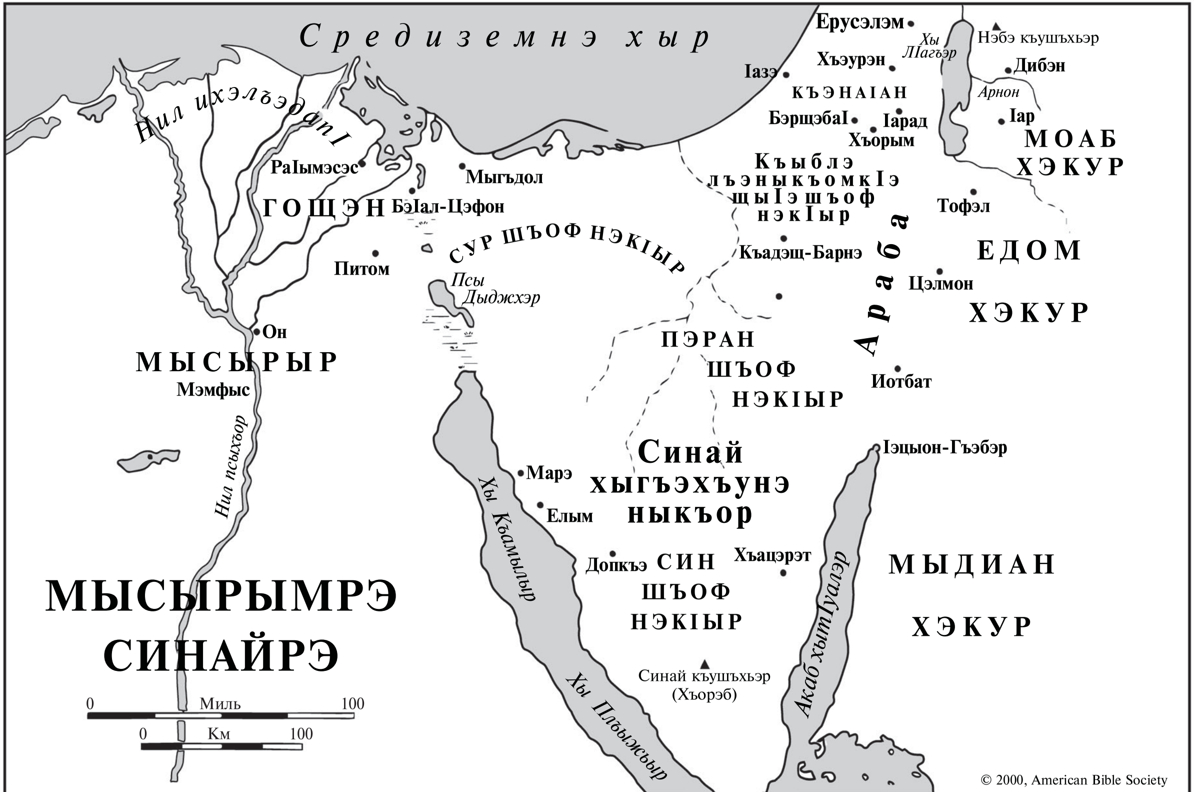
Хыныгъом имэфэкІ (16:9-12) – апэрэ лэжьыгъэу зигъо хъугъэхэр зэрэІуахыжьыгъэхэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ.

Чэлхэм ямэфэкІ (16:13-17) – губгъо ІофшІэн пстэури сэнашъхьэм иугъоижьыни зэраухыгъэхэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ.

Шапхъэхэр (4:1) – израил лъэпкъыр Тхьэм Мысырым къырищыжьи, ыщэ зэхъум ар рыгъозэнэу бзыпхъэ папкІэу къыритыгъэхэр ары.

Щыпэлъф Іахьэр (21:16) – пэсэрэ хабзэмкІэ унагъом къыфэхъурэ апэрэ шъаом унэгъо мылъкум щыщ кІэнэу тефэщтыгъэр ары.

Іумэт (3:24, 34:5) – хэтми нэмыкІ цІыфым шъыпкъэныгъэ фыриІэу фэлажьэрэр ары. Мы тхылъым Мосэ игугъу къызэрэщишІырэр: «Тхьэм иІумэт».

МЫСЫРЫМРЭ СИНАЙРЭ
Средиземнэ хыр
Нил ихэлъэдапІ
РаІымэсэс
ГОЩЭН
БэІал-Цэфон
Мыгъдол
Питом
СУР ШЪОФ НЭКІЫР
Псы Дыджхэр
Он
МЫСЫРЫР
Мэмфыс
Нил псыхъор
Ерусэлэм
Хъэурэн
Іазэ
КЪЭНАІАН
БэрщэбаІ
Іарад
Хъорым
Къыблэ лъэныкъомкІэ щыІэ шъоф нэкІыр
Къадэщ-Барнэ
Араба
Тофэл
ЕДОМ ХЭКУР
Цэлмон
Хы ЛІагъэр
Нэбэ къушъхьэр
Дибэн
Арнон
Іар
МОАБ ХЭКУР
ПЭРАН ШЪОФ НЭКІЫР
Иотбат
Синай хыгъэхъунэ ныкъор
Іэцыон-Гъэбэр
Марэ
Елым
Хы Къамылыр
Допкъэ
СИН ШЪОФ НЭКІЫР
Хъацэрэт
Синай къушъхьэр (Хъорэб)
Хы Плъыжьыр
Акаб хытыгуалэр
МЫДИАН ХЭКУР
Миль
Км
0
100
0
100